

DYREKTYWY

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2019/944

z dnia 5 czerwca 2019 r.

w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE

(wersja przekształcona)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 194 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów ⁽²⁾,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE wprowadzonych ma być szereg zmian ⁽⁴⁾. W celu zapewnienia jasności dyrektywa ta powinna zostać przekształcona.
- (2) Rynek wewnętrzny energii elektrycznej, który od 1999 r. jest stopniowo tworzony w całej Unii, ma zapewniać – dzięki powstaniu konkurencyjnych transgranicznych rynków energii elektrycznej – prawdziwe możliwości wyboru wszystkim unijnym odbiorcom końcowym, bez względu na to, czy są nimi obywatele, czy przedsiębiorstwa, a także oferować nowe możliwości gospodarcze, zapewniać konkurencyjne ceny, skuteczne zachęty do inwestycji i wyższe standardy usług oraz przyczynić się do bezpieczeństwa dostaw i zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- (3) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/54/WE ⁽⁵⁾ oraz dyrektywa 2009/72/WE wniosły istotny wkład w tworzenie rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Unijny system energetyczny przechodzi jednak właśnie głęboką przemianę. Osiągnięcie wspólnego celu, jakim jest obniżenie emisyjności systemu energetycznego, stwarza nowe szanse dla uczestników rynku i stawia przed nimi nowe wyzwania. Jednocześnie rozwój technologiczny umożliwia nowe formy zaangażowania konsumentów i współpracy transgranicznej. Konieczne jest dostosowanie zasad funkcjonowania rynku unijnego do nowej rzeczywistości rynkowej.
- (4) W komunikacie Komisji z dnia 25 lutego 2015 r., zatytułowanym: „Strategia ramowa na rzecz stabilnej unii energetycznej opartej na przyszłościowej polityce w dziedzinie klimatu”, nakreślono wizję unii energetycznej, w której obywatele zajmują pozycję centralną, biorą odpowiedzialność za transformację energetyki, korzystają z nowych technologii, by zmniejszyć swoje rachunki i biorą czynny udział w rynku oraz w której chroni się odbiorców wrażliwych.

⁽¹⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 91.

⁽²⁾ Dz.U. C 342 z 12.10.2017, s. 79.

⁽³⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 26 marca 2019 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia 22 maja 2019 r.

⁽⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE (Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 55).

⁽⁵⁾ Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE (Dz.U. L 176 z 15.7.2003, s. 37), uchylona i zastąpiona, ze skutkiem od dnia 2 marca 2011 r. dyrektywą 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylającą dyrektywę 2003/54/WE (Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 55).

- (5) W komunikacie Komisji z dnia 15 lipca 2015 r., zatytułowanym „Stworzenie nowego ładu dla odbiorców energii”, przedstawiono wizję Komisji dotyczącą rynku detalicznego, który lepiej służy odbiorcom energii, w tym dzięki ściślejszemu połączeniu rynków hurtowych i detalicznych. Wykorzystując nowe technologie, nowe i innowacyjne przedsiębiorstwa świadczące usługi energetyczne powinny umożliwić wszystkim odbiorcom pełne uczestnictwo w procesie transformacji energetyki przez zarządzanie ich zużyciem energii w celu zapewnienia energooszczędnych rozwiązań, które umożliwią im zaoszczędzenie pieniędzy i przyczynią się do ogólnego zmniejszenia zużycia energii.
- (6) W komunikacie Komisji z dnia 15 lipca 2015 r., zatytułowanym „Zainicjowanie procesu publicznych konsultacji na temat nowej struktury rynku energii”, zwrócono uwagę, że odejście od wytwarzania energii w dużych, centralnych instalacjach wytwórczych i przechodzenie na zdecentralizowaną produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, a także rynki niskoemisyjne wymagają dostosowania obecnych zasad obrotu energią elektryczną oraz zmian w dotychczasowych rolach uczestników rynku. W komunikacie tym podkreślono potrzebę bardziej elastycznego zorganizowania rynków energii elektrycznej oraz pełnej integracji wszystkich uczestników rynku, w tym wytwórców energii odnawialnej, nowych dostawców usług energetycznych, magazynowania energii i elastycznego odbioru. Równie istotne jest, by Unia pilnie inwestowała we wzajemne połączenia na poziomie unijnym, by umożliwić przenoszenie energii w systemach przesyłu energii elektrycznej wysokiego napięcia.
- (7) Z myślą o utworzeniu rynku wewnętrznego energii elektrycznej, państwa członkowskie powinny sprzyjać integracji swoich rynków krajowych oraz współpracy między operatorami systemów na poziomie unijnym i regionalnym oraz włączaniu systemów wydzielonych, stanowiących wyspy energetyczne, które utrzymują się w Unii.
- (8) Obok odpowiedzi na nowe wyzwania celem niniejszej dyrektywy jest usunięcie utrzymujących się przeszkód utrudniających zakończenie tworzenia rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Udoskonalone ramy regulacyjne muszą przyczynić się do przezwyciężenia obecnych problemów wynikających z rozdrobnienia rynków krajowych, charakteryzujących się jeszcze często wysokim stopniem interwencji regulacyjnych. Takie interwencje doprowadziły do powstania przeszkód w dostawach energii elektrycznej na równych warunkach oraz wyższych kosztów w porównaniu z rozwiązaniami opartymi na współpracy transgranicznej i zasadach rynkowych.
- (9) Unia najskuteczniej osiągnęłaby cele dotyczące energii odnawialnej poprzez stworzenie ram rynkowych nagradzających elastyczność i innowacje. Dobrze funkcjonujące struktury rynku energii elektrycznej to kluczowy czynnik umożliwiający wykorzystywanie energii odnawialnej.
- (10) Konsumentom odgrywają główną rolę w dążeniu do osiągnięcia elastyczności niezbędnej do dostosowania systemu energii elektrycznej do niestabilnego i rozproszonego wytwarzania odnawialnej energii elektrycznej. Postęp technologiczny w zarządzaniu siecią i wytwarzaniu odnawialnej energii elektrycznej otworzył przed konsumentami wiele możliwości. Zdrowa konkurencja na rynkach detalicznych ma podstawowe znaczenie dla zapewnienia wprowadzania na zasadach rynkowych nowych innowacyjnych usług w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby i możliwości konsumentów, przy jednoczesnym zwiększeniu elastyczności systemu. Jednak niedostarczanie konsumentom w czasie rzeczywistym lub zbliżonym do rzeczywistego informacji o ich zużyciu energii uniemożliwia im aktywny udział w rynku energii elektrycznej i w procesie transformacji energetyki. Poprzez wzmocnienie pozycji konsumentów i zapewnienie im narzędzi umożliwiających uczestniczenie w większym stopniu w rynku, w tym uczestnictwo w nowy sposób, zmierza się do tego, aby rynek wewnętrzny energii elektrycznej przynosił korzyści obywatelom w Unii oraz aby unijne cele dotyczące energii odnawialnej zostały osiągnięte.
- (11) Wolności, jakie Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) gwarantuje obywatelom Unii – między innymi swobodny przepływ towarów, swoboda przedsiębiorczości oraz prawo do swobodnego świadczenia usług – można osiągnąć jedynie w warunkach w pełni otwartego rynku, który umożliwia wszystkim konsumentom swobodny wybór dostawców, a wszystkim dostawcom – swobodną realizację dostaw dla ich odbiorców.
- (12) Wspieranie uczciwej konkurencji i łatwego dostępu różnych dostawców jest dla państw członkowskich kwestią najwyższej wagi, aby pozwolić konsumentom na pełne wykorzystanie możliwości wynikających ze zliberalizowanego rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Niemniej jednak możliwe jest, że w małych peryferyjnych systemach elektroenergetycznych i systemach niepołączonych z innymi państwami członkowskimi nadal występują niedoskonałości rynku, gdyż w takich systemach ceny energii elektrycznej nie dają właściwych sygnałów do stymulowania inwestycji, zatem systemy te wymagają szczególnych rozwiązań zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa dostaw.
- (13) W celu popierania konkurencji i zapewnienia dostaw energii elektrycznej po najbardziej konkurencyjnej cenie państwa członkowskie i organy regulacyjne powinny ułatwiać transgraniczny dostęp nowym dostawcom energii elektrycznej pochodzącej z różnych źródeł energii, jak również nowym dostawcom wytwarzania, magazynowania energii i odpowiedzi odbioru.

- (14) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby na rynku wewnętrznym energii elektrycznej nie istniały jakiegokolwiek nieuzasadnione przeszkody w zakresie wchodzenia na rynek, funkcjonowania rynku i opuszczania go. Jednocześnie należy wyjaśnić, że obowiązek ten pozostaje bez uszczerbku dla kompetencji, które państwa członkowskie zachowują w stosunku do państw trzecich. Wyjaśnienia tego nie należy interpretować jako umożliwienia państwu członkowskiemu wykonywania wyłącznej kompetencji Unii. Należy także wyjaśnić, że uczestnicy rynku z krajów trzecich prowadzący działalność na rynku wewnętrznym mają przestrzegać mającego zastosowanie prawa Unii i prawa krajowego, tak samo jak pozostali uczestnicy rynku.
- (15) Zasady rynkowe umożliwiają wejście na rynek i opuszczenie go wytwórcom i dostawcom na podstawie ich własnej analizy ekonomicznej i finansowej rentowności ich działalności. Zasada ta nie stoi w sprzeczności z możliwością nałożenia przez państwa członkowskie, w ogólnym interesie gospodarczym, obowiązków użyteczności publicznej na przedsiębiorstwa prowadzące działalność w sektorze elektroenergetycznym, zgodnie z Traktatami, w szczególności z art. 106 TFUE, oraz z niniejszą dyrektywą i rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 ⁽⁶⁾.
- (16) W konkluzjach z dnia 23 i 24 października 2014 r. Rada Europejska stwierdziła, że Komisja przy wsparciu państw członkowskich ma podjąć pilne działania, by zapewnić osiągnięcie minimalnego celu, jakim jest 10 % istniejących elektroenergetycznych połączeń międzysystemowych, w trybie pilnym i nie później niż w 2020 r., przynajmniej w odniesieniu do tych państw członkowskich, które nie osiągnęły jeszcze minimalnego poziomu integracji z rynkiem wewnętrznym energii, czyli państw bałtyckich, Portugalii i Hiszpanii, a także w odniesieniu do państw członkowskich, które są dla nich głównym punktem dostępu do rynku wewnętrznego energii. Rada Europejska zaznaczyła ponadto, że Komisja ma również regularnie przedkładać jej sprawozdania i dążyć do osiągnięcia do 2030 r. celu wynoszącego 15 %.
- (17) Jak podkreślono w komunikacji Komisji z dnia 23 listopada 2017 r., zatytułowanej: „Komunikat w sprawie rozwoju sieci energetycznych w Europie”, co znajduje odzwierciedlenie w zintegrowanych krajowych planach państw członkowskich w zakresie energii i klimatu, opracowanych zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 ⁽⁷⁾, wystarczające fizyczne połączenia wzajemne z krajami sąsiednimi są potrzebne, by umożliwić państwom członkowskim i krajom sąsiednim korzystanie z pozytywnych efektów funkcjonowania rynku wewnętrznego.
- (18) Rynki energii elektrycznej różnią się od innych rynków, takich jak rynki gazu ziemnego, na przykład dlatego, że obejmują one handel towarami, którego obecnie nie można łatwo magazynować i który wytwarzany jest przy użyciu bardzo różnorodnych instalacji wytwórczych, w tym w trybie wytwarzania rozproszonego. Znalazło to odzwierciedlenie w różnych podejściach do regulacji połączeń wzajemnych w sektorach energii elektrycznej i gazu. Integracja rynków energii elektrycznej wymaga szczególnie ścisłej współpracy między operatorami systemów, uczestnikami rynku i organami regulacyjnymi, w szczególności w przypadku handlu energią elektryczną w drodze łączenia rynków.
- (19) Jednym z głównych celów niniejszej dyrektywy powinno być również zagwarantowanie wspólnych zasad prawdziwie wewnętrznego rynku i bogatej oferty dostaw energii elektrycznej dostępnej dla każdego. W tym celu niezakłócone ceny rynkowe stanowiłyby zachętę do tworzenia transgranicznych połączeń wzajemnych oraz inwestycji w nowe wytwarzanie energii elektrycznej, prowadząc jednocześnie do konwergencji cen w perspektywie długoterminowej.
- (20) Ceny rynkowe powinny stwarzać właściwe zachęty do rozwoju sieci i inwestowania w nowe zdolności wytwarzania energii elektrycznej.
- (21) Na rynku wewnętrznym energii elektrycznej istnieją różne rodzaje organizacji rynku. Środki, które państwa członkowskie mogłyby wprowadzić w celu zapewnienia równych warunków działania, powinny wynikać z nadrzędnych względów interesu ogólnego. Zgodność tych środków z TFUE oraz z innymi przepisami prawa Unii należy konsultować z Komisją.
- (22) Państwa członkowskie powinny nadal mieć dużą swobodę nakładania na przedsiębiorstwa energetyczne – w ogólnym interesie gospodarczym – obowiązków użyteczności publicznej. Państwa członkowskie powinny zapewniać odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, a także, jeżeli uznają to za stosowne – małym przedsiębiorstwom – prawo do korzystania z dostaw energii elektrycznej o określonej jakości i po łatwo porównywalnych, przejrzystych i konkurencyjnych cenach. Obowiązki użyteczności publicznej w formie

⁽⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej. (Zob. s. 54 niniejszego Dziennika Urzędowego).

⁽⁷⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

ustalania cen za dostawy energii elektrycznej stanowią jednak zasadniczo środek zakłócający, który często prowadzi do akumulacji deficytów taryfowych, ograniczenia konsumentom możliwości wyboru, osłabienia zachęt do oszczędzania energii i inwestowania w efektywność energetyczną, niższych standardów usług, niższego poziomu zaangażowania i satysfakcji konsumentów oraz do ograniczenia konkurencji, a także do zmniejszenia liczby innowacyjnych produktów i usług na rynku. W związku z tym państwa członkowskie powinny stosować inne narzędzia polityki, w szczególności ukierunkowane środki polityki społecznej, w celu zagwarantowania swoim obywatelom przystępności cenowej dostaw energii elektrycznej. Interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej powinny być dokonywane wyłącznie jako obowiązki użyteczności publicznej i powinny podlegać szczególnym warunkom określonym w niniejszej dyrektywie. W pełni zliberalizowany, dobrze funkcjonujący rynek detaliczny energii elektrycznej stymulowałby konkurencję cenową i pozaceniową między istniejącymi dostawcami i stwarzałby zachęty dla nowych podmiotów wchodzących na rynek, zwiększając tym samym możliwości wyboru i stopień zadowolenia po stronie konsumentów.

- (23) Obowiązki użyteczności publicznej w formie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej powinny być stosowane bez naruszania zasady wolnego rynku, w jasno określonych okolicznościach i dla jasno określonych beneficjentów oraz powinny być ograniczone w czasie. Okoliczności takie mogłyby wystąpić na przykład, gdy dostawy są poważnie ograniczone, co powoduje znacznie wyższy niż normalnie wzrost cen energii elektrycznej lub w razie niedoskonałości rynku, gdy interwencje organów regulacyjnych i organów ochrony konkurencji okazały się nieskuteczne. Miałyby to nieproporcjonalny wpływ na gospodarstwa domowe, a w szczególności na odbiorców wrażliwych, wydających zazwyczaj na opłacenie rachunków za energię większą część dochodów, jakie mają do dyspozycji, niż konsumenci o wysokich dochodach. Aby złagodzić zakłócający wpływ obowiązków użyteczności publicznej na ustalanie cen za dostawy energii elektrycznej, państwa członkowskie stosujące takie interwencje powinny wprowadzić dodatkowe środki, w tym środki zapobiegające zakłóceniom w ustalaniu cen na rynku hurtowym. Państwa członkowskie powinny zapewnić wszystkim beneficjentom cen regulowanych możliwość korzystania w pełni z ofert dostępnych na konkurencyjnym rynku, jeżeli podejmą oni taką decyzję. W tym celu beneficjenci ci muszą być wyposażeni w inteligentne systemy opomiarowania i mieć dostęp do umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej. Ponadto powinni oni być bezpośrednio i regularnie informowani o ofertach i oszczędnościach dostępnych na konkurencyjnym rynku, w szczególności w odniesieniu do umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej, oraz powinni otrzymywać pomoc w odpowiadaniu na oferty rynkowe oraz korzystaniu z takich ofert.
- (24) Prawo beneficjentów cen regulowanych do otrzymania indywidualnych inteligentnych liczników bez dodatkowych kosztów nie powinno uniemożliwiać państwom członkowskim zmiany funkcjonalności inteligentnych systemów opomiarowania tam, gdzie nie istnieje infrastruktura inteligentnych liczników, gdyż wynik oceny analizy kosztów i korzyści w zakresie wprowadzenia inteligentnych systemów opomiarowania okazał się negatywny.
- (25) Interwencje publiczne w ustalanie cen za dostawy energii elektrycznej nie powinny prowadzić do bezpośredniego subsydiowania skrośnego między różnymi kategoriami odbiorców. Zgodnie z tą zasadą systemy cenowe nie mogą jednoznacznie powodować, że niektóre kategorie odbiorców będą ponosić koszty interwencji cenowych dotyczących innych kategorii odbiorców. Na przykład systemu cenowego, w którym koszty ponoszą na zasadzie niedyskryminacji dostawcy lub inni operatorzy, nie należy uznawać za bezpośrednie subsydiowanie skrośne.
- (26) Aby zapewnić utrzymanie wysokich standardów usług publicznych w Unii, Komisja powinna być regularnie powiadamiana o wszelkich środkach wprowadzanych przez państwa członkowskie do osiągnięcia celów niniejszej dyrektywy. Komisja powinna regularnie publikować sprawozdanie obejmujące analizę środków wprowadzonych na poziomie krajowym do osiągnięcia celów związanych z usługami publicznymi oraz porównanie ich skuteczności z myślą o opracowaniu zaleceń dotyczących środków, jakie należy wprowadzić na poziomie krajowym, by osiągnąć wysokie standardy usług publicznych.
- (27) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyznaczenia dostawcy z urzędu. Takim dostawcą mógłby być dział sprzedaży przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zajmującego się także dystrybucją, pod warunkiem że spełnia ono wynikające z niniejszej dyrektywy wymagania dotyczące rozdziału.
- (28) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wdrażania środków do celów osiągnięcia spójności społecznej i gospodarczej, obejmujących w szczególności zapewnienie odpowiednich bodźców ekonomicznych, w stosownych przypadkach przy użyciu wszelkich istniejących narzędzi krajowych i unijnych. Narzędzia te mogą obejmować mechanizmy zobowiązań, by zagwarantować konieczne inwestycje.
- (29) W zakresie, w jakim środki stosowane przez państwa członkowskie w celu spełnienia obowiązków użyteczności publicznej stanowią pomoc państwa zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE, istnieje obowiązek zgłoszenia ich Komisji na podstawie art. 108 ust. 3 TFUE.

- (30) Międzysektorowe przepisy prawne dają solidną podstawę ochrony konsumentów w odniesieniu do szerokiej gamy istniejących usług energetycznych i najprawdopodobniej będą dalej rozwijane. Niemniej należy jasno określić niektóre przysługujące odbiorcom podstawowe prawa umowne.
- (31) Konsumentom powinni mieć dostęp do jasnych i jednoznacznych informacji na temat ich praw w odniesieniu do sektora energetycznego. Po konsultacji z właściwymi zainteresowanymi stronami, w tym z państwami członkowskimi, organami regulacyjnymi, organizacjami konsumentów i przedsiębiorstwami energetycznymi, Komisja opracowała listę kontrolną konsumenta energii, która dostarcza konsumentom praktyczne informacje o ich prawach. Ta lista kontrolna powinna być aktualizowana, przekazywana wszystkim konsumentom i publicznie dostępna.
- (32) Szereg czynników utrudnia konsumentom dostęp do różnych źródeł informacji rynkowych, do których mogą dotrzeć, a także zrozumienie ich i działanie w oparciu o nie. Wynika z tego, że należy poprawić porównywalność ofert i zmniejszyć w jak największym wykonalnym zakresie przeszkody w zmienianiu dostawcy, bez nieuzasadnionego ograniczania konsumentom wyboru.
- (33) Mniejsi odbiorcy są nadal obciążani szerokim zakresem opłat bezpośrednio lub pośrednio wynikających ze zmiany dostawcy. Takie opłaty utrudniają zidentyfikowanie najlepszego produktu lub usługi i zmniejszają bezpośrednie korzyści finansowe płynące z takiej zmiany. Pomimo iż zniesienie tych opłat mogłoby doprowadzić do zmniejszenia wyboru dla konsumentów przez wyeliminowanie produktów bazujących na wynagradzaniu lojalności konsumentów, ograniczenie stosowania takich opłat powinno poprawić sytuację konsumentów i zwiększyć ich zaangażowanie, a także konkurencję na rynku.
- (34) Skrócenie czasu potrzebnego do zmiany dostawcy mogłoby zachęcić konsumentów do poszukiwania lepszych ofert energii i do zmiany dostawcy. Przy coraz powszechniejszym stosowaniu technologii informacyjnych do 2026 r. techniczna procedura zmiany, polegająca na zarejestrowaniu nowego dostawcy w punkcie pomiarowym operatora rynku, powinna zasadniczo być wykonalna w ciągu 24 godzin w dni robocze. Niezależnie od innych etapów procesu zmiany dostawcy, które mają być ukończone przed rozpoczęciem technicznej procedury zmiany dostawcy, zapewnienie, aby do tego terminu techniczna procedura zmiany dostawcy była możliwa w ciągu 24 godzin, skróciłoby do minimum czas potrzebny do zmiany, zwiększając zaangażowanie konsumentów i konkurencję na rynku detalicznym. W każdym przypadku łączny czas trwania procedury zmiany dostawcy nie powinien przekraczać trzech tygodni od daty wystąpienia przez odbiorcę z takim żądaniem.
- (35) Niezależne narzędzia porównywania ofert, w tym służące temu strony internetowe, stanowią skuteczny środek umożliwiający mniejszym odbiorcom ocenę zalet różnych dostępnych na rynku ofert energii. Takie narzędzia obniżają koszty wyszukiwania, ponieważ odbiorcy nie muszą już zbierać informacji od poszczególnych dostawców i usługodawców. Takie narzędzia mogą zapewnić właściwą równowagę między zapotrzebowaniem na jasne i zwięzłe informacje, a zarazem na informacje kompletne i wyczerpujące. Powinno się dążyć do obejmowania takimi narzędziami jak największej liczby dostępnych ofert i jak największego obszaru rynku, tak aby przedstawić odbiorcom reprezentatywny przegląd. Bardzo ważne jest, by mniejsi odbiorcy mieli dostęp do przynajmniej jednego narzędzia porównywania ofert, a informacje podawane w takich narzędziach były wiarygodne, bezstronne i przejrzyste. W tym celu państwa członkowskie mogłyby zapewnić narzędzie porównywania ofert obsługiwane przez organ krajowy lub spółkę prywatną.
- (36) Lepszą ochronę konsumentów gwarantuje dostępność dla wszystkich konsumentów skutecznych, niezależnych mechanizmów pozasądowego rozstrzygania sporów, takich jak rzecznik praw odbiorców energii, organ ochrony konsumentów lub organ regulacyjny. Państwa członkowskie powinny wprowadzić szybkie i skuteczne procedury rozpatrywania skarg.
- (37) Wszyscy konsumenci powinni mieć możliwość czerpania korzyści z bezpośredniego uczestnictwa w rynku, w szczególności przez dostosowywanie swojego zużycia energii w odpowiedzi na sygnały rynkowe, a w zamian za to korzystanie z niższych cen energii lub otrzymywanie innych zachęt finansowych. Korzyści z takiego aktywnego uczestnictwa będą prawdopodobnie z czasem wzrastać, gdyż zwiększy się świadomość konsumentów – którzy w przeciwnym razie pozostaliby bierni – na temat możliwości wynikających dla nich z bycia odbiorcami aktywnymi, a informacje o możliwości aktywnego uczestnictwa staną się bardziej dostępne i lepiej znane. Konsumentom powinni mieć możliwość uczestniczenia we wszystkich formach odpowiedzi odbioru. Powinni oni zatem mieć możliwość skorzystania z pełnego wprowadzenia inteligentnych systemów opomiarowania, a jeżeli wprowadzenie takich systemów oceniono negatywnie – mieć możliwość wyboru posiadania inteligentnych systemów opomiarowania oraz umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej. Dzięki temu mogliby oni dostosowywać swoje zużycie do sygnałów cenowych w czasie rzeczywistym, odzwierciedlających wartość i koszt energii elektrycznej lub przesyłu w różnych okresach, przy czym państwa członkowskie powinny zapewnić, aby

poziom narażenia konsumentów na ryzyko w zakresie cen hurtowych był rozsądny. Konsumenti powinni być informowani o korzyściach i potencjalnym ryzyku cenowym związanym z umowami z cenami dynamicznymi energii elektrycznej. Państwa członkowskie powinny również zapewnić, by konsumenci, którzy postanowili nie uczestniczyć aktywnie w rynku, nie byli za to sankcjonowani. Zamiast tego należy ułatwiać im świadomy wybór spośród dostępnych im możliwości w sposób najlepiej odpowiadający warunkom rynku krajowego.

- (38) Aby zmaksymalizować korzyści i skuteczność dynamicznego ustalania cen energii elektrycznej, państwa członkowskie powinny ocenić potencjał zwiększenia dynamiki lub zmniejszenia udziału stałych komponentów w rachunkach za energię elektryczną, a jeżeli taki potencjał występuje, powinny podjąć odpowiednie działania.
- (39) Wszystkie grupy odbiorców (przemysłowi, komercyjni i gospodarstwa domowe) powinny mieć dostęp do rynków energii elektrycznej, by oferować na nich swoją elastyczność i energię wytwarzaną we własnym zakresie. Odbiorcom należy umożliwić korzystanie w pełni z korzyści płynących z agregacji produkcji i dostaw na większych obszarach oraz z konkurencji transgranicznej. Uczestnicy rynku zajmujący się agregacją mogą odgrywać istotną rolę jako pośrednicy między grupami odbiorców a rynkiem. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę wyboru odpowiedniego modelu wdrażania i podejścia do zarządzania w odniesieniu do niezależnej agregacji, a jednocześnie przestrzegać ogólnych zasad określonych w niniejszej dyrektywie. Taki model lub takie podejście mogą obejmować wybór zasad rynkowych lub regulacyjnych oferujących rozwiązania umożliwiające zgodność z niniejszą dyrektywą, takie jak modele, w których niezbilansowanie jest uwzględniane lub w których wprowadzona jest granica korekty. Wybrany model powinien zawierać przejrzyste i sprawiedliwe przepisy umożliwiające niezależnym agregatorom odgrywanie ich roli jako pośredników oraz zapewnienie odbiorcom końcowym możliwości odpowiedniego czerpania korzyści z ich działań. Należy zdefiniować produkty na wszystkich rynkach energii elektrycznej, w tym na rynku usług pomocniczych i rynku zdolności wytwórczych, by zachęcić do uczestnictwa odpowiedzi odbioru.
- (40) W komunikacie Komisji z dnia 20 lipca 2016 r., zatytułowanym: „Europejska strategia na rzecz mobilności niskoemisyjnej”, podkreślono konieczność dekarbonizacji sektora transportu oraz zmniejszenia emisji w tym sektorze, zwłaszcza na obszarach miejskich, wskazano także na istotną rolę, jaką elektromobilność może odegrać w osiągnięciu tych celów. Wdrażanie elektromobilności stanowi ponadto ważny element transformacji energetyki. Zasady funkcjonowania rynku określone w niniejszej dyrektywie powinny zatem przyczynić się do stworzenia korzystnych warunków dla wszystkich rodzajów pojazdów elektrycznych. W szczególności zasady te powinny zapewnić skuteczne utworzenie publicznie dostępnych i prywatnych punktów ładowania pojazdów elektrycznych oraz zapewnić skuteczne włączenie ładowania pojazdów w system.
- (41) Odpowiedź odbioru odgrywa zasadniczą rolę w umożliwieniu inteligentnego ładowania pojazdów elektrycznych, umożliwiając tym samym skuteczną integrację pojazdów elektrycznych w sieci energetycznej, co będzie miało zasadnicze znaczenie dla procesu obniżania emisyjności transportu.
- (42) Konsumenti powinni móc zużywać, magazynować oraz sprzedawać na rynku energię elektryczną wytwarzaną we własnym zakresie oraz uczestniczyć we wszystkich rynkach energii elektrycznej przez zapewnianie elastyczności systemu, na przykład przez magazynowanie energii, takie jak magazynowanie przy użyciu pojazdów elektrycznych, poprzez odpowiedź odbioru lub poprzez systemy efektywności energetycznej. Rozwój nowych technologii ułatwi takie działania w przyszłości. Istnieją jednak bariery prawne i handlowe, w tym na przykład nieproporcjonalne opłaty za energię elektryczną zużywaną wewnątrz, obowiązek wprowadzania wytworzonej we własnym zakresie energii do systemu energetycznego i obciążenia administracyjne, takie jak nakładanie na konsumentów, którzy wytwarzają energię elektryczną we własnym zakresie i sprzedają ją do systemu, obowiązku spełniania wymogów stosowanych wobec dostawców. Takie przeszkody, które powstrzymują konsumentów przed wytwarzaniem energii elektrycznej we własnym zakresie i przed zużywaniem, magazynowaniem lub sprzedażą na rynku wytworzonej we własnym zakresie energii elektrycznej, należy usunąć, a jednocześnie należy zapewnić, aby tacy konsumenci ponosili odpowiednią część kosztów systemu. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość posiadania w swoim prawie krajowym różnych przepisów odnoszących się do podatków i opłat od aktywnych odbiorców działających indywidualnie lub wspólnie oraz od gospodarstw domowych i innych odbiorców końcowych.
- (43) Technologie rozproszonego wytwarzania energii oraz wzmocnienie pozycji konsumentów sprawiły, że energetyka obywatelska stała się skutecznym i opłacalnym sposobem zaspokojenia potrzeb i oczekiwań obywateli dotyczących źródeł energii, usług i zaangażowania podmiotów lokalnych. Energetyka obywatelska oferuje bez wyjątku wszystkim konsumentom możliwość bezpośredniego udziału w wytwarzaniu lub zużyciu energii lub w dzieleniu się nią. Inicjatywy w zakresie energetyki obywatelskiej zorientowane są przede wszystkim na zapewnienie członkom lub udziałowcom przystępnej cenowo energii szczególnego rodzaju, takiej jak energia odnawialna, w odróżnieniu od tradycyjnych przedsiębiorstw energetycznych, w których priorytetem jest osiągnięcie zysku. Dzięki bezpośredniej interakcji z konsumentami inicjatywy w zakresie energetyki obywatelskiej

wykazują potencjał ułatwiania zintegrowanego wprowadzania nowych technologii i wzorców zużycia, w tym inteligentnych sieci dystrybucyjnych i odpowiedzi odbioru. Energetyka obywatelska może również przyczynić się do zwiększenia efektywności energetycznej na poziomie gospodarstw domowych oraz pomóc w zwalczaniu ubóstwa energetycznego przez zmniejszenie zużycia i obniżenie cen dostaw. Energetyka obywatelska umożliwia także uczestniczenie w rynkach energii elektrycznej pewnym grupom odbiorców będących gospodarstwami domowymi, które w przeciwnym razie nie mogłyby skorzystać z takiej możliwości. Inicjatywy tego typu, które zrealizowano z sukcesem, przyniosły danym społecznościom korzyści ekonomiczne, społeczne oraz środowiskowe wykraczające poza same zyski osiągnięte dzięki świadczeniu usług energetycznych. Celem niniejszej dyrektywy jest uznanie niektórych kategorii obywatelskich inicjatyw w zakresie energii podejmowanych na poziomie Unii za „obywatelskie społeczności energetyczne”, w celu zapewnienia im korzystnych ram działania, sprawiedliwego traktowania, równych szans oraz precyzyjnie określonego zestawu praw i obowiązków. Odbiorcy będący gospodarstwami domowymi powinni mieć możliwość dobrowolnego uczestniczenia w inicjatywach w zakresie energetyki obywatelskiej, jak również możliwość zrezygnowania z udziału w takich inicjatywach, bez jednoczesnej utraty dostępu do sieci zarządzanej przez inicjatywę w zakresie energetyki obywatelskiej lub utraty praw przysługujących im jako konsumentom. Dostęp do sieci obywatelskiej społeczności energetycznej powinien być przyznawany na sprawiedliwych warunkach odzwierciedlających koszty.

- (44) Członkostwo w obywatelskich społecznościach energetycznych powinno być otwarte dla podmiotów wszelkich kategorii. Jednak uprawnienia decyzyjne w obywatelskiej społeczności energetycznej powinny należeć wyłącznie do tych członków lub udziałowców, którzy nie prowadzą działalności komercyjnej na dużą skalę i dla których sektor energetyczny nie jest obszarem podstawowej działalności gospodarczej. Obywatelskie społeczności energetyczne uznaje się za kategorię współpracy obywateli lub podmiotów lokalnych, która powinna być uznawana i chroniona na mocy prawa Unii. Przepisy dotyczące obywatelskich społeczności energetycznych nie wykluczają istnienia innych inicjatyw obywatelskich, takich jak tworzone na podstawie umów prawa prywatnego. Państwa członkowskie powinny zatem mieć możliwość zdecydowania, jakie formy mogą przyjąć obywatelskie społeczności energetyczne, na przykład stowarzyszenia, spółdzielni, spółki osobowej, organizacji nienastawionej na zysk lub małego lub średniego przedsiębiorstwa, pod warunkiem że podmiot ten, działając we własnym imieniu, może wykonywać prawa i podlegać obowiązkom.
- (45) Przepisy niniejszej dyrektywy dotyczące obywatelskich społeczności energetycznych przewidują prawa i obowiązki, które można wywieść z innych, istniejących praw i obowiązków, takich jak swoboda zawierania umów, prawo do zmiany dostawcy, odpowiedzialność operatora systemu dystrybucyjnego, zasady dotyczące opłat sieciowych i obowiązków w zakresie bilansowania.
- (46) Ze względu na strukturę członkostwa, wymagania dotyczące zarządzania i cel działalności obywatelskie społeczności energetyczne są podmiotem nowego rodzaju. Obywatelskie społeczności energetyczne powinny mieć możliwość działania na rynku na równych zasadach bez zakłócania konkurencji, a prawa i obowiązki mające zastosowanie do pozostałych przedsiębiorstw energetycznych na rynku powinny mieć do nich zastosowanie na zasadzie niedyskryminacji i z zachowaniem proporcjonalności. Te prawa i obowiązki powinny mieć zastosowanie odpowiednio do podejmowanych ról, takich jak rola odbiorców końcowych, wytwórców, dostawców lub operatorów systemów dystrybucyjnych. Obywatelskie społeczności energetyczne nie powinny napotykać ograniczeń regulacyjnych, jeżeli stosują istniejące lub będą stosować przyszłe technologie informacyjno-komunikacyjne do podziału między swoich członków lub udziałowców, na zasadach rynkowych, energii elektrycznej wytwarzanej przy użyciu aktywów wytwórczych w obrębie danej obywatelskiej społeczności energetycznej, na przykład przez kompensowanie składnika „energia” na rachunkach członków lub udziałowców z wykorzystaniem wytwarzania dostępnego w obrębie tej społeczności, w tym za pośrednictwem sieci publicznej, pod warunkiem że oba punkty pomiarowe należą do danej społeczności. Podział energii elektrycznej umożliwia członkom lub udziałowcom korzystanie z dostaw energii elektrycznej pochodzącej z instalacji wytwórczych w obrębie społeczności, nawet gdy nie znajdują się oni fizycznie w bezpośrednim sąsiedztwie instalacji wytwórczej i nawet gdy znajdują się za pojedynczym punktem pomiarowym. Podział energii elektrycznej nie powinien wpływać na pobieranie opłat sieciowych, należności i podatków dotyczących przepływów energii elektrycznej. Podział powinien być możliwy stosownie do obowiązków i odpowiednich przedziałów czasowych dotyczących bilansowania, pomiarów i rozliczania. Przepisy niniejszej dyrektywy dotyczące obywatelskich społeczności energetycznych nie naruszają kompetencji państw członkowskich w zakresie kształtowania i wdrażania polityki w sektorze energetycznym w odniesieniu do opłat sieciowych i innych opłat ani w zakresie kształtowania i wdrażania systemów finansowania polityki energetycznej i podziału kosztów, pod warunkiem że polityka ta jest wolna od dyskryminacji i zgodna z prawem.
- (47) Niniejsza dyrektywa uprawnia państwa członkowskie do udzielenia zezwolenia obywatelskim społecznościom energetycznym na pełnienie funkcji operatorów systemów dystrybucyjnych na podstawie przepisów ogólnych lub jako „operatorzy zamkniętych systemów dystrybucyjnych”. Po uzyskaniu statusu operatora systemu dystrybucyjnego obywatelska społeczność energetyczna powinna być traktowana tak samo jak operator systemu dystrybucyjnego i podlegać takim samym obowiązkom. Przepisy niniejszej dyrektywy dotyczące obywatelskich społeczności energetycznych tylko wyjaśniają te aspekty eksploatacji systemu dystrybucyjnego, które mogą być istotne dla obywatelskich społeczności energetycznych, natomiast do innych aspektów eksploatacji systemu dystrybucyjnego stosuje się przepisy odnoszące się do operatorów systemów dystrybucyjnych.

- (48) Rachunki za energię elektryczną są istotnymi źródłami informacji dla odbiorców końcowych. Oprócz dostarczania danych dotyczących zużycia i kosztów mogą one również zawierać inne informacje ułatwiające konsumentom porównywanie warunków ich obecnej umowy z innymi ofertami. Niemniej jednak spory dotyczące rachunków stanowią bardzo powszechne źródło skarg konsumentów, co przyczynia się do utrzymywania się niskiego poziomu zadowolenia konsumentów i ich zaangażowania w sektorze elektroenergetycznym. Należy zatem zwiększyć przejrzystość i poprawić zrozumiałość rachunków, a także zapewnić, by na rachunkach i w informacjach o rozliczeniach w widocznym miejscu umieszczano ograniczoną liczbę istotnych informacji niezbędnych konsumentom do dostosowywania ich zużycia energii, porównywania ofert i zmiany dostawcy. Inne informacje należy udostępniać odbiorcom końcowym na rachunkach lub wraz z nimi lub wskazywać na tych rachunkach, gdzie można znaleźć te informacje. Informacje te powinny być zamieszczane na rachunku lub w osobnym dokumencie do niego załączonym lub rachunek powinien odsyłać do strony internetowej, aplikacji mobilnej lub innych środków pozwalających odbiorcy końcowemu łatwo znaleźć te informacje.
- (49) Regularne podawanie dokładnych informacji o rozliczeniach na podstawie rzeczywistego zużycia energii elektrycznej, co ułatwia inteligentne opomiarowanie, ma znaczenie dla odbiorców, gdyż pomaga im kontrolować ich zużycie energii elektrycznej i jej koszty. Niemniej odbiorcy, w szczególności odbiorcy będący gospodarstwami domowymi, powinni mieć dostęp do elastycznych sposobów dokonywania samej płatności swoich rachunków. Na przykład odbiorcy powinni mieć możliwość częstego otrzymywania informacji o rozliczeniach, a uiszczanie należności tylko raz na kwartał, lub mogłyby istnieć produkty, za które odbiorcy mogliby płacić co miesiąc tę samą kwotę niezależnie od rzeczywistego zużycia.
- (50) Przepisy dotyczące rozliczeń w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE⁽⁸⁾ należy uaktualnić, uprościć i przenieść do niniejszej dyrektywy, gdzie ich umieszczenie przyniesie większą spójność.
- (51) Państwa członkowskie powinny zachęcać do modernizacji sieci dystrybucyjnych, na przykład przez wprowadzanie sieci inteligentnych, które powinny być budowane w sposób zachęcający do zdecentralizowanego wytwarzania energii i do efektywności energetycznej.
- (52) Osiągnięcie zaangażowania konsumentów wymaga odpowiednich zachęt i technologii, takich jak inteligentne systemy opomiarowania. Inteligentne systemy opomiarowania umacniają pozycję konsumentów, ponieważ umożliwiają im otrzymywanie w czasie zbliżonym do rzeczywistego dokładnych informacji zwrotnych o ich zużyciu energii lub jej wytwarzaniu oraz lepsze zarządzanie swoim zużyciem, udział w programach odpowiedzi odbioru i innych usługach i czerpanie z nich korzyści oraz zmniejszenie ich rachunków za elektryczność. Dzięki inteligentnym systemom opomiarowania również operatorzy systemów dystrybucyjnych mają lepszy obraz swoich sieci, a tym samym mogą zmniejszyć swoje koszty operacyjne i koszty utrzymania oraz przenieść te oszczędności na konsumentów w formie obniżenia taryf dystrybucyjnych.
- (53) Przy podejmowaniu na poziomie krajowym decyzji w sprawie wprowadzania inteligentnych systemów opomiarowania, powinna istnieć możliwość oparcia tej decyzji na ocenie gospodarczej. W tej ocenie gospodarczej należy uwzględnić długoterminowe korzyści z wprowadzenia inteligentnych systemów opomiarowania dla konsumentów i całego łańcucha wartości, takie jak lepsze zarządzanie siecią, bardziej precyzyjne planowanie i wskazywanie strat sieciowych. Jeżeli z oceny takiej wyniknie, że wprowadzenie tego rodzaju systemów pomiarowych jest opłacalne tylko dla konsumentów o określonym poziomie zużycia energii elektrycznej, państwa członkowskie powinny mieć możliwość uwzględnienia tej konkluzji przy wprowadzaniu inteligentnych systemów opomiarowania. Te oceny należy jednak regularnie poddawać przeglądowi, by reagować na istotne zmiany w jej założeniach lub wykonywać ją co najmniej raz na cztery lata ze względu na szybkie tempo rozwoju technologicznego.
- (54) Państwa członkowskie, które nie wprowadzają systematycznie inteligentnych systemów opomiarowania, powinny umożliwić konsumentom skorzystanie z instalacji inteligentnych liczników, na żądanie oraz na sprawiedliwych i rozsądnych warunkach, oraz powinny dostarczyć im wszelkich istotnych informacji. Jeżeli konsumenci nie mają inteligentnych liczników, powinni być uprawnieni do liczników, które spełniają minimalne wymagania konieczne do zapewnienia im informacji o rozliczeniach określonych w niniejszej dyrektywie.

⁽⁸⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE (Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 1).

- (55) Aby wesprzeć aktywny udział konsumentów w rynkach energii elektrycznej, inteligentne systemy opomiarowania wprowadzane przez państwa członkowskie na ich terytorium powinny być interoperacyjne i zdolne generować dane wymagane dla konsumenckich systemów zarządzania energią. W tym celu państwa członkowskie powinny należycie uwzględniać stosowanie odpowiednich dostępnych norm, w tym norm umożliwiających interoperacyjność na poziomie modelu danych i warstwy zastosowań, a także najlepsze praktyki oraz znaczenie rozwoju wymiany danych, przyszłe i innowacyjne usługi energetyczne, wprowadzanie inteligentnych sieci i rozwój rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Ponadto wprowadzane inteligentne systemy opomiarowania nie powinny stanowić przeszkody w zmianie dostawcy i powinny być wyposażone w dostosowane do potrzeb funkcjonalności umożliwiające konsumentom dostęp w czasie zbliżonym do rzeczywistego do danych na temat ich zużycia energii, regulowanie ich zużycia energii oraz – na ile umożliwia to powiązana infrastruktura – oferowanie sieci i przedsiębiorstwom energetycznym ich elastyczności, otrzymywanie za to wynagrodzenia oraz uzyskiwanie oszczędności w postaci niższych rachunków za energię.
- (56) Kluczowym aspektem dostaw dla odbiorców jest zapewnianie dostępu do obiektywnych i przejrzystych danych na temat zużycia. Dlatego też konsumenci powinni mieć dostęp do swoich danych na temat zużycia oraz do cen i kosztów związanych z ich zużyciem, by mogli zwracać się do konkurentów o składanie ofert na podstawie tych informacji. Konsumenci powinni również mieć prawo do odpowiedniej informacji o własnym zużyciu energii. Przedpłaty nie powinny stawiać osób z nich korzystających w nieproporcjonalnie mniej korzystnej sytuacji, a różne systemy płatności powinny być niedyskryminacyjne. Wystarczająco często przekazywane konsumentom informacje na temat kosztów energii stwarzałyby zachętę do oszczędności energii, gdyż dzięki nim odbiorcy uzyskiwaliby bezpośrednie informacje zwrotne dotyczące skutków inwestycji w efektywność energetyczną oraz skutków zmian przyzwyczajzeń. W związku z tym pełne wdrożenie dyrektywy 2012/27/UE pomoże konsumentom obniżyć koszty energii.
- (57) W następstwie wprowadzenia inteligentnych systemów opomiarowania w państwach członkowskich opracowano lub opracowuje się obecnie różne modele zarządzania danymi. Niezależnie od modelu zarządzania danymi ważne jest, by państwa członkowskie wprowadziły przejrzyste zasady, zgodnie z którymi dostęp do danych można uzyskać na niedyskryminacyjnych warunkach i które zapewniają najwyższy poziom cyberbezpieczeństwa i ochrony danych, jak również bezstronność podmiotów przetwarzających dane.
- (58) Państwa członkowskie powinny wprowadzić środki niezbędne do ochrony odbiorców wrażliwych i dotkniętych ubóstwem energetycznym na rynku wewnętrznym energii elektrycznej. Takie środki mogą się różnić w zależności od specyfiki danego państwa członkowskiego i mogą obejmować środki z zakresu polityki społecznej lub energetycznej dotyczące płatności rachunków za energię elektryczną, inwestycji w efektywność energetyczną budynków mieszkalnych lub ochrony konsumenta, na przykład ochrony przed odłączeniem. W przypadku gdy usługa powszechna dostępna jest również dla małych przedsiębiorstw, środki zapewniające dostarczanie usługi powszechnej mogą różnić się od siebie w zależności od tego, czy środki te skierowane są do odbiorców będących gospodarstwami domowymi, czy do małych przedsiębiorstw.
- (59) Usługi energetyczne mają podstawowe znaczenie dla zapewnienia dobrobytu obywateli Unii. Usługi zapewniające odpowiednie ogrzewanie, chłodzenie, oświetlenie i energię do zasilania urządzeń są niezbędne do zagwarantowania przyzwoitego standardu życia i zdrowia obywateli. Ponadto dostęp do tych usług energetycznych daje obywatelom Unii możliwość wykorzystania ich potencjału i zwiększa włączenie społeczne. Gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym nie stać na zakup takich usług energetycznych, czego przyczyną jest połączenie niskiego dochodu, wysokich wydatków na energię i niskiej efektywności energetycznej budynków mieszkalnych. Państwa członkowskie powinny gromadzić odpowiednie informacje, by monitorować liczbę gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym. Dokładne pomiary powinny pomóc państwom członkowskim w identyfikacji gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym w celu udzielenia właściwie ukierunkowanego wsparcia. Komisja powinna aktywnie wspierać wdrażanie przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących ubóstwa energetycznego przez ułatwianie wymiany dobrych praktyk między państwami członkowskimi.
- (60) Dotknięte ubóstwem energetycznym państwa członkowskie, które nie opracowały krajowych planów działań lub innych stosownych ram pozwalających stawić czoła ubóstwu energetycznemu, powinny to uczynić, mając na celu obniżenie liczby odbiorców dotkniętych ubóstwem energetycznym. Istotnymi czynnikami, jakie należy uwzględnić przy ustalaniu kryteriów na potrzeby pomiaru ubóstwa energetycznego, są niskie dochody, wysokie wydatki na energię i niska efektywność energetyczna budynków mieszkalnych. W każdym przypadku państwa członkowskie powinny zapewnić niezbędne dostawy dla odbiorców wrażliwych i dotkniętych ubóstwem energetycznym. Mogą przy tym zastosować zintegrowane podejście, takie jak w ramach polityki energetycznej i socjalnej, a wdrażane środki mogą obejmować politykę socjalną lub poprawę efektywności energetycznej w mieszkalnictwie. Niniejsza dyrektywa powinna przynieść udoskonalenie krajowej polityki na rzecz odbiorców wrażliwych i dotkniętych ubóstwem energetycznym.

- (61) Operatorzy systemów dystrybucyjnych muszą w sposób opłacalny zintegrować w systemie nowe zdolności wytwarzania energii elektrycznej, zwłaszcza instalacje wytwarzające energię elektryczną ze źródeł odnawialnych, oraz nowe obciążenia, takie jak obciążenia, które wynikają z pomp ciepła i pojazdów elektrycznych. W tym celu operatorom systemów dystrybucyjnych należy umożliwić korzystanie z usług rozproszonych zasobów energetycznych, takich jak odpowiedź odbioru i magazynowanie energii, i zachęcać ich do korzystania z takich usług, w oparciu o procedury rynkowe, w celu wydajnego eksploataowania sieci i unikania jej kosztownej rozbudowy. Państwa członkowskie powinny wprowadzić odpowiednie środki, takie jak krajowe kodeksy sieci i zasady funkcjonowania rynku, oraz stworzyć zachęty dla operatorów systemów dystrybucyjnych dzięki taryfom sieciowym, które nie utrudniałyby elastyczności ani zwiększania efektywności energetycznej w sieci. Państwa członkowskie powinny również wprowadzić plany rozwoju sieci dla systemów dystrybucyjnych w celu wsparcia integracji instalacji wytwarzających energię elektryczną ze źródeł odnawialnych, ułatwienia rozwoju instalacji magazynowania energii i elektryfikacji sektora transportu, a także zapewnić użytkownikom systemu adekwatne informacje o przewidywanej rozbudowie lub modernizacji sieci, zważywszy że obecnie większość państw członkowskich nie ma takich procedur.
- (62) Operatorzy systemów nie powinni być właścicielami, tworzyć ani obsługiwać instalacji magazynowania energii, ani nimi zarządzać. W nowej strukturze rynku energii elektrycznej usługi magazynowania energii powinny mieć charakter rynkowy i być konkurencyjne. Należy zatem unikać subsydiowania skrośnego między magazynowaniem energii a regulowanymi funkcjami dystrybucji lub przesyłu. Takie ograniczenia dotyczące własności instalacji magazynowania energii mają zapobiegać zakłóceniom konkurencji, eliminować ryzyko dyskryminacji, zapewniać sprawiedliwy dostęp wszystkich uczestników rynku do usług magazynowania energii oraz sprzyjać wydajnemu i skutecznemu wykorzystywaniu instalacji magazynowania energii, wykraczającemu poza eksploataowanie systemu dystrybucyjnego lub przesyłowego. Wymogi te powinny być interpretowane i stosowane zgodnie z prawami i zasadami określonymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanego dalej „Kartą”), w szczególności z wolnością prowadzenia działalności gospodarczej oraz z prawem własności, które zagwarantowano w art. 16 i 17 Karty.
- (63) Jeżeli instalacje magazynowania energii są w pełni zintegrowanymi elementami sieci, które nie służą do bilansowania ani zarządzania ograniczeniami przesyłowymi, to nie powinny mieć do nich zastosowania – z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez krajowy organ regulacyjny – takie same ścisłe ograniczenia, jakie obowiązują operatorów systemów, jeśli chodzi o bycie właścicielem, tworzenie i eksploatację tych instalacji oraz zarządzanie nimi. Takie w pełni zintegrowane elementy sieci mogą obejmować takie instalacje magazynowania energii jak kondensatory lub koła zamachowe, które świadczą usługi istotne dla bezpieczeństwa i niezawodności sieci oraz pomagają w zsynchronizowaniu różnych części systemu.
- (64) W celu osiągnięcia postępu w kierunku całkowicie zdekarbonizowanego i bezemisyjnego sektora elektroenergetycznego należy uczynić postępy w zakresie sezonowego magazynowania energii. Takie magazynowanie energii stanowi element, który mógłby służyć jako narzędzie umożliwiające działanie systemu elektroenergetycznego w celu umożliwienia krótkoterminowego i sezonowego dostosowania, by zaradzić zmienności produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych i towarzyszącym jej nieprzewidywanym okolicznościom w tych perspektywach czasowych.
- (65) Niedyskryminacyjny dostęp do sieci dystrybucyjnej decyduje o dostępie dostawcy do odbiorców na poziomie detalicznym. W celu stworzenia równych warunków działania na poziomie detalicznym należy zatem monitorować działalność operatorów systemów dystrybucyjnych, tak aby uniemożliwić im wykorzystywanie ich integracji pionowej w odniesieniu do ich pozycji konkurencyjnej na rynku, w szczególności do odbiorców będących gospodarstwami domowymi oraz małych odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi.
- (66) W przypadku gdy zamknięty system dystrybucji wykorzystywany jest w celu zapewnienia optymalnej wydajności zintegrowanych dostaw wymagających szczególnych standardów funkcjonowania lub gdy zamknięty system dystrybucji utrzymywany jest głównie do użytku jego właściciela, powinno być możliwe zwolnienie operatora systemu dystrybucji z obowiązków, które stanowiłyby nadmierne obciążenie administracyjne ze względu na szczególny charakter stosunku między operatorem systemu dystrybucji a użytkownikami systemów. Zakłady przemysłowe, obiekty handlowe lub miejsca świadczenia wspólnych usług, takie jak budynki stacji kolejowych, lotniska, szpitale, duże obiekty kempingowe ze zintegrowaną infrastrukturą i zakłady przemysłu chemicznego mogą obejmować zamknięte systemy dystrybucji ze względu na specjalistyczny charakter ich działalności.
- (67) Bez skutecznego oddzielenia sieci od działalności w zakresie wytwarzania i dostaw (zwanego dalej „skutecznym rozdziałem”) istnieje nieodłączne ryzyko dyskryminacji nie tylko w zakresie eksploatacji sieci, ale także w zakresie środków zachęcających przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo do realizowania stosownych inwestycji w ich sieci.

- (68) Skuteczny rozdział można zapewnić tylko przez wyeliminowanie środków zachęcających przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo do stosowania dyskryminacji wobec konkurentów w odniesieniu do dostępu do sieci oraz w zakresie inwestycji. Rozdział własnościowy – który należy rozumieć jako wyznaczenie właściciela sieci operatorem systemu i zachowanie jego niezależności od wszelkich interesów związanych z dostawami i produkcją – jest jednoznacznie skutecznym i stabilnym sposobem na rozwiązanie nieodłącznego konfliktu interesów oraz zapewnienie bezpieczeństwa dostaw. Z tej przyczyny Parlament Europejski w rezolucji z dnia 10 lipca 2007 r. w sprawie perspektyw rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu nawiązał do rozdziału własnościowego na poziomie przesyłu jako najskuteczniejszego narzędzia promowania inwestycji w infrastrukturę bez dyskryminacji, sprawiedliwego dostępu do sieci dla nowych podmiotów oraz przejrzystego rynku. Zgodnie z zasadami rozdziału własnościowego państwa członkowskie powinny być zatem zobowiązane do zapewnienia, że ta sama osoba lub te same osoby nie są uprawnione do sprawowania kontroli nad wytwórcą lub dostawcą i jednocześnie do sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego. Z drugiej strony, sprawowanie kontroli nad operatorem systemu przesyłowego lub systemem przesyłowym powinno wykluczać możliwość sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem wytwórcy lub dostawcy. W ramach tych ograniczeń wytwórcą lub dostawcą powinni mieć możliwość posiadania udziałów mniejszościowych w operatorze systemu przesyłowego lub w systemie przesyłowym.
- (69) Każdy system rozdziału powinien skutecznie eliminować wszelkie konflikty interesów między wytwórcami, dostawcami i operatorami systemów przesyłowych, aby stworzyć zachęty do niezbędnych inwestycji i zagwarantować dostęp nowych podmiotów wchodzących na rynek w przejrzystym i skutecznym systemie regulacyjnym i nie powinien tworzyć systemu regulacyjnego zbyt kosztownego dla organów regulacyjnych.
- (70) Ponieważ w ramach rozdziału własnościowego wymagana jest w niektórych przypadkach restrukturyzacja przedsiębiorstw, państwom członkowskim, które podejmą decyzję o wdrożeniu rozdziału własnościowego, należy przyznać dodatkowy czas na zastosowanie odpowiednich przepisów. Ze względu na pionowe powiązania między sektorami energii elektrycznej i gazu przepisy dotyczące rozdziału powinny mieć zastosowanie do obu sektorów.
- (71) W celu zapewnienia, zgodnie z zasadami rozdziału własnościowego, całkowitej niezależności eksploatacji sieci od interesów związanych z dostawami i wytwarzaniem oraz w celu uniemożliwienia wymiany jakichkolwiek informacji poufnych ta sama osoba nie powinna pełnić jednocześnie funkcji członka zarządu zarówno operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego, jak i przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw. Z tego samego powodu ta sama osoba nie powinna być upoważniona jednocześnie do wyznaczania członków zarządu operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego oraz sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem wytwórcy lub dostawcy.
- (72) Utworzenie operatora systemu lub operatora systemu przesyłowego niezależnych od interesów związanych z dostawami i wytwarzaniem powinno umożliwić przedsiębiorstwu zintegrowanemu pionowo utrzymanie własności aktywów sieci przy jednoczesnym zapewnieniu skutecznego oddzielenia interesów, pod warunkiem że taki niezależny operator systemu lub niezależny operator systemu przesyłowego pełni wszystkie funkcje operatora systemu oraz że wprowadzone zostaną szczegółowe uregulowania oraz szeroko zakrojone mechanizmy kontroli regulacyjnej.
- (73) Jeżeli w dniu 3 września 2009 r. przedsiębiorstwo będące właścicielem systemu przesyłowego było częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyboru między rozdziałem własnościowym a utworzeniem operatora systemu lub operatora systemu przesyłowego niezależnego od interesów związanych z dostawami i wytwarzaniem.
- (74) W celu pełnego zabezpieczenia interesów wspólników lub akcjonariuszy przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyboru między wdrożeniem rozdziału własnościowego w drodze bezpośredniego zbycia lub też przez rozdzielenie udziałów lub akcji przedsiębiorstwa zintegrowanego na udziały lub akcje przedsiębiorstwa sieciowego oraz udziały lub akcje pozostałych przedsiębiorstw dostarczających i wytwarzających energię elektryczną, pod warunkiem że spełnione zostaną wymogi wynikające z rozdziału własnościowego.
- (75) Pełną skuteczność rozwiązania, jakim jest utworzenie niezależnego operatora systemu lub niezależnego operatora systemu przesyłowego, należy zapewnić przez szczegółowe zasady uzupełniające. Zasady dotyczące niezależnych operatorów systemów przesyłowych zapewniają właściwe ramy regulacyjne gwarantujące sprawiedliwą konkurencję, wystarczającą inwestycję, dostęp nowych podmiotów wchodzących na rynek oraz integrację rynków energii elektrycznej. Skuteczny rozdział w oparciu o przepisy dotyczące niezależnych operatorów systemów przesyłowych powinien opierać się na zestawie środków natury organizacyjnej i środków dotyczących zarządzania operatorami systemów przesyłowych oraz na zestawie środków dotyczących inwestycji, przyłączania do sieci nowych zdolności produkcyjnych i integracji rynku przez współpracę regionalną. Niezależność operatorów systemów przesyłowych należy również zapewnić między innymi przez wprowadzenie okresów przejściowych, podczas których w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo nie prowadzi się działalności zarządczej ani innej odnośnej działalności umożliwiającej dostęp do takich samych informacji, jakie uzyskać może osoba na stanowisku kierowniczym.

- (76) Państwa członkowskie mają prawo zdecydować się na całkowity rozdział własnościowy na swoich terytoriach. Jeżeli państwo członkowskie skorzysta z tego prawa, przedsiębiorstwo nie ma prawa do utworzenia niezależnego operatora systemu ani niezależnego operatora systemu przesyłowego. Ponadto przedsiębiorstwo prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw nie może bezpośrednio ani pośrednio sprawować kontroli lub wykonywać jakichkolwiek praw względem operatora systemu przesyłowego z państwa członkowskiego, które zdecydowało się na całkowity rozdział własnościowy.
- (77) Przy wdrażaniu skutecznego rozdziału należy przestrzegać zasady niedyskryminacji między sektorem publicznym i prywatnym. W tym celu ta sama osoba, samodzielnie lub wspólnie z innymi podmiotami, nie powinna móc sprawować kontroli ani wykonywać jakichkolwiek praw – z naruszeniem zasad rozdziału własnościowego lub rozwiązania, jakim jest utworzenie niezależnego operatora systemu – w odniesieniu do składu, głosowania lub decyzji organów zarówno operatorów systemów przesyłowych lub systemów przesyłowych, jak i organów wytwórcy lub dostawcy. W odniesieniu do rozdziału własnościowego oraz rozwiązania, jakim jest utworzenie niezależnego operatora systemu – pod warunkiem że dane państwo członkowskie jest w stanie wykazać, że odpowiednio wymogi zostały spełnione – dwa odrębne podmioty publiczne powinny móc kontrolować z jednej strony działalność w zakresie wytwarzania i dostaw, a z drugiej strony działalność przesyłową.
- (78) W pełni skuteczne oddzielenie działalności sieciowej i działalności w zakresie dostaw i wytwarzania powinno mieć zastosowanie w całej Unii zarówno wobec przedsiębiorstw z Unii, jak i tych spoza niej. W celu zapewnienia, aby działalność sieciowa oraz działalność w zakresie dostaw i wytwarzania w całej Unii były od siebie niezależne, organy regulacyjne powinny zostać uprawnione do odmowy przyznania certyfikacji operatorom systemów przesyłowych, którzy nie spełniają kryteriów rozdziału. Aby zapewnić konsekwentne stosowanie tych zasad na całym obszarze Unii, organy regulacyjne powinny w jak najwyższym stopniu uwzględniać opinie Komisji przy podejmowaniu decyzji w sprawie certyfikacji. Ponadto w celu zapewnienia przestrzegania zobowiązań międzynarodowych Unii oraz zapewnienia solidarności i bezpieczeństwa energetycznego w Unii Komisja powinna mieć prawo do wydawania opinii w sprawie certyfikacji w odniesieniu do właściciela systemu przesyłowego lub operatora systemu przesyłowego kontrolowanego przez osobę lub osoby z kraju trzeciego lub z krajów trzecich.
- (79) Procedury udzielania zezwoleń nie powinny prowadzić do obciążeń administracyjnych nieproporcjonalnych do wielkości i potencjalnego oddziaływania wytwórców. Nadmiernie powolne procedury wydawania zezwoleń mogą stanowić barierę dla dostępu nowych podmiotów wchodzących na rynek.
- (80) Jeżeli rynek wewnętrzny energii elektrycznej ma właściwie funkcjonować, organy regulacyjne powinny móc podejmować decyzje dotyczące wszelkich istotnych kwestii regulacyjnych oraz być w pełni niezależne od jakichkolwiek innych interesów publicznych lub prywatnych. Nie wyklucza to możliwości stosowania kontroli sądowej ani nadzoru parlamentarnego zgodnie z prawem konstytucyjnym państw członkowskich. Ponadto zatwierdzanie budżetu organu regulacyjnego przez krajowego prawodawcę nie stanowi przeszkody dla autonomii budżetowej. Przepisy dotyczące autonomii w wykonywaniu budżetu przyznanego organowi regulacyjnemu powinny być wdrożone w ramach określonych przez krajowe ustawy i zasady budżetowe. Przyczyniając się do niezależności organów regulacyjnych od wszelkich interesów politycznych lub gospodarczych przez odpowiedni system rotacji, państwa członkowskie powinny mieć możliwość należytego uwzględnienia dostępności zasobów ludzkich i wielkości zarządu.
- (81) Organ regulacyjny powinien móc ustalać lub zatwierdzać taryfy lub metody stosowane do kalkulacji taryf, w oparciu o propozycje operatora systemu przesyłowego lub operatorów systemów dystrybucyjnych lub w oparciu o propozycje uzgodnione między tymi operatorami i użytkownikami sieci. Wykonując te zadania organ regulacyjny powinien zapewnić, aby taryfy przesyłowe i dystrybucyjne były niedyskryminacyjne i odzwierciedlały koszty, a także powinny uwzględniać długoterminowe marginalne koszty sieci, których uniknięto dzięki zastosowaniu wytwarzania rozproszonego i środków zarządzania popytem.
- (82) Organ regulacyjny powinien ustalić lub zatwierdzić indywidualne taryfy sieciowe dla sieci przesyłowych i dystrybucyjnych lub metody. W każdym z tych przypadków należy zachować niezależność organów regulacyjnych przy ustalaniu taryf sieciowych zgodnie z art. 57 ust. 4 lit. b) ppkt (ii).
- (83) Organ regulacyjny powinien zapewniać, by operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych podejmowali stosowne działania służące zwiększeniu odporności i elastyczności ich sieci. W tym celu powinny one monitorować wyniki tych operatorów na podstawie takich wskaźników jak zdolność operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych do obsługi linii w warunkach dynamicznej obciążalności, rozwój zdalnego monitorowania i kontroli podstacji w czasie rzeczywistym, zmniejszanie strat sieciowych oraz częstotliwość i czas trwania przerw w zasilaniu.

- (84) Organy regulacyjne powinny być uprawnione do wydawania wiążących decyzji w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych oraz do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających sankcji na przedsiębiorstwa energetyczne, które nie wykonują swoich obowiązków lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia na nie takich sankcji. W tym celu organy regulacyjne powinny móc żądać stosownych informacji od przedsiębiorstw energetycznych, prowadzić odpowiednie i wyczerpujące postępowania wyjaśniające oraz rozstrzygać spory. Organom regulacyjnym należy również przyznać – niezależnie od stosowania zasad konkurencji – uprawnienia do podejmowania decyzji w sprawie stosownych środków zapewniających odbiorcom korzyści dzięki wspieraniu skutecznej konkurencji niezbędnej do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego energii elektrycznej.
- (85) Organy regulacyjne powinny prowadzić koordynację między sobą przy wykonywaniu zadań, w celu zapewnienia, aby Europejska Sieć Operatorów Systemów Przesyłowych Energii Elektrycznej (zwana dalej „ENTSO energii elektrycznej”), Europejska Organizacja Operatorów Systemów Dystrybucyjnych (zwana dalej „organizacją OSD UE”) oraz regionalne centra koordynacyjne wykonywały obowiązki wynikające z ram regulacyjnych rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz decyzje Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER), ustanowionej rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942 (*). W związku z rozszerzeniem obowiązków operacyjnych ENTSO energii elektrycznej, organizacji OSD UE i regionalnych centrów koordynacyjnych konieczne jest wzmocnienie nadzoru nad takimi podmiotami działającymi na poziomach unijnym lub regionalnym. Organy regulacyjne powinny konsultować się ze sobą i koordynować sprawowany przez nie nadzór, by wspólnie wskazywać sytuacje, w których ENTSO energii elektrycznej, organizacja OSD UE lub regionalne centra koordynacyjne nie wykonują swoich obowiązków.
- (86) Organom regulacyjnym należy również przyznać uprawnienia do przyczyniania się do zapewniania wysokich standardów w zakresie obowiązków dotyczących usługi powszechnej i obowiązków użyteczności publicznej w zgodzie z otwarciem rynku, a także do ochrony odbiorców wrażliwych i do pełnej skuteczności środków ochrony konsumentów. Przepisy te powinny pozostawać bez uszczerbku zarówno dla uprawnień Komisji w zakresie stosowania zasad konkurencji, w tym również badania operacji łączenia przedsiębiorstw o wymiarze unijnym, jak i dla zasad dotyczących rynku wewnętrznego, takich jak zasady dotyczące swobodnego przepływu kapitału. Niezależnym organem, do którego ma prawo odwołać się strona, której dotyczy decyzja organu regulacyjnego, może być sąd lub inny organ sądowy uprawniony do przeprowadzania kontroli sądowej.
- (87) Niniejsza dyrektywa oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE⁽¹⁰⁾ nie pozbawia państw członkowskich możliwości tworzenia i wydawania krajowej polityki energetycznej. Oznacza to, że stosownie do konstytucji danego państwa określanie politycznych ram, w jakich mają funkcjonować organy regulacyjne, na przykład w odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw, może należeć do właściwości państwa członkowskiego. Niemniej jednak wydawane przez państwo członkowskie ogólne wytyczne dotyczące polityki energetycznej nie powinny naruszać niezależności ani samodzielności organów regulacyjnych.
- (88) Rozporządzenie (UE) 2019/943 stanowi, że Komisja przyjmuje wytyczne lub kodeksy sieci w celu osiągnięcia niezbędnego stopnia harmonizacji. Takie wytyczne i kodeksy sieci stanowią wiążące środki wykonawcze i są – w odniesieniu do niektórych przepisów niniejszej dyrektywy – użytecznymi narzędziami, które mogą być w razie konieczności szybko dostosowane.
- (89) Państwa członkowskie oraz Umawiające się Strony Traktatu o Wspólnocie Energetycznej⁽¹¹⁾ powinny ściśle współpracować we wszystkich kwestiach dotyczących rozwoju zintegrowanego obszaru handlu energią elektryczną i nie powinny wprowadzać środków, które zagrażają dalszej integracji rynków energii elektrycznej lub bezpieczeństwu państw członkowskich i Umawiających się Stron w zakresie dostaw energii.
- (90) Niniejszą dyrektywę należy odczytywać razem z rozporządzeniem (UE) 2019/943, w którym ustanawia się kluczowe zasady dotyczące nowej struktury rynku energii elektrycznej, umożliwiające lepsze wynagradzanie elastyczności oraz zapewniające odpowiednie sygnały cenowe i rozwój funkcjonujących zintegrowanych rynków krótkoterminowych. W rozporządzeniu (UE) 2019/943 określono również nowe zasady w różnych dziedzinach, obejmujących między innymi mechanizmy zdolności wytwórczych oraz współpracę między operatorami systemów przesyłowych.

(*) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki. (Zob. s. 22 niniejszego Dziennika Urzędowego).

(10) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylająca dyrektywę 2003/55/WE (Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 94).

(11) Dz.U. L 198 z 20.7.2006, s. 18.

- (91) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w szczególności w Karcie. W związku z tym niniejsza dyrektywa powinna być interpretowana i stosowana zgodnie z tymi prawami i zasadami, w szczególności z prawem do ochrony danych osobowych zagwarantowanym w art. 8 Karty. Zasadnicze znaczenie ma, aby jakiegokolwiek przetwarzanie danych osobowych na mocy niniejszej dyrektywy było zgodne z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 ⁽¹²⁾.
- (92) W celu zapewnienia minimalnego stopnia harmonizacji koniecznego do osiągnięcia celu niniejszej dyrektywy należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 TFUE w odniesieniu do ustanowienia przepisów dotyczących zakresu obowiązków organów regulacyjnych w ramach współpracy wzajemnej oraz z ACER i określających szczegółowe zasady procedury zgodności z kodeksami sieci i wytycznymi. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów, oraz aby konsultacje te prowadzone były zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. ⁽¹³⁾ w sprawie lepszego stanowienia prawa. W szczególności, aby zapewnić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie udział na równych zasadach w przygotowaniu aktów delegowanych, instytucje te otrzymują wszelkie dokumenty w tym samym czasie co eksperci państw członkowskich, a eksperci tych instytucji mogą systematycznie brać udział w posiedzeniach grup eksperckich Komisji zajmujących się przygotowaniem aktów delegowanych.
- (93) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszej dyrektywy należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze dla określenia wymogów interoperacyjności oraz niedyskryminacyjnych i przejrzystych procedur dostępu do danych pomiarowych, danych dotyczących zużycia, jak również danych wymaganych do zmiany dostawcy przez odbiorcę, odpowiedzi odbioru i innych usług. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 ⁽¹⁴⁾.
- (94) Jeżeli na podstawie niniejszej dyrektywy stosuje się odstępstwo na podstawie art. 66 ust. 3, 4 lub 5, powinno ono również obejmować wszystkie przepisy niniejszej dyrektywy, które mają charakter pomocniczy w stosunku do któregośkolwiek z przepisów, od których przyznano odstępstwo, lub które wymagają uprzedniego zastosowania tych przepisów.
- (95) Przepisy dyrektywy 2012/27/UE odnoszące się do rynków energii elektrycznej, takie jak przepisy dotyczące pomiarów i rozliczeń za energię elektryczną, odpowiedzi odbioru, priorytetowego przesyłu i dostępu do sieci dla wysokosprawnej kogeneracji są uaktualnione przepisami ustanowionymi w niniejszej dyrektywie i rozporządzeniu (UE) 2019/943. Należy zatem odpowiednio zmienić dyrektywę 2012/27/UE.
- (96) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie utworzenie w pełni funkcjonalnego rynku wewnętrznego energii elektrycznej, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na jego rozmiary i skutki możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne dla osiągnięcia tego celu.
- (97) Zgodnie ze wspólną deklaracją polityczną z dnia 28 września 2011 r. państw członkowskich i Komisji dotyczącą dokumentów wyjaśniających ⁽¹⁵⁾ państwa członkowskie zobowiązały się do złożenia – w uzasadnionych przypadkach – wraz z powiadomieniem o środkach transpozycji co najmniej jednego dokumentu wyjaśniającego związku między elementami dyrektywy a odpowiadającymi im częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych. W odniesieniu do niniejszej dyrektywy prawodawca uznaje przekazywanie takich dokumentów za uzasadnione.
- (98) Zobowiązanie do transpozycji niniejszej dyrektywy do prawa krajowego powinno być ograniczone do tych przepisów, które stanowią merytoryczną zmianę w porównaniu z dyrektywą 2009/72/WE. Zobowiązanie do transpozycji przepisów, które nie uległy zmianie, wynika z dyrektywy 2009/72/WE.
- (99) Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla zobowiązań państw członkowskich dotyczących terminów transpozycji do prawa krajowego i dnia rozpoczęcia stosowania dyrektywy 2009/72/WE, określonych w załączniku III,

⁽¹²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

⁽¹³⁾ Dz.U. L 123 z 12.5.2016, s. 1.

⁽¹⁴⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 5 z 28.2.2011, s. 13).

⁽¹⁵⁾ Dz.U. C 369 z 17.12.2011, s. 14.

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

ROZDZIAŁ I

PRZEDMIOT I DEFINICJE

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejsza dyrektywa ustanawia wspólne zasady dotyczące wytwarzania, przesyłu, dystrybucji, magazynowania energii i dostaw energii elektrycznej, wraz z przepisami dotyczącymi ochrony konsumentów, w celu stworzenia prawdziwie zintegrowanych, konkurencyjnych, ukierunkowanych na potrzeby konsumenta, elastycznych, uczciwych i przejrzystych rynków energii elektrycznej w Unii.

Opierając się na korzyściach płynących ze zintegrowanego rynku, w niniejszej dyrektywie dąży się do zapewnienia konsumentom przystępnych, przejrzystych cen i kosztów energii, wysokiego stopnia bezpieczeństwa dostaw i sprawnego przejścia na zrównoważony, niskoemisyjny system energetyczny. Ustanawia ona kluczowe zasady dotyczące organizacji i funkcjonowania unijnego sektora elektroenergetycznego, w szczególności zasady dotyczące wzmocnienia pozycji i ochrony konsumentów, otwartego dostępu do zintegrowanego rynku, dostępu stron trzecich do infrastruktury przesyłowej i dystrybucyjnej, wymogi dotyczące rozdziału, a także zasady dotyczące niezależności organów regulacyjnych w państwach członkowskich.

Niniejsza dyrektywa określa również tryb współpracy między państwami członkowskimi, organami regulacyjnymi i operatorami systemów przesyłowych służącej stworzeniu w pełni wzajemnie połączonego rynku wewnętrznego energii elektrycznej, zwiększającego integrację energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, wolną konkurencję oraz bezpieczeństwo dostaw.

Artykuł 2

Definicje

Na potrzeby niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „odbiorca” oznacza odbiorcę hurtowego lub odbiorcę końcowego energii elektrycznej;
- 2) „odbiorca hurtowy” oznacza osobę fizyczną lub prawną, która dokonuje zakupu energii elektrycznej w celu jej odsprzedaży wewnątrz lub na zewnątrz systemu, w którym ta osoba działa;
- 3) „odbiorca końcowy” oznacza odbiorcę dokonującego zakupu energii elektrycznej na własne potrzeby;
- 4) „odbiorca będący gospodarstwem domowym” oznacza odbiorcę dokonującego zakupu energii elektrycznej na potrzeby zużycia we własnym gospodarstwie domowym, z wyłączeniem działalności handlowej lub zawodowej;
- 5) „odbiorca niebędący gospodarstwem domowym” oznacza osobę fizyczną lub prawną dokonującą zakupu energii elektrycznej, która nie jest przeznaczona na użytek w jego własnym gospodarstwie domowym, w tym również wytwórców, odbiorców przemysłowych, małe i średnie przedsiębiorstwa, podmioty prowadzące działalność gospodarczą i odbiorców hurtowych;
- 6) „mikroprzedsiębiorstwo” oznacza przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 10 osób, którego roczny obrót lub bilans roczny nie przekracza 2 mln EUR;
- 7) „małe przedsiębiorstwo” oznacza przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 50 osób, którego roczny obrót lub bilans roczny nie przekracza 10 mln EUR;
- 8) „odbiorca aktywny” oznacza odbiorcę końcowego lub grupę działających wspólnie odbiorców końcowych, którzy zużywają lub magazynują energię elektryczną wytwarzaną na ich terenie o określonych granicach lub, jeżeli zezwala na to państwo członkowskie, na innym terenie, lub sprzedają wytworzoną we własnym zakresie energię elektryczną lub uczestniczą w systemach elastyczności lub efektywności energetycznej, pod warunkiem że działalność ta nie stanowi ich podstawowej działalności gospodarczej ani zawodowej;
- 9) „rynki energii elektrycznej” oznaczają rynki energii elektrycznej, w tym rynki pozagiełdowe i giełdy energii elektrycznej, rynki służące handlowi energią, zdolnościami wytwórczymi, bilansowaniem i usługami pomocniczymi w dowolnych przedziałach czasowych, w tym rynki terminowe, dnia następnego i dnia bieżącego;

- 10) „uczestnik rynku” oznacza uczestnika rynku zdefiniowanego w art. 2 pkt 25 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- 11) „obywatelska społeczność energetyczna” oznacza osobę prawną, która:
  - a) opiera się na dobrowolnym i otwartym uczestnictwie i która jest skutecznie kontrolowana przez członków lub udziałowców będących osobami fizycznymi, organami samorządowymi, w tym gminami, lub małymi przedsiębiorstwami;
  - b) ma za główny cel zapewnienie nie tyle zysków finansowych, co raczej środowiskowych, gospodarczych lub społecznych korzyści dla swoich członków lub udziałowców lub obszarów lokalnych, na których prowadzi ona działalność; oraz
  - c) może zajmować się wytwarzaniem, w tym ze źródeł odnawialnych, dystrybucją, dostawami, zużyciem, agregacją lub magazynowaniem energii, świadczeniem usług w zakresie efektywności energetycznej lub ładowania pojazdów elektrycznych lub świadczeniem innych usług energetycznych swoim członkom lub udziałowcom;
- 12) „dostawy” oznaczają sprzedaż, w tym również odsprzedaż, energii elektrycznej odbiorcom;
- 13) „umowa na dostawy energii elektrycznej” oznacza umowę na dostawy energii elektrycznej, ale nie obejmuje derywatów elektroenergetycznego;
- 14) „derywat elektroenergetyczny” oznacza instrument finansowy określony w pkt 5, 6 lub 7 sekcji C załącznika I do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE ⁽¹⁶⁾, w przypadku gdy instrument ten odnosi się do energii elektrycznej;
- 15) „umowa z ceną dynamiczną energii elektrycznej” oznacza umowę na dostawy energii elektrycznej między dostawcą a odbiorcą końcowym, odzwierciedlającą wahania cen na rynkach transakcji natychmiastowych, w tym na rynkach dnia następnego i dnia bieżącego, w odstępach co najmniej równych częstotliwości rozliczeń na rynku;
- 16) „opłata za rozwiązanie umowy” oznacza opłatę lub karę nałożoną na odbiorców przez dostawców lub uczestników rynku zajmujących się agregacją za rozwiązanie umowy na dostawy energii elektrycznej lub o świadczenie usług;
- 17) „opłata związana ze zmianą dostawcy” oznacza opłatę lub karę za zmianę dostawcy lub uczestnika rynku zajmującego się agregacją, w tym opłatę za rozwiązanie umowy, nałożoną bezpośrednio lub pośrednio na odbiorców przez dostawców, uczestników rynku zajmujących się agregacją lub operatorów systemów;
- 18) „agregacja” oznacza funkcję wykonywaną przez osobę fizyczną lub prawną, która łączy wiele obciążeń po stronie odbiorców lub wytworzoną energię elektryczną do celów sprzedaży, zakupu lub wystawienia na aukcji na jakimkolwiek rynku energii elektrycznej;
- 19) „niezależny agregator” oznacza uczestnika rynku zajmującego się agregacją, który nie jest powiązany z dostawcą odbiorcy;
- 20) „odpowiedź odbioru” oznacza zmiany w obciążeniu elektrycznym przez odbiorców końcowych w stosunku do wzorca ich zwykłego lub bieżącego zużycia energii elektrycznej w odpowiedzi na sygnały rynkowe, w tym w odpowiedzi na zmienne w czasie ceny energii elektrycznej lub premie, lub w następstwie przyjęcia oferty odbiorcy końcowego, złożonej indywidualnie lub w ramach agregacji, dotyczącej sprzedaży zmniejszenia lub zwiększenia zapotrzebowania po cenie obowiązującej na rynku zorganizowanym zdefiniowanym w art. 2 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1348/2014 ⁽¹⁷⁾;
- 21) „informacje o rozliczeniach” oznaczają wszelkie informacje podawane na rachunku odbiorcy końcowego niebędące wezwaniem do zapłaty;
- 22) „licznik konwencjonalny” oznacza licznik analogowy lub elektroniczny, który nie może zarazem przesyłać i odbierać danych;
- 23) „inteligentny system opomiarowania” oznacza system elektroniczny, za pomocą którego można mierzyć ilość energii elektrycznej wprowadzonej do sieci lub zużycie energii elektrycznej, uzyskując więcej informacji niż w przypadku konwencjonalnego licznika, a także przesyłać i otrzymywać dane na potrzeby informowania, monitorowania i kontroli, przy wykorzystaniu łączności elektronicznej;

⁽¹⁶⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.U. L 173 z 12.6.2014, s. 349).

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1348/2014 z dnia 17 grudnia 2014 r. w sprawie przekazywania danych wdrażające art. 8 ust. 2 i 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1227/2011 w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (Dz.U. L 363 z 18.12.2014, s. 121).

- 24) „interoperacyjność” oznacza, w kontekście inteligentnego opomiarowania, zdolność co najmniej dwóch sieci, systemów, urządzeń, aplikacji lub elementów energetycznych bądź łączności do współpracy oraz do wymiany i wykorzystywania informacji w celu wykonywania wymaganych zadań;
- 25) „okres rozliczania niezbilansowania” oznacza okres rozliczania niezbilansowania zdefiniowany w art. 2 pkt 15 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- 26) „czas zbliżony do rzeczywistego” oznacza, w kontekście inteligentnego opomiarowania, krótki okres, zazwyczaj z dokładnością do sekund lub do okresu rozliczania niezbilansowania na rynku krajowym;
- 27) „najlepsze dostępne techniki” oznaczają, w kontekście ochrony i bezpieczeństwa danych w środowisku inteligentnego opomiarowania, najbardziej efektywne, zaawansowane i praktycznie przydatne techniki służące do zapewnienia, w zasadzie, podstawy do osiągnięcia zgodności z unijnymi przepisami w dziedzinie ochrony danych i bezpieczeństwa;
- 28) „dystrybucja” oznacza transport energii elektrycznej systemami dystrybucyjnymi wysokiego, średniego lub niskiego napięcia w celu dostarczenia jej do odbiorców, ale nie obejmuje dostaw;
- 29) „operator systemu dystrybucyjnego” oznacza osobę fizyczną lub prawną odpowiedzialną za eksploatację, zapewnienie utrzymania i, w razie konieczności, rozbudowę systemu dystrybucyjnego na danym obszarze, a także, w stosownych przypadkach, za jego wzajemne połączenia z innymi systemami oraz za zapewnianie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania w zakresie dystrybucji energii elektrycznej;
- 30) „efektywność energetyczna” oznacza stosunek uzyskanych wyników, usług, towarów lub energii do wkładu energii;
- 31) „energia ze źródeł odnawialnych” lub „energia odnawialna” oznacza energię z odnawialnych, niekopalnych źródeł, czyli energię wiatru, energię słoneczną (słoneczną termiczną i fotowoltaiczną) i energię geotermalną, energię z otoczenia, energię pływów i fal oraz inną energię oceanów, hydroenergię, biomasę, gaz składowiskowy, gaz z oczyszczalni ścieków i biogaz;
- 32) „wytwarzanie rozproszone” oznacza instalacje wytwórcze podłączone do systemu dystrybucyjnego;
- 33) „punkt ładowania” oznacza urządzenie, które umożliwia ładowanie jednego pojazdu elektrycznego na raz lub wymianę akumulatora jednego pojazdu elektrycznego na raz;
- 34) „przesył” oznacza transport energii elektrycznej przez wzajemnie połączony system najwyższego napięcia i wysokiego napięcia w celu dostarczenia jej do odbiorców końcowych lub do dystrybutorów, ale nie obejmuje dostaw;
- 35) „operator systemu przesyłowego” oznacza osobę fizyczną lub prawną odpowiedzialną za eksploatację, zapewnianie utrzymania i, w razie konieczności, rozbudowę systemu przesyłowego na danym obszarze, a także, w stosownych przypadkach, za jego wzajemne połączenia z innymi systemami oraz za zapewnianie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania w zakresie przesyłania energii elektrycznej;
- 36) „użytkownik systemu” oznacza osobę fizyczną lub prawną dostarczającą energię elektryczną do systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego lub pobierającą ją z tych systemów;
- 37) „wytwarzanie” oznacza produkcję energii elektrycznej;
- 38) „wytwórca” oznacza osobę fizyczną lub prawną wytwarzającą energię elektryczną;
- 39) „połączenie wzajemne” oznacza urządzenie stosowane do łączenia systemów elektroenergetycznych;
- 40) „wzajemnie połączony system” oznacza kilka systemów przesyłowych i dystrybucyjnych połączonych ze sobą za pomocą jednego lub wielu połączeń wzajemnych;
- 41) „linia bezpośrednia” oznacza linię elektroenergetyczną łączącą wydzielone miejsce wytwarzania z wydzielonym odbiorcą lub linię elektroenergetyczną łączącą wytwórcę z przedsiębiorstwem dostarczającym energię elektryczną w celu bezpośrednich dostaw energii do ich własnych obiektów, podmiotów zależnych i odbiorców;
- 42) „mały system wydzielony” oznacza system, który w 1996 r. osiągnął zużycie mniejsze niż 3 000 GWh i w którym mniej niż 5 % rocznego zużycia uzyskuje się przez wzajemne połączenie z innymi systemami;

- 43) „mały system połączony” oznacza system, który w 1996 r. osiągnął zużycie mniejsze niż 3 000 GWh i w którym więcej niż 5 % rocznego zużycia uzyskuje się przez wzajemne połączenie z innymi systemami;
- 44) „ograniczenie przesyłowe” oznacza ograniczenie przesyłowe zdefiniowane w art. 2 pkt 4 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- 45) „bilansowanie” oznacza bilansowanie zdefiniowane w art. 2 pkt 10 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- 46) „energia bilansująca” oznacza energię bilansującą zdefiniowaną w art. 2 pkt 11 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- 47) „podmiot odpowiedzialny za bilansowanie” oznacza podmiot odpowiedzialny za bilansowanie zdefiniowany w art. 2 pkt 14 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- 48) „usługa pomocnicza” oznacza usługę niezbędną do działania systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego, w tym usługi bilansujące i usługi pomocnicze niezależne od częstotliwości, ale nie obejmuje zarządzania ograniczeniami przesyłowymi;
- 49) „usługa pomocnicza niezależna od częstotliwości” oznacza usługę wykorzystywaną przez operatora systemu przesyłowego lub operatora systemu dystrybucyjnego do regulacji napięcia w stanach ustalonych, szybkiego wstrzykiwania prądu biernego, zapewnienia inercji w celu zachowania stabilności sieci lokalnej, prądu zwarciego, zdolności do rozruchu autonomicznego oraz pracy wyspowej;
- 50) „regionalne centrum koordynacyjne” oznacza regionalne centrum koordynacyjne utworzone zgodnie z art. 35 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- 51) „w pełni zintegrowane elementy sieci” oznaczają elementy sieci zintegrowane z systemem przesyłowym lub dystrybucyjnym, w tym instalacje magazynowania, które są wykorzystywane wyłącznie do zapewniania bezpiecznej i niezawodnej eksploatacji systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego, a nie do bilansowania ani zarządzania ograniczeniami przesyłowymi;
- 52) „zintegrowane przedsiębiorstwo energetyczne” oznacza przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo lub przedsiębiorstwo zintegrowane poziomo;
- 53) „przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo” oznacza przedsiębiorstwo energetyczne lub grupę przedsiębiorstw energetycznych, w których ta sama osoba lub te same osoby są uprawnione, bezpośrednio lub pośrednio, do sprawowania kontroli, a dane przedsiębiorstwo lub grupa przedsiębiorstw prowadzi co najmniej jedną z następujących działalności: przesył lub dystrybucja, oraz co najmniej jedną z następujących działalności: wytwarzanie lub dostawy;
- 54) „przedsiębiorstwo zintegrowane poziomo” oznacza przedsiębiorstwo energetyczne prowadzące co najmniej jedną z następujących działalności: wytwarzanie na sprzedaż, przesył, dystrybucja lub dostawy oraz inną działalność niezwiązaną z energią elektryczną;
- 55) „przedsiębiorstwo powiązane” oznacza jednostki powiązane zgodnie z definicją w art. 2 pkt 12 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE⁽¹⁸⁾ oraz przedsiębiorstwa należące do tych samych wspólników lub akcjonariuszy;
- 56) „kontrola” oznacza prawa, umowy lub inne środki, które oddzielnie lub wspólnie i z uwzględnieniem okoliczności faktycznych lub prawnych dają możliwość wywierania decydującego wpływu na przedsiębiorstwo, w szczególności przez:
- a) własność lub prawo użytkowania całości lub części aktywów przedsiębiorstwa;
  - b) prawa lub umowy przysługujące decydujący wpływ na skład, głosowanie lub decyzje organów przedsiębiorstwa;
- 57) „przedsiębiorstwo energetyczne” oznacza osobę fizyczną lub prawną, która prowadzi przynajmniej jedną z następujących działalności: wytwarzanie, przesył, dystrybucja, agregacja, odpowiedź odbioru, magazynowanie energii, dostawy lub zakup energii elektrycznej, i która odpowiada za zadania handlowe, techniczne lub w zakresie utrzymania dotyczące tych rodzajów działalności, z wyłączeniem odbiorców końcowych;
- 58) „bezpieczeństwo” oznacza zarówno bezpieczeństwo dostaw i zaopatrzenia w energię elektryczną, jak i bezpieczeństwo techniczne;

⁽¹⁸⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz.U. L 182 z 29.6.2013, s. 19).

- 59) „magazynowanie energii” oznacza odroczenie, w systemie energetycznym, końcowego zużycia energii elektrycznej w stosunku do momentu jej wytworzenia lub przekształcenie jej w inną postać energii, umożliwiającą jej magazynowanie, magazynowanie takiej energii, a następnie ponowne przekształcenie takiej energii w energię elektryczną lub wykorzystanie jej w postaci innego nośnika energii;
- 60) „instalacja magazynowania energii” oznacza, w systemie energetycznym, instalację, w której ma miejsce magazynowanie energii.

ROZDZIAŁ II

OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI SEKTORA ELEKTROENERGETYCZNEGO

Artykuł 3

Konkurencyjne, ukierunkowane na potrzeby konsumenta, elastyczne i działające na zasadzie niedyskryminacji rynki energii elektrycznej

1. Państwa członkowskie zapewniają, by ich prawo krajowe nie utrudniało bezzasadnie transgranicznego handlu energią elektryczną, udziału konsumentów, w tym przez odpowiedź odbioru, inwestycji, w szczególności, w elastyczne wytwarzanie energii o zmiennej wydajności, magazynowania energii lub wdrażania elektromobilności lub realizacji nowych połączeń wzajemnych między państwami członkowskimi, oraz by ceny energii elektrycznej odzwierciedlały rzeczywisty poziom zapotrzebowania i dostaw.
2. Tworząc nowe połączenia wzajemne, państwa członkowskie uwzględniają cele dotyczące elektroenergetycznych połączeń międzysystemowych określone w art. 4 lit. d) pkt 1 rozporządzenia (UE) 2018/1999.
3. Państwo członkowskie zapewnia, by na rynku wewnętrznym energii elektrycznej nie występowały nieuzasadnione przeszkody we wchodzeniu na rynek, opuszczaniu go oraz w funkcjonowaniu rynku, bez uszczerbku dla kompetencji, które państwa członkowskie zachowują w stosunku do państw trzecich.
4. Państwa członkowskie zapewniają jednakowe warunki funkcjonowania przedsiębiorstw energetycznych, obejmujące przejrzyste, proporcjonalne i wolne od dyskryminacji przepisy, opłaty i zasady traktowania, w szczególności w odniesieniu do odpowiedzialności za bilansowanie, dostępu do rynków hurtowych, dostępu do danych, procesu zmiany dostawcy przez odbiorcę oraz systemów rozliczeń, a w stosownych przypadkach udzielania koncesji.
5. Państwa członkowskie zapewniają, aby uczestnicy rynku z państw trzecich działający na rynku wewnętrznym energii elektrycznej przestrzegali mającego zastosowanie prawa Unii i prawa krajowego, w tym dotyczących polityki ochrony środowiska i polityki bezpieczeństwa.

Artykuł 4

Wolność wyboru dostawcy

Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom wolność zakupu energii elektrycznej od wybranego przez nich dostawcy oraz zapewniają wszystkim odbiorcom swobodę zawarcia więcej niż jednej umowy na dostawy energii elektrycznej jednocześnie, pod warunkiem że utworzone są wymagane przyłączenia i punkty pomiarowe.

Artykuł 5

Rynkowe ceny dostaw

1. Dostawcom przysługuje swoboda w ustalaniu ceny, po jakiej dostarczają energię elektryczną odbiorcom. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu zapewnienia skutecznej konkurencji między dostawcami.
2. Państwa członkowskie zapewniają ochronę dotkniętych ubóstwem energetycznym i wrażliwych odbiorców będących gospodarstwami domowymi, zgodnie z art. 28 i 29, za pomocą polityki socjalnej lub środków innych niż interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej.
3. W drodze odstępstwa od ust. 1 i 2 państwa członkowskie mogą stosować interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej dla dotkniętych ubóstwem energetycznym lub wrażliwych odbiorców będących gospodarstwami domowymi. Takie interwencje publiczne muszą spełniać warunki określone w ust. 4 i 5.
4. Interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej:
  - a) muszą służyć ogólnemu interesowi gospodarczemu i nie mogą wykroczyć poza to, co jest konieczne do osiągnięcia ogólnego interesu gospodarczego;

- b) muszą być jasno określone, przejrzyste, wolne od dyskryminacji i możliwe do zweryfikowania;
- c) muszą gwarantować unijnym przedsiębiorstwom energetycznym dostęp do odbiorców na równych warunkach;
- d) muszą być ograniczone w czasie i proporcjonalne w odniesieniu do ich beneficjentów;
- e) nie mogą pociągać za sobą dodatkowych kosztów dyskryminujących uczestników rynku.

5. Każde państwo członkowskie, które stosuje interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej zgodnie z ust. 3 niniejszego artykułu przestrzega również art. 3 ust. 3 lit. d) i art. 24 rozporządzenia (UE) 2018/1999, niezależnie od tego, czy liczba gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym w tym państwie członkowskim jest znacząca.

6. W okresie przejściowym służącym wprowadzeniu skutecznej konkurencji między dostawcami w odniesieniu do umów na dostawy energii elektrycznej, a także aby osiągnąć w pełni skuteczne ustalanie cen detalicznych energii elektrycznej na zasadach rynkowych zgodnie z ust. 1, państwa członkowskie mogą stosować interwencje publiczne w zakresie ustalania cen za dostawy energii elektrycznej dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi oraz dla mikroprzedsiębiorstw, które nie korzystają z interwencji publicznych na mocy ust. 3.

7. Interwencje publiczne prowadzone zgodnie z ust. 6 muszą spełniać kryteria określone w ust. 4, a także:

- a) musi im towarzyszyć zestaw środków służących wprowadzeniu skutecznej konkurencji, a także metody oceny postępów w odniesieniu do tych środków;
- b) muszą być określone z wykorzystaniem metod zapewniających niedyskryminujące traktowanie dostawców;
- c) muszą ustalać cenę na poziomie przewyższającym koszty, umożliwiającym rzeczywistą konkurencję cenową;
- d) muszą być opracowane tak, by minimalizować wszelki negatywny wpływ na hurtowy rynek energii elektrycznej;
- e) muszą zapewniać wszystkim beneficjentom takich interwencji publicznych możliwość wyboru konkurencyjnych ofert rynkowych i informowanie ich bezpośrednio, co najmniej raz na kwartał, o dostępności ofert i możliwości oszczędności na konkurencyjnym rynku, w szczególności o umowach z cenami dynamicznymi energii elektrycznej, a także zapewniać pomoc przy przechodzeniu na ofertę rynkową;
- f) muszą zapewniać, by zgodnie z art. 19 i 21 wszyscy beneficjenci takich interwencji publicznych mieli prawo do tego, by zainstalowano u nich inteligentne liczniki bez dodatkowych opłat i by im taką instalację zaproponowano, a także by byli bezpośrednio informowani o możliwości instalacji inteligentnych liczników i otrzymywali niezbędną pomoc w tym zakresie;
- g) nie mogą prowadzić do bezpośredniego subsydiowania skrośnego między odbiorcami zaopatrywanymi po cenach wolnorynkowych a odbiorcami zaopatrywanymi po cenach regulowanych.

8. Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o środkach przyjętych zgodnie z ust. 3 i 6 w ciągu miesiąca od ich przyjęcia i mogą niezwłocznie je zastosować. Do powiadomienia dołącza się wyjaśnienie, dlaczego zakładanego celu nie można osiągnąć w wystarczającym stopniu za pomocą innych instrumentów, jak zapewniono zgodność z wymogami określonymi w ust. 4 i 7 i jaki jest wpływ zgłoszonych środków na konkurencję. W powiadomieniu opisuje się zakres beneficjentów, czas trwania środków i liczbę odbiorców będących gospodarstwami domowymi, których dotyczy dany środek, oraz wyjaśnia się, jak ustalono cenę regulowaną.

9. Do dnia 1 stycznia 2022 r. i dnia 1 stycznia 2025 r. państwa członkowskie przedłożą Komisji sprawozdania dotyczące stosowania niniejszego artykułu, konieczności i proporcjonalności interwencji publicznych na podstawie niniejszego artykułu oraz oceny postępów we wprowadzaniu skutecznej konkurencji między dostawcami i w przechodzeniu na ceny rynkowe. Państwa członkowskie, które stosują ceny regulowane zgodnie z ust. 6, składają sprawozdania dotyczące spełnienia warunków określonych w ust. 7, w tym wykonywania przez dostawców obowiązku stosowania takich interwencji oraz wpływu cen regulowanych na sytuację finansową tych dostawców.

10. Do dnia 31 grudnia 2025 r. Komisja przeprowadzi przegląd i przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie na temat stosowania niniejszego artykułu w celu osiągnięcia rynkowych cen detalicznych energii elektrycznej, któremu w stosownych przypadkach będzie towarzyszyć lub po którym zostanie opublikowany wniosek ustawodawczy. Wniosek ten może określać datę zakończenia stosowania cen regulowanych.

Artykuł 6

Dostęp stron trzecich

1. Państwa członkowskie zapewniają wdrożenie systemu dostępu stron trzecich do systemu przesyłowego i dystrybucyjnego na podstawie opublikowanych taryf, mających zastosowanie do wszystkich odbiorców oraz stosowanych obiektywnie i bez dyskryminacji między użytkownikami systemu. Państwa członkowskie zapewniają, aby te taryfy lub metody stosowane do ich kalkulacji były zatwierdzane zgodnie z art. 59 przed ich wejściem w życie, a także zapewniają publikację tych taryf oraz metod – jeżeli zatwierdzane są tylko metody – przed ich wejściem w życie.
2. Operator systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego może odmówić dostępu, jeżeli nie dysponuje niezbędną zdolnością. Odmowę uzasadnia się należy, w szczególności z uwzględnieniem art. 9, na podstawie obiektywnych oraz uzasadnionych technicznie i gospodarczo kryteriów. Państwa członkowskie lub – jeżeli państwa członkowskie tak postanowią – organy regulacyjne tych państw członkowskich zapewniają, aby kryteria te były spójnie stosowane i aby użytkownik systemu, któremu odmówiono dostępu, mógł skorzystać z procedury rozstrzygania sporów. Organy regulacyjne zapewniają również, w stosownych przypadkach i gdy ma miejsce odmowa dostępu, aby operator systemu przesyłowego lub operator systemu dystrybucyjnego dostarczał stosownych informacji o środkach, jakie byłyby konieczne do usprawnienia sieci. Informacje takie dostarcza się we wszystkich przypadkach odmowy dostępu dla punktów ładowania. Na stronę występującą o takie informacje można nałożyć uzasadnioną opłatę odzwierciedlającą koszt ich dostarczenia.
3. Niniejszy artykuł stosuje się także do obywatelskich społeczności energetycznych, które zarządzają sieciami dystrybucyjnymi.

Artykuł 7

Linie bezpośrednie

1. Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki, aby umożliwić:
  - a) wszystkim wytwórcom i przedsiębiorstwom dostarczającym energię elektryczną na ich terytorium zaopatrywanie linią bezpośrednią ich własnych obiektów, podmiotów zależnych i odbiorców, bez poddawania ich nieproporcjonalnym procedurom administracyjnym lub nakładania nieproporcjonalnych kosztów;
  - b) zaopatrywanie, indywidualnie lub wspólnie, linią bezpośrednią wszystkich odbiorców na ich terytorium przez wytwórców i przedsiębiorstwa dostarczające energię elektryczną.
2. Państwa członkowskie określają kryteria dotyczące przyznawania zezwoleń na budowę linii bezpośrednich na ich terytorium. Kryteria te muszą być obiektywne i niedyskryminacyjne.
3. Możliwość dostawy energii elektrycznej linią bezpośrednią, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, nie wpływa na możliwość zawierania umów na dostawy energii elektrycznej zgodnie z art. 6.
4. Państwa członkowskie mogą uzależnić wydanie zezwolenia na budowę linii bezpośredniej od odmowy dostępu do sieci, w stosownym przypadku na podstawie art. 6, lub od wszczęcia procedury rozstrzygania sporów zgodnie z art. 60.
5. Państwa członkowskie mogą odmówić udzielenia zezwolenia na linię bezpośrednią, jeśli udzielenie takiego zezwolenia naruszyłoby stosowanie przepisów dotyczących obowiązków użyteczności publicznej, o których mowa w art. 9. Odmowa musi być należyście uzasadniona.

Artykuł 8

Procedura udzielania zezwoleń na nowe zdolności

1. W odniesieniu do budowy nowych zdolności wytwórczych państwa członkowskie przyjmują procedurę udzielania zezwoleń, która opiera się na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach.
2. Państwa członkowskie określają kryteria udzielania zezwoleń na budowę zdolności wytwórczych na swoim terytorium. Określając odpowiednie kryteria, państwa członkowskie biorą pod uwagę:
  - a) bezpieczeństwo i ochronę systemu elektroenergetycznego, instalacji i związanych z nimi urządzeń;
  - b) ochronę zdrowia i bezpieczeństwa publicznego;
  - c) ochronę środowiska;

- d) zagospodarowanie terenu i warunki lokalizacji;
- e) wykorzystanie terenów publicznych;
- f) efektywność energetyczną;
- g) charakter źródeł energii pierwotnej;
- h) szczególne cechy wnioskodawcy, takie jak możliwości techniczne, ekonomiczne i finansowe;
- i) zgodność ze środkami przyjętymi zgodnie z art. 9;
- j) wkład zdolności wytwórczych w osiąganie ogólnego celu Unii zakładającego co najmniej 32 % udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w Unii w 2030 r., o którym mowa w art. 3 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 ⁽¹⁹⁾;
- k) wkład zdolności wytwórczych w redukcję emisji; oraz
- l) rozwiązania alternatywne dla budowy nowych zdolności wytwórczych, takich jak rozwiązania w dziedzinie odpowiedzi odbioru i magazynowania energii.

3. Państwa członkowskie zapewniają istnienie specjalnych, uproszczonych i usprawnionych procedur udzielania zezwoleń na małe wytwarzanie zdecentralizowane lub rozproszone, które uwzględniają ich ograniczoną wielkość i potencjalne oddziaływanie.

Państwa członkowskie mogą określić wytyczne dotyczące tej szczególnej procedury udzielania zezwoleń. Organy regulacyjne lub inne właściwe organy krajowe, w tym organy planowania, dokonują przeglądu tych wytycznych i mogą zalecać wprowadzenie w nich zmian.

Jeżeli państwa członkowskie określiły szczególne procedury wydawania pozwoleń na zagospodarowanie terenu, mające zastosowanie do istotnych nowych projektów infrastruktury zdolności wytwórczych, państwa członkowskie w stosownych przypadkach włączają budowę nowych zdolności wytwórczych w zakres tych procedur i wdrażają je w sposób niedyskryminujący i w odpowiednich ramach czasowych.

4. Procedury i kryteria udzielania zezwoleń podawane są do wiadomości publicznej. Wnioskodawcy są informowani o przyczynach każdej odmowy przyznania zezwolenia. Przyczyny te muszą być obiektywne, niedyskryminacyjne, uzasadnione i należyście umotywowane. Wnioskodawcom przysługuje możliwość skorzystania z procedur odwoławczych.

Artykuł 9

Obowiązki użyteczności publicznej

1. Bez uszczerbku dla ust. 2 państwa członkowskie, na podstawie swojej struktury organizacyjnej i z należyтым uwzględnieniem zasady pomocniczości, zapewniają, aby przedsiębiorstwa energetyczne działały zgodnie z zasadami niniejszej dyrektywy, co ma na celu stworzenie konkurencyjnego, bezpiecznego i zrównoważonego pod względem środowiskowym rynku energii elektrycznej, oraz nie dyskryminują tych przedsiębiorstw w odniesieniu do ich praw lub obowiązków.

2. W pełni uwzględniając odpowiednie postanowienia TFUE, w szczególności art. 106, państwa członkowskie mogą w ogólnym interesie gospodarczym nałożyć na przedsiębiorstwa działające w sektorze elektroenergetycznym obowiązki użyteczności publicznej, które mogą odnosić się do bezpieczeństwa, w tym również do bezpieczeństwa dostaw, regularności, jakości i ceny dostaw, a także ochrony środowiska, w tym również do efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych i ochrony klimatu. Takie obowiązki muszą być jasno określone, przejrzyste, niedyskryminacyjne, weryfikowalne i gwarantować przedsiębiorstwom energetycznym w Unii równość dostępu do konsumentów krajowych. Obowiązki użyteczności publicznej dotyczące ustalania cen za dostawy energii elektrycznej muszą spełniać wymagania określone w art. 5 niniejszej dyrektywy.

3. Jeżeli za wypełnienie obowiązków określonych w ust. 2 niniejszego artykułu lub za świadczenie usługi powszechnej określonej w art. 27 przewidziano przyznawanie przez państwo członkowskie rekompensat finansowych, innych form rekompensaty oraz praw wyłącznych, odbywa się to w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny.

4. Wdrażając niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie informują Komisję o wszystkich środkach przyjętych w celu spełniania obowiązku usługi powszechnej i obowiązku użyteczności publicznej, w tym również ochrony konsumentów i ochrony środowiska, a także o ich możliwym wpływie na konkurencję krajową i międzynarodową oraz o tym, czy takie środki wymagają odstępstwa od niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie powiadamiają następnie Komisję co dwa lata o wszelkich zmianach takich środków niezależnie od tego, czy wymagają one odstępstwa od niniejszej dyrektywy, czy też nie.

⁽¹⁹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

5. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu art. 6, 7 i 8 niniejszej dyrektywy w zakresie, w jakim ich stosowanie stanowiłoby prawną lub faktyczną przeszkodę w wykonywaniu obowiązków nałożonych na przedsiębiorstwa energetyczne w ogólnym interesie gospodarczym, w zakresie, w jakim nie wpłynie to na rozwój handlu w stopniu sprzecznym z interesami Unii. Interesy Unii obejmują między innymi konkurencję w odniesieniu do odbiorców zgodnie z art. 106 TFUE i z niniejszą dyrektywą.

ROZDZIAŁ III

WZMOCNIENIE POZYCJI I OCHRONA KONSUMENTA

Artykuł 10

Podstawowe prawa wynikające z umowy

1. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom końcowym prawo do zakupu energii elektrycznej od dostawcy, z zastrzeżeniem jego zgody, niezależnie od tego, w jakim państwie członkowskim dostawca jest zarejestrowany, pod warunkiem że dostawca ten stosuje się do mających zastosowanie zasad dotyczących handlu i bilansowania. W związku z tym państwa członkowskie przyjmują wszystkie środki niezbędne do zapewnienia, aby w procedurach administracyjnych nie dyskryminować dostawców zarejestrowanych już w innym państwie członkowskim.

2. Bez uszczerbku dla unijnych zasad dotyczących ochrony konsumentów, w szczególności dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE⁽²⁰⁾ oraz dyrektywy Rady 93/13/EWG⁽²¹⁾, państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy końcowi posiadali prawa przewidziane w ust. 3–12 niniejszego artykułu:

3. Odbiorcy końcowi mają prawo do zawierania z dostawcą umowy, która określa:

- a) nazwę i adres dostawcy;
- b) świadczone usługi, oferowany poziom jakości usługi, jak również termin przyłączenia;
- c) rodzaje oferowanych usług w zakresie utrzymania;
- d) sposoby uzyskiwania aktualnych informacji na temat wszystkich mających zastosowanie taryf, opłat za utrzymanie oraz wiązanych produktów lub usług;
- e) okres obowiązywania umowy, warunki przedłużania oraz rozwiązania umowy i zakończenia świadczenia usług, w tym w odniesieniu do produktów lub usług wiązanych z tymi usługami, a także czy dozwolone jest rozwiązanie umowy bez opłat;
- f) wszelkie ustalenia dotyczące rekompensat i zwrotu opłat, które mają zastosowanie w przypadku niespełnienia standardów jakości usług zagwarantowanych w umowie, włącznie z niepoprawnym lub opóźnionym rozliczeniem;
- g) metodę wszczynania procedur pozasądowego rozstrzygnięcia sporów zgodnie z art. 26;
- h) informacje dotyczące praw konsumenta, w tym informacje dotyczące rozpatrywania skarg oraz wszystkie informacje, o których mowa w niniejszym ustępie, przekazywane w sposób przejrzysty na rachunku lub na stronie internetowej przedsiębiorstwa energetycznego.

Warunki umów muszą być uczciwe i znane z góry. W każdym przypadku informacje te muszą zostać dostarczone przed zawarciem lub potwierdzeniem umowy. W przypadku gdy umowy są zawierane przez pośredników, informacje dotyczące kwestii wymienionych w niniejszym ustępie dostarczane są także przed zawarciem umowy.

Odbiorcy końcowi otrzymują streszczenie kluczowych warunków umowy w przystępnej i zwięzłej formie, zredagowane prostym językiem.

4. Odbiorcy końcowi otrzymują stosowne zawiadomienia o każdym zamiarze wprowadzenia zmian do umowy oraz są informowani o prawie do rozwiązania umowy za wypowiedzeniem. Dostawcy powiadamiają bezpośrednio swych odbiorców końcowych, w przejrzysty i zrozumiały sposób, o każdym dostosowaniu cen dostaw oraz o powodach

⁽²⁰⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 304 z 22.11.2011, s. 64).

⁽²¹⁾ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95 z 21.4.1993, s. 29).

i warunkach takiego dostosowania i o jego zakresie, w przejrzysty i zrozumiały sposób, w odpowiednim czasie, nie później niż dwa tygodnie, a w przypadku odbiorców będących gospodarstwami domowymi – nie później niż jeden miesiąc przed wejściem w życie zmian. Państwa członkowskie zapewniają odbiorcom końcowym prawo do rozwiązania umowy, jeżeli nie akceptują oni nowych warunków umownych lub dostosowań cen dostaw, o których zawiadomił ich dostawca.

5. Dostawcy dostarczają odbiorcom końcowym przejrzyste informacje o mających zastosowanie cenach i taryfach oraz o standardowych warunkach dotyczących dostępu do usług i korzystania z usług elektroenergetycznych.

6. Dostawcy oferują odbiorcom końcowym szeroki wybór metod płatności. Takie metody płatności nie mogą w nieuzasadniony sposób różnicować odbiorców. Wszelkie różnice dotyczące opłat związanych z metodami płatności lub systemów przedpłat muszą być obiektywne, niedyskryminacyjne i proporcjonalne oraz nie mogą przekraczać kosztów bezpośrednich ponoszonych przez odbiorcę płatności z tytułu korzystania z określonej metody płatności lub systemu przedpłat, zgodnie z art. 62 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 ⁽²²⁾.

7. Zgodnie z ust. 6 odbiorcy będący gospodarstwami domowymi, którzy mają dostęp do systemów przedpłat, nie mogą być stawiani w niekorzystnej sytuacji z tego powodu.

8. Dostawcy oferują odbiorcom końcowym sprawiedliwe i przejrzyste warunki ogólne, które muszą być przedstawione jasnym i jednoznacznym językiem i nie mogą zawierać pozaumownych barier dla korzystania z praw odbiorców, takich jak nadmierna dokumentacja umów. Odbiorcy muszą być chronieni przed nieuczciwymi lub wprowadzającymi w błąd metodami sprzedaży.

9. Odbiorcy końcowi mają prawo do dobrej jakości usługi oraz do rozpatrywania skarg przez ich dostawców. Dostawcy muszą rozpatrywać skargi w prosty, sprawiedliwy i szybki sposób.

10. Odbiorcy końcowi mający dostęp do usługi powszechnej zgodnie z przepisami przyjętymi przez państwa członkowskie na podstawie art. 27 muszą być informowani o przysługujących im prawach dotyczących usługi powszechnej.

11. Dostawcy dostarczają odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi adekwatne informacje dotyczące rozwiązań alternatywnych w stosunku do odłączenia z odpowiednim wyprzedzeniem przed planowanym odłączeniem. Takie rozwiązania alternatywne mogą odnosić się do źródeł wsparcia w celu uniknięcia odłączenia, systemów przedpłat, audytów energetycznych, usług doradztwa w zakresie energii, alternatywnych planów płatności, doradztwa w zakresie zarządzania długiem lub moratorium na odłączanie energii elektrycznej i nie mogą generować dodatkowych kosztów dla odbiorców, którym grozi odłączenie.

12. Dostawcy dostarczają odbiorcom końcowym bilans zamknięcia konta po jakiegokolwiek zmianie dostawcy nie później niż w terminie sześciu tygodni po nastąpieniu takiej zmiany.

Artykuł 11

Prawo do umowy z cenami dynamicznymi energii elektrycznej

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby krajowe ramy regulacyjne umożliwiały dostawcom oferowanie umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi, którzy mają zainstalowany inteligentny licznik, mogli zwrócić się do co najmniej jednego dostawcy i każdego dostawcy, który ma ponad 200 tysięcy odbiorców końcowych, o zawarcie umowy z ceną dynamiczną energii elektrycznej.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy końcowi otrzymali od dostawców pełne informacje na temat korzyści, kosztów i ryzyka związanych z takimi umowami z cenami dynamicznymi energii elektrycznej, a także by dostawcy byli zobowiązani do udzielania odbiorcom końcowym takich informacji, w tym w odniesieniu do konieczności instalacji odpowiedniego licznika energii elektrycznej. Organy regulacyjne monitorują zmiany sytuacji na rynku i oceniają ryzyko, jakie powodować mogą nowe produkty i usługi, a także walczą z nadużyciami.

3. Dostawcy muszą otrzymać zgodę każdego odbiorcy końcowego przed przejściem tego odbiorcy na umowę z ceną dynamiczną energii elektrycznej.

⁽²²⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz.U. L 337 z 23.12.2015, s. 35).

4. Przez okres co najmniej dziesięciu lat od udostępnienia umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej państwa członkowskie lub ich organy regulacyjne monitorują główne kierunki rozwoju takich umów, w tym oferty rynkowe, wpływ na rachunki konsumentów, a szczególnie stopień zmienności cen, oraz publikują co roku sprawozdania dotyczące tych kwestii.

Artykuł 12

Prawo do zmiany dostawcy oraz przepisy dotyczące opłat związanych ze zmianą dostawcy

1. Zmianę dostawcy lub uczestnika rynku zajmującego się agregacją przeprowadza się w jak najkrótszym czasie. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorca chcący zmienić dostawców lub uczestników rynku zajmujących się agregacją był uprawniony, z poszanowaniem warunków umowy, do takiej zmiany w terminie nie dłuższym niż trzy tygodnie od wystąpienia z takim żądaniem. Najpóźniej do 2026 r. techniczny proces zmiany dostawców nie może trwać dłużej niż 24 godziny, a jego przeprowadzenie musi być możliwy każdego dnia roboczego.
2. Państwa członkowskie zapewniają nieobciążanie przynajmniej odbiorców będących gospodarstwami domowymi i małych przedsiębiorstw opłatami związanymi ze zmianą dostawcy.
3. W drodze odstępstwa od ust. 2 państwa członkowskie mogą zezwolić dostawcom lub uczestnikom rynku zajmującym się agregacją na pobieranie od odbiorców opłat za rozwiązanie umowy, jeżeli ci odbiorcy z własnej woli przed terminem wygaśnięcia rozwiązują zawarte na czas określony umowy na dostawy energii elektrycznej po stałej cenie, pod warunkiem że takie opłaty zapisano w umowie, którą odbiorca zawarł dobrowolnie, a informacje o tych opłatach przekazano odbiorcom w sposób przejrzysty przed zawarciem umowy. Wysokość takich opłat musi być współmierna i nie może przekraczać wysokości bezpośrednich strat ekonomicznych, jakie ponosi dostawca lub uczestnik rynku zajmujący się agregacją w wyniku rozwiązania umowy przez odbiorcę, obejmujących koszty wszelkich wiązanych inwestycji lub usług już wykonanych na rzecz odbiorcy w ramach umowy. Ciężar udowodnienia bezpośredniej straty ekonomicznej spoczywa na dostawcy lub uczestniku rynku zajmującym się agregacją, a dopuszczalność opłat za rozwiązanie umowy monitoruje organ regulacyjny lub inny właściwy organ krajowy.
4. Państwa członkowskie zapewniają, by prawo do zmiany dostawcy lub uczestników rynku zajmujących się agregacją przyznawano odbiorcom w sposób niedyskryminacyjny w odniesieniu do kosztów, wysiłku i czasu.
5. Odbiorcy będący gospodarstwami domowymi mają prawo uczestniczyć w systemach zbiorowej zmiany dostawcy. Państwa członkowskie usuwają wszelkie bariery regulacyjne lub administracyjne utrudniające zbiorową zmianę dostawcy i tworzą ramy zapewniające konsumentom maksymalną ochronę przed wszelkimi nadużyciami.

Artykuł 13

Umowa w zakresie agregacji

1. Państwa członkowskie zapewniają, by wszyscy odbiorcy mieli swobodę zakupu i sprzedaży usług elektroenergetycznych, w tym agregacji, innych niż dostawy, niezależnie od ich umowy na dostawy energii elektrycznej, od wybranego przez nich przedsiębiorstwa energetycznego.
2. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorca końcowy, który chce zawrzeć umowę w zakresie agregacji, był do tego uprawniony bez zgody przedsiębiorstw energetycznych tego odbiorcy końcowego.

Państwa członkowskie zapewniają, by uczestnicy rynku zajmujący się agregacją przekazywali odbiorcom pełne informacje na temat warunków oferowanych im umów.

3. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy końcowi byli uprawnieni do bezpłatnego otrzymywania na żądanie, co najmniej raz w każdym okresie rozliczeniowym, wszystkich istotnych danych dotyczących odpowiedzi odbioru lub danych dotyczących dostarczonej i sprzedanej energii elektrycznej.
4. Państwa członkowskie zapewniają przyznawanie odbiorcom końcowym praw, o których mowa w ust. 2 i 3, w sposób niedyskryminacyjny pod względem kosztów, wysiłku lub czasu. Państwa członkowskie zapewniają, w szczególności, by odbiorcy nie byli objęci dyskryminacyjnymi wymogami technicznymi i administracyjnymi, procedurami ani opłatami nakładanymi przez dostawcę z powodu zawarcia umowy z uczestnikiem rynku zajmującym się agregacją.

Artykuł 14

Narzędzia porównywania ofert

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby przynajmniej odbiorcy będący gospodarstwami domowymi i mikroprzedsiębiorstwa o przewidywanym rocznym zużyciu poniżej 100 000 kWh mieli nieodpłatny dostęp do co najmniej jednego narzędzia porównywania ofert dostawców, w tym ofert dotyczących zawarcia umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej. Odbiorcy są informowani o dostępności takich narzędzi na rachunkach lub wraz z rachunkami, lub w inny sposób. Narzędzia te spełniają co najmniej następujące wymogi:

- a) są niezależne od uczestników rynku i zapewniają równe traktowanie przedsiębiorstw energetycznych w wynikach wyszukiwania;
- b) zawierają jasną i widoczną informację o właścicielach narzędzia i o osobie fizycznej lub prawnej obsługującej i kontrolującej te narzędzia, oraz informację o tym, jak te narzędzia są finansowane;
- c) określają i prezentują jasne i obiektywne kryteria porównania, łącznie z usługami;
- d) są sformułowane jasnym i jednoznacznym językiem;
- e) dostarczają dokładne i aktualne informacje oraz zawierają informację o dacie ostatniej aktualizacji;
- f) są dostępne dla osób niepełnosprawnych poprzez ich czytelność, funkcjonalność, zrozumiałość i solidność;
- g) zapewniają skuteczną procedurę umożliwiającą zgłaszanie nieprawidłowych informacji o opublikowanych ofertach; oraz
- h) dokonując porównań, ograniczają zakres wymaganych danych osobowych do tych, które są absolutnie konieczne do przeprowadzenia porównania.

Państwa członkowskie zapewniają, by przynajmniej jedno narzędzie obejmowało cały rynek. W przypadku gdy rynek jest objęty przez kilka narzędzi, narzędzia te uwzględniają jak najpełniejszy zakres ofert dotyczących energii elektrycznej obejmujących znaczną część rynku, a jeżeli narzędzia te nie obejmują całości rynku, informują o tym jasno przed wyświetleniem wyników.

2. Operatorami narzędzi, o których mowa w ust. 1, mogą być dowolne podmioty, w tym spółki prywatne i organy lub jednostki publiczne.

3. Państwa członkowskie wyznaczają właściwy organ odpowiedzialny za wydawanie znaków zaufania narzędziom porównywania ofert, które spełniają wymogi wymienione w ust. 1, oraz za zapewnianie, by narzędzia porównywania ofert opatrzone znakiem zaufania pozostawały zgodne z wymogami określonymi w ust. 1. Organ ten musi być niezależny od wszelkich uczestników rynku i operatorów narzędzi porównywania ofert.

4. Państwa członkowskie mogą wprowadzić wymóg, by narzędzia, o których mowa w ust. 1, obejmowały kryteria porównawcze odnoszące się do charakteru usług oferowanych przez dostawców.

5. W odniesieniu do każdego narzędzia porównywania ofert uczestników rynku można ubiegać się o znak zaufania zgodnie z niniejszym artykułem na zasadzie dobrowolności i niedyskryminacji.

6. W drodze odstępstwa od ust. 3 i 5 państwa członkowskie mogą postanowić, że nie wprowadzą systemu wydawania znaków zaufania w odniesieniu do narzędzi porównywania ofert, jeżeli urząd lub organ publiczny oferuje narzędzie porównywania ofert spełniające wymogi określone w ust. 1.

Artykuł 15

Odbiorcy aktywni

1. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy końcowi byli uprawnieni do działania w charakterze odbiorców aktywnych i nie podlegali przy tym niewspółmiernym lub dyskryminującym wymogom technicznym, wymogom administracyjnym, procedurom i opłatom ani nieodzwoiercedlającym kosztów opłatom sieciowym.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy aktywni:

- a) byli uprawnieni do prowadzenia działalności we własnym zakresie lub za pośrednictwem agregacji;
- b) byli uprawnieni do sprzedaży energii elektrycznej wytworzonej we własnym zakresie, w tym za pośrednictwem umów zakupu energii;

- c) byli uprawnieni do udziału w systemach elastyczności i systemach efektywności energetycznej;
  - d) byli uprawnieni do oddelegowania stronie trzeciej zarządzania instalacjami wymaganymi do ich działalności, co obejmuje instalowanie, eksploatację, obsługę danych i utrzymanie, przy czym tej strony trzeciej nie uznaje się za odbiorcę aktywnego;
  - e) ponosili opłaty sieciowe odzwierciedlające koszty, przejrzyste i wolne od dyskryminacji, z osobnym rozliczeniem energii elektrycznej wprowadzanej do sieci i zużywanej energii elektrycznej z sieci, zgodnie z art. 59 ust. 9 niniejszej dyrektywy oraz art. 18 rozporządzenia (UE) 2019/943, zapewniające, by odbiorcy aktywni w odpowiedni i wyważony sposób uczestniczyli w ogólnym podziale kosztów systemu;
  - f) ponosili odpowiedzialność finansową za niezbilansowanie, które powodują w systemie elektroenergetycznym; w tym zakresie są oni podmiotami odpowiedzialnymi za bilansowanie lub delegują swoją odpowiedzialność za bilansowanie zgodnie z art. 5 rozporządzenia (UE) 2019/943.
3. Państwa członkowskie mogą mieć w swoim prawie krajowym różne przepisy mające zastosowanie do odbiorców aktywnych działających indywidualnie lubi wspólnie, pod warunkiem że prawa i obowiązki określone w niniejszym artykule mają zastosowanie do wszystkich odbiorców aktywnych. Jakikolwiek odmiennie traktowanie wspólnie działających odbiorców aktywnych musi być proporcjonalne i należyte uzasadnione.
4. Państwa członkowskie, w których istniejące systemy nie umożliwiają osobnego rozliczania energii elektrycznej wprowadzanej do sieci i zużywanej energii elektrycznej z sieci, nie przyznają nowych praw w tych systemach na okres po 31 grudnia 2023 r. W każdym przypadku wszyscy odbiorcy objęci istniejącymi systemami muszą mieć w każdej chwili możliwość wyboru nowego systemu, który rozlicza oddzielnie energię elektryczną wprowadzaną do sieci i zużywaną energię elektryczną z sieci jako podstawę obliczania opłat sieciowych.
5. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy aktywni będący właścicielami instalacji magazynowania energii:
- a) mieli prawo do przyłączenia do sieci w rozsądnym terminie po złożeniu wniosku, pod warunkiem że spełnione są wszystkie niezbędne warunki, takie jak odpowiedzialność za bilansowanie i odpowiedni system opomiarowania;
  - b) nie podlegali podwójnym opłatom, w tym opłatom sieciowym, za magazynowaną energię elektryczną pozostającą w ich obiekcie lub w przypadku świadczenia usług elastyczności dla operatorów systemów;
  - c) nie byli objęci nieproporcjonalnymi wymogami koncesyjnymi ani opłatami;
  - d) mogli świadczyć jednocześnie kilka usług, jeżeli jest to technicznie wykonalne.

Artykuł 16

Obywatelskie społeczności energetyczne

1. Państwa członkowskie tworzą sprzyjające ramy regulacyjne dla obywatelskich społeczności energetycznych zapewniające, by:
  - a) uczestnictwo w obywatelskiej społeczności energetycznej było otwarte i dobrowolne;
  - b) członkowie lub udziałowcy obywatelskiej społeczności energetycznej mieli prawo opuścić społeczność; w takich przypadkach stosuje się art. 12;
  - c) członkowie lub udziałowcy obywatelskiej społeczności energetycznej nie tracili praw i obowiązków jako odbiorcy będący gospodarstwami domowymi lub odbiorcy aktywni;
  - d) odpowiedni operatorzy systemów dystrybucyjnych – za sprawiedliwą rekompensatą, którą ocenia organ regulacyjny – współpracowali z obywatelskimi społecznościami energetycznymi w celu ułatwienia przesyłu energii elektrycznej w obrębie obywatelskich społeczności energetycznych;
  - e) obywatelskie społeczności energetyczne były objęte niedyskryminacyjnymi, sprawiedliwymi, proporcjonalnymi i przejrzystymi procedurami i opłatami, w tym w odniesieniu do rejestracji i udzielania koncesji, oraz ponosiły przejrzyste, niedyskryminacyjne i odzwierciedlające koszty opłaty sieciowe zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2019/943, zapewniające, by społeczności te w odpowiedni i wyważony sposób partycypowały w ogólnych kosztach systemu.

2. Państwa członkowskie mogą przewidzieć w ramach regulacyjnych sprzyjających działalności takich społeczności, że obywatelskie społeczności energetyczne:

- a) umożliwiają uczestnictwo transgraniczne;
- b) są uprawnione do bycia właścicielem, utworzenia, zakupu lub dzierżawy sieci dystrybucyjnych i do niezależnego zarządzania nimi na warunkach określonych w ust. 4 niniejszego artykułu;
- c) są objęte zwolnieniami przewidzianymi w art. 38 ust. 2.

3. Państwa członkowskie zapewniają, by obywatelskie społeczności energetyczne:

- a) miały możliwość dostępu – bez dyskryminacji – do wszystkich rynków energii elektrycznej, bezpośrednio lub za pośrednictwem agregacji;
- b) były traktowane w sposób niedyskryminacyjny i proporcjonalny w odniesieniu do ich działalności, praw i obowiązków jako odbiorców końcowych, wytwórców, dostawców, operatorów systemów dystrybucyjnych lub uczestników rynku zajmujących się agregacją;
- c) ponosiły odpowiedzialność finansową za niezbilansowanie, które powodują w systemie elektroenergetycznym; w związku z tym muszą być podmiotami odpowiedzialnymi za bilansowanie lub oddelegować odpowiedzialność za bilansowanie zgodnie z art. 5 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- d) w odniesieniu do zużycia energii elektrycznej wytworzonej we własnym zakresie obywatelskie społeczności energetyczne były traktowane jak odbiorcy aktywni zgodnie z art. 15 ust. 2 lit. e);
- e) były uprawnione do ustalenia wewnątrz obywatelskiej społeczności energetycznej podziału energii elektrycznej, która jest wytwarzana przez będące własnością społeczności jednostki wytwórcze, z zastrzeżeniem innych wymogów określonych w niniejszym artykule i przy zachowaniu praw i obowiązków przysługujących członkom społeczności jako odbiorcom końcowym.

Na użytek akapitu pierwszego lit. e) podział energii elektrycznej nie ma wpływu na obowiązujące opłaty sieciowe, taryfy i inne opłaty, zgodnie z przejrzystą analizą kosztów i korzyści dotyczącą rozproszonych zasobów energetycznych opracowaną przez właściwy organ krajowy.

4. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o przyznaniu obywatelskim społecznościom energetycznym prawa do zarządzania sieciami dystrybucyjnymi na ich obszarze działalności oraz określić odpowiednie procedury, bez uszczerbku dla rozdziału IV lub innych zasad i regulacji mających zastosowanie do operatorów systemu dystrybucyjnego. Jeżeli takie prawo zostanie przyznane, państwa członkowskie zapewniają, by obywatelskie społeczności energetyczne:

- a) były uprawnione do zawarcia umowy dotyczącej eksploataowania ich sieci z odpowiednim operatorem systemu dystrybucyjnego lub operatorem systemu przesyłowego, do którego ich sieć jest podłączona;
- b) ponosiły stosowne opłaty sieciowe w punktach przyłączenia między ich siecią a siecią dystrybucyjną poza obywatelską społecznością energetyczną oraz by w takich opłatach sieciowych osobno uwzględniano energię elektryczną wprowadzaną do sieci dystrybucyjnej oraz zużywaną energię elektryczną z sieci dystrybucyjnej poza obywatelską społecznością energetyczną, zgodnie z art. 59 ust. 7;
- c) nie dyskryminowały odbiorców, którzy pozostali podłączeni do systemu dystrybucyjnego, ani by nie szkodziły takim odbiorcom.

Artykuł 17

Odpowiedź odbioru z wykorzystaniem agregacji

1. Państwa członkowskie zezwalają na uczestnictwo odpowiedzi odbioru z wykorzystaniem agregacji i wspierają ją. Państwa członkowskie zezwalają odbiorcom końcowym, również tym, którzy oferują odpowiedź odbioru za pośrednictwem agregacji, na udział wraz z wytwórcami, na zasadzie niedyskryminacji, we wszystkich rynkach energii elektrycznej.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych przy udzielaniu zamówień na usługi pomocnicze traktowali uczestników rynku zajmujących się agregacją odpowiedzi odbioru, wraz z wytwórcami, na zasadzie niedyskryminacji, na podstawie ich zdolności technicznych.

3. Państwa członkowskie zapewniają, by ich odpowiednie ramy regulacyjne zawierały przynajmniej następujące elementy:

- a) przysługujące każdemu uczestnikowi rynku zajmującemu się agregacją, w tym niezależnym agregatorom, prawo do wejścia na rynki energii elektrycznej bez zgody innych uczestników rynku;

- b) wolne od dyskryminacji i przejrzyste przepisy, jasno określające role i obowiązki przypisane wszystkim przedsiębiorstwom energetycznym i odbiorcom;
- c) niedyskryminujące i przejrzyste przepisy i procedury dotyczące wymiany danych między uczestnikami rynku zajmującymi się agregacją a innymi przedsiębiorstwami energetycznymi, zapewniające łatwy dostęp do danych na równych i niedyskryminacyjnych warunkach, a zarazem pełną ochronę poufnych informacji handlowych i danych osobowych odbiorców;
- d) obowiązek spoczywający na uczestnikach rynku zajmujących się agregacją dotyczący odpowiedzialności finansowej za niezbilansowanie, które powodują w systemie elektroenergetycznym; w związku z tym muszą oni być podmiotami odpowiedzialnymi za bilansowanie lub oddelegować swoją odpowiedzialność za bilansowanie zgodnie z art. 5 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- e) zastrzeżenie, że dostawcy nie mogą nakładać na odbiorców końcowych związanych umową z niezależnymi agregatorami nieuzasadnionych opłat, kar ani innych nieuzasadnionych ograniczeń umownych;
- f) mechanizm rozwiązywania konfliktów między uczestnikami rynku zajmującymi się agregacją a innymi uczestnikami rynku, w tym w odniesieniu do odpowiedzialności za niezbilansowanie.

4. Państwa członkowskie mogą wymagać od przedsiębiorstw energetycznych lub uczestniczących odbiorców końcowych wypłaty rekompensaty finansowej dla innych uczestników rynku lub podmiotów odpowiedzialnych za bilansowanie innych uczestników rynku, jeżeli aktywacja odpowiedzi odbioru bezpośrednio wpływa na tych uczestników rynku lub podmioty odpowiedzialne za bilansowanie. Taka rekompensata finansowa nie tworzy bariery dla wejścia na rynek uczestników rynku zajmujących się agregacją ani bariery dla elastyczności. W takich przypadkach rekompensata finansowa ogranicza się ściśle do pokrycia odpowiednich kosztów poniesionych przez dostawców uczestniczących odbiorców lub ich podmiotów odpowiedzialnych za bilansowanie podczas aktywacji odpowiedzi odbioru. Metoda obliczania rekompensaty może uwzględniać korzyści wynikające z działań niezależnych agregatorów dla innych uczestników rynku, a w takich przypadkach od agregatorów lub uczestniczących odbiorców można wymagać wniesienia wkładu w taką rekompensatę, ale tylko wtedy, gdy – i w zakresie w jakim – korzyści uzyskane przez wszystkich dostawców, odbiorców i podmioty odpowiedzialne za bilansowanie nie przekraczają bezpośrednio poniesionych kosztów. Metoda obliczania wymaga zatwierdzenia przez organ regulacyjny lub inny właściwy organ krajowy.

5. Państwa członkowskie zapewniają, by organy regulacyjne lub, jeżeli taki wymóg określono w ich krajowym systemie prawnym, operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych, działający w ścisłej współpracy z uczestnikami rynku oraz odbiorcami końcowymi, określili wymogi techniczne uczestnictwa odpowiedzi odbioru na wszystkich rynkach energii elektrycznej, na podstawie charakterystyki technicznej dotyczącej tych rynków oraz zdolności odpowiedzi odbioru. Wymogi te obejmują uczestnictwo obciążeń objętych agregacją.

Artykuł 18

Rachunki i informacje o rozliczeniach

1. Państwa członkowskie zapewniają, by rachunki i informacje o rozliczeniach były dokładne, łatwe do zrozumienia, jasne, zwięzłe, przyjazne dla użytkownika i przedstawione w sposób ułatwiający odbiorcom końcowym porównanie. Odbiorcy powinni otrzymywać na żądanie jasne i zrozumiałe wyjaśnienie, w jaki sposób wyliczono ich rachunek, zwłaszcza gdy rachunki nie są oparte na rzeczywistym zużyciu.
2. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy końcowi otrzymywali wszelkie rachunki i informacje o rozliczeniach nieodpłatnie.
3. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcom końcowym oferowano możliwość otrzymywania rachunków i informacji o rozliczeniach w formie elektronicznej oraz elastyczne sposoby dokonywania samej płatności rachunków.
4. Jeżeli umowa przewiduje przyszłą zmianę produktu lub ceny bądź rabat, taką informację umieszcza się na rachunku wraz z datą wprowadzenia zmiany.
5. Państwa członkowskie konsultują się z organizacjami konsumenckimi, jeżeli rozważają zmiany w wymaganiach dotyczących zawartości rachunków.
6. Państwa członkowskie zapewniają zgodność rachunków i informacji o rozliczeniach z minimalnymi wymaganiami określonymi w załączniku I.

Artykuł 19

Inteligentne systemy opomiarowania

1. W celu promowania efektywności energetycznej i wzmocnienia pozycji odbiorców końcowych państwa członkowskie lub – jeżeli państwo członkowskie tak postanowi – organ regulacyjny zdecydowanie zalecają przedsiębiorstwom energetycznym i innym uczestnikom rynku optymalizację wykorzystania energii elektrycznej, między innymi przez dostarczanie usług w zakresie zarządzania energią, rozwój innowacyjnych formuł cenowych i wprowadzenie inteligentnych systemów opomiarowania, które są interoperacyjne, w szczególności w połączeniu z konsumenckimi systemami zarządzania energią i inteligentnymi sieciami, zgodnie z mającymi zastosowanie unijnymi przepisami dotyczącymi ochrony danych.
2. Państwa członkowskie zapewniają wprowadzenie na swoich terytoriach inteligentnych systemów opomiarowania, które ułatwiają aktywne uczestnictwo odbiorców w rynku energii elektrycznej. Wprowadzenie takie może być uzależnione od analizy kosztów i korzyści, którą przeprowadza się zgodnie z zasadami określonymi w załączniku II.
3. Państwa członkowskie przystępujące do wprowadzania inteligentnych systemów opomiarowania przyjmują i publikują minimalne wymagania funkcjonalne i techniczne dotyczące inteligentnych systemów opomiarowania, które mają zostać wprowadzone na ich terytoriach, zgodnie z art. 20 i z załącznikiem II. Państwa członkowskie zapewniają interoperacyjność tych inteligentnych systemów opomiarowania, jak również ich zdolność do generowania danych wyjściowych na potrzeby konsumenckich systemów zarządzania energią. W tym względzie państwa członkowskie należą do uwzględniania stosowanie odpowiednich dostępnych norm, w tym norm umożliwiających interoperacyjność, oraz najlepszych praktyk, a także znaczenie rozwoju inteligentnych sieci i rozwoju rynku wewnętrznego energii elektrycznej.
4. Państwa członkowskie przystępujące do wprowadzania inteligentnych systemów opomiarowania zapewniają, by odbiorcy końcowi w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny partycypowali w kosztach związanych z wprowadzaniem takich systemów, przy czym uwzględniają długoterminowe korzyści dla całego łańcucha wartości. Państwa członkowskie lub, jeżeli państwo członkowskie tak postanowi, wyznaczone właściwe organy regularnie monitorują to wprowadzanie na ich terytorium, śledząc korzyści uzyskiwane przez konsumentów.
5. Jeżeli wprowadzenie inteligentnego systemu opomiarowania zostanie w wyniku oceny kosztów i korzyści, o której mowa w ust. 2, ocenione negatywnie, państwa członkowskie zapewniają rewizję oceny przynajmniej co cztery lata lub częściej w odpowiedzi na istotne zmiany w założeniach, na których została oparta, oraz w odpowiedzi na rozwój technologii i rynku. Państwa członkowskie informują Komisję o wynikach przeprowadzonej przez nie zaktualizowanej oceny kosztów i korzyści niezwłocznie po ich uzyskaniu.
6. Zawarte w niniejszej dyrektywie przepisy dotyczące inteligentnego systemu opomiarowania mają zastosowanie do przyszłych instalacji oraz do instalacji zastępujących starsze inteligentne liczniki. Inteligentne systemy opomiarowania, które są już zainstalowane lub w przypadku których „rozpoczęcie prac” miało miejsce przed dniem 4 lipca 2019 r., mogą być nadal użytkowane przez cały okres użytkowania, jednak w przypadku inteligentnych systemów opomiarowania, które nie spełniają wymogów art. 20 i załącznika II, nie mogą one być nadal użytkowane po dniu 5 lipca 2031 r.

Na potrzeby niniejszego ustępu „rozpoczęcie prac” oznacza rozpoczęcie robót budowlanych związanych z inwestycją albo pierwsze wiążące zobowiązanie do zamówienia urządzeń lub inne zobowiązanie, które sprawia, że inwestycja staje się nieodwracalna, zależnie od tego, co nastąpi wcześniej. Zakupu gruntów oraz prac przygotowawczych, takich jak uzyskiwanie zezwoleń i wykonywanie wstępnych studiów wykonalności, nie uznaje się za rozpoczęcie prac. W przypadku przejść „rozpoczęcie prac” stanowi moment nabycia aktywów bezpośrednio związanych z nabytym zakładem.

Artykuł 20

Funkcjonalności inteligentnych systemów opomiarowania

Jeżeli wprowadzenie inteligentnych systemów opomiarowania zostało pozytywnie ocenione w wyniku analizy kosztów i korzyści, o której mowa w art. 19 ust. 2, lub inteligentne systemy opomiarowania są systematycznie wprowadzane po dniu 4 lipca 2019 r., państwa członkowskie wprowadzają inteligentne systemy opomiarowania zgodne z normami europejskimi, załącznikiem II oraz z następującymi wymogami:

- a) inteligentne systemy opomiarowania muszą dokładnie mierzyć rzeczywiste zużycie energii elektrycznej i być w stanie dostarczyć odbiorcom końcowym informacje o rzeczywistym czasie zużycia; dostęp do zatwierdzonych danych dotyczących zużycia w przeszłości musi być łatwy i bezpieczny, a na żądanie odbiorców końcowych dane te powinny być im wyświetlane bez dodatkowych kosztów; dostęp odbiorców końcowych do niezatwierdzonych danych dotyczących zużycia w czasie zbliżonym do rzeczywistego, przez znormalizowany interfejs lub przez zdalny dostęp, także musi być łatwy i bezpieczny, bez dodatkowych kosztów, w celu wsparcia zautomatyzowanych programów efektywności energetycznej, odpowiedzi odbioru i innych usług;

- b) bezpieczeństwo inteligentnych systemów opomiarowania i wymiany danych musi być zgodne ze stosownymi przepisami unijnymi dotyczącymi bezpieczeństwa, z należyтым uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik służących zapewnieniu najwyższego poziomu ochrony w zakresie cyberbezpieczeństwa, przy czym należy uwzględnić koszty i zasadę proporcjonalności;
- c) ochrona prywatności odbiorców końcowych i ich danych musi być zgodna ze stosownymi przepisami unijnymi o ochronie danych i prywatności;
- d) operatorzy liczników zapewniają, by liczniki odbiorców aktywnych, którzy wprowadzają energię elektryczną do sieci, były w stanie uwzględnić ilość energii elektrycznej wprowadzanej do sieci z obiektów odbiorców aktywnych;
- e) na żądanie odbiorców końcowych dane dotyczące energii elektrycznej wprowadzanej przez nich do sieci oraz dane dotyczące ich zużycia energii elektrycznej są udostępniane, zgodnie z aktami wykonawczymi przyjętymi na podstawie art. 24, odbiorcom końcowym lub stronie trzeciej działającej w ich imieniu za pośrednictwem znormalizowanego interfejsu komunikacyjnego lub za pośrednictwem zdalnego dostępu, w łatwo zrozumiałym formacie, umożliwiającym porównywanie ofert na podstawie podobnych ofert;
- f) odbiorcom końcowym przekazuje się odpowiednie porady i informacje przy instalacji inteligentnych liczników lub przed taką instalacją, w szczególności informacje dotyczące pełnych możliwości liczników pod względem zarządzania odczytem i monitorowania zużycia energii oraz dotyczące gromadzenia i przetwarzania danych osobowych zgodnie z obowiązującymi przepisami unijnymi o ochronie danych;
- g) inteligentne systemy opomiarowania muszą stwarzać odbiorcom końcowym możliwość opomiarowywania i rozliczania ich zużycia w tej samej rozdzielczości czasowej co okres rozliczania niezbilansowania na rynku krajowym.

Na użytek akapitu pierwszego lit. e) odbiorcy końcowi mają możliwość pobierania swoich danych pomiarowych lub przekazywania ich innym osobom bez dodatkowych kosztów i zgodnie z przysługującym im prawem do przenoszenia danych przewidzianym w unijnych przepisach dotyczących ochrony danych.

Artykuł 21

Prawo do inteligentnego licznika

1. Jeżeli wprowadzenie inteligentnych systemów opomiarowania zostało ocenione negatywnie w wyniku analizy kosztów i korzyści, o której mowa w art. 19 ust. 2, a inteligentne systemy opomiarowania nie są systematycznie wprowadzane, państwa członkowskie zapewniają, aby każdy odbiorca końcowy, ponosząc związane z tym koszty, miał prawo do tego, by został u niego zainstalowany lub, w stosownych przypadkach, zmodernizowany, na żądanie oraz na sprawiedliwych, rozsądnych i efektywnych kosztowo warunkach, inteligentny licznik, który:

- a) jest wyposażony, w przypadku gdy jest to technicznie wykonalne, w funkcjonalności, o których mowa w art. 20, lub w minimalny zestaw funkcjonalności, który zgodnie z załącznikiem II określa i opublikują państwa członkowskie na poziomie krajowym;
- b) jest interoperacyjny i zdolny do zapewnienia pożądanej łączności w czasie zbliżonym do rzeczywistego między infrastrukturą pomiarową a konsumenckimi systemami zarządzania energią.

2. W odniesieniu do wniosku odbiorcy o inteligentny licznik zgodnie z ust. 1 państwa członkowskie lub – w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło – wyznaczone właściwe organy:

- a) zapewniają, by w ofercie składanej odbiorcy końcowemu wnioskującemu o instalację inteligentnego licznika wyraźnie podano i jasno opisano:
  - (i) funkcje, jakie posiada i interoperacyjność, jaką charakteryzuje się inteligentny licznik oraz usługi, z jakich można za jego pomocą korzystać, a także korzyści, jakie można realnie osiągnąć dzięki posiadaniu danego inteligentnego licznika w danym momencie;
  - (ii) wszelkie powiązane koszty, jakie musi ponieść odbiorca końcowy;
- b) zapewniają, by taki licznik został zainstalowany w rozsądnym terminie i nie później niż cztery miesiące po złożeniu wniosku przez odbiorcę;
- c) regularnie, a co najmniej co dwa lata, dokonują przeglądu powiązanych kosztów i upubliczniają informację o nich oraz śledzą ewolucję tych kosztów w następstwie rozwoju technologicznego i ewentualnych modernizacji systemu pomiarowego.

Artykuł 22

Liczniki konwencjonalne

1. W przypadku gdy odbiorcy końcowi nie posiadają inteligentnych liczników, państwa członkowskie zapewniają, by zostali oni wyposażeni w indywidualne liczniki konwencjonalne, które dokładnie mierzą rzeczywiste zużycie.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi byli w stanie łatwo odczytywać stan swoich liczników konwencjonalnych, bezpośrednio lub za pośrednictwem interfejsu internetowego lub innego odpowiedniego interfejsu.

Artykuł 23

Zarządzanie danymi

1. Ustanawiając przepisy w zakresie zarządzania danymi i ich wymiany, państwa członkowskie lub – w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło – wyznaczone właściwe organy określają zasady dostępu uprawnionych stron do danych odbiorcy końcowego zgodnie z niniejszym artykułem i mającymi zastosowanie unijnymi ramami prawnymi. Na potrzeby niniejszej dyrektywy jako dane rozumie się dane pomiarowe i dane dotyczące zużycia, a także dane wymagane do zmiany dostawcy przez użytkownika, odpowiedzi odbioru i innych usług.

2. Państwa członkowskie organizują zarządzanie danymi w celu zapewnienia skutecznego i bezpiecznego dostępu do danych i ich wymiany, a także ochrony i bezpieczeństwa danych.

Niezależnie od modelu zarządzania danymi stosowanego w każdym państwie członkowskim strony odpowiedzialne za zarządzanie danymi zapewniają każdej uprawnionej stronie dostęp do danych odbiorcy końcowego zgodnie z ust. 1. Żądane dane powinny być udostępniane uprawnionym stronom w sposób niedyskryminacyjny i jednocześnie. Zapewnia się łatwy dostęp do danych, a odnośne procedury uzyskiwania dostępu do danych podaje się do wiadomości publicznej.

3. Na potrzeby niniejszej dyrektywy zasady dostępu do danych i przechowywania danych muszą być zgodne z odpowiednim prawem Unii.

Przetwarzanie danych osobowych w ramach niniejszej dyrektywy odbywa się zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2016/679.

4. Państwa członkowskie lub – w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło – wyznaczone właściwe organy upoważniają strony odpowiedzialne za zarządzanie danymi i certyfikują je lub, w stosownych przypadkach, nadzorują je w celu zapewnienia, by spełniały one wymagania określone w niniejszej dyrektywie.

Bez uszczerbku dla wynikających z rozporządzenia (UE) 2016/679 zadań inspektorów ochrony danych, państwa członkowskie mogą podjąć decyzję, że będą wymagać od stron odpowiedzialnych za zarządzanie danymi, by wyznaczyły one inspektorów do spraw zgodności, którzy mają być odpowiedzialni za monitorowanie realizacji działań podejmowanych przez te strony w celu zapewnienia niedyskryminacyjnego dostępu do danych i zgodności z wymaganiami określonymi w niniejszej dyrektywie.

Państwa członkowskie mogą wyznaczyć inspektorów do spraw zgodności lub organy, o których mowa w art. 35 ust. 2 lit. d) niniejszej dyrektywy, do spełniania obowiązków wynikających z niniejszego ustępu.

5. Odbiorców końcowych nie obciąża się żadnymi dodatkowymi kosztami za dostęp do ich danych ani za wnioski o udostępnienie ich danych.

Państwa członkowskie odpowiadają za określenie wysokości odpowiednich opłat za dostęp uprawnionych stron do danych.

Państwa członkowskie lub – w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło – wyznaczone właściwe organy zapewniają, by opłaty nałożone przez podmioty regulowane świadczące usługi w zakresie danych były racjonalne i należyście uzasadnione.

Artykuł 24

Wymogi interoperacyjności i procedury dostępu do danych

1. W celu wspierania konkurencji na rynku detalicznym oraz unikania nadmiernych kosztów administracyjnych dla stron uprawnionych, państwa członkowskie ułatwiają pełną interoperacyjność usług energetycznych w Unii.

2. Komisja przyjmuje w drodze aktów wykonawczych wymogi interoperacyjności oraz niedyskryminacyjne i przejrzyste procedury dostępu do danych, o których mowa w art. 23 ust. 1. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 68 ust. 2.
3. Państwa członkowskie zapewniają, by przedsiębiorstwa energetyczne stosowały wymogi interoperacyjności i procedury dostępu do danych, o których mowa w ust. 2. Te wymogi i procedury muszą opierać się na istniejących praktykach krajowych.

Artykuł 25

Kompleksowe punkty kontaktowe

Państwa członkowskie zapewniają otwarcie kompleksowych punktów kontaktowych udostępniających odbiorcom wszystkie niezbędne informacje na temat ich praw, mających zastosowanie przepisów oraz dostępnych dla nich w razie zaistnienia sporu mechanizmów rozstrzygnięcia sporów. Takie kompleksowe punkty kontaktowe mogą być elementem ogólnych punktów informacji dla konsumentów.

Artykuł 26

Prawo do pozasądowego rozstrzygnięcia sporów

1. Państwa członkowskie zapewniają odbiorcom końcowym dostęp do prostych, sprawiedliwych, przejrzystych, niezależnych, skutecznych i sprawnie działających mechanizmów pozasądowego rozstrzygnięcia sporów dotyczących praw i obowiązków ustanowionych na mocy niniejszej dyrektywy, za pośrednictwem niezależnego mechanizmu, takiego jak rzecznik praw odbiorców energii, lub organ ochrony konsumentów, lub za pośrednictwem organu regulacyjnego. Jeżeli odbiorca końcowy jest konsumentem w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE⁽²³⁾, takie mechanizmy pozasądowego rozstrzygnięcia sporów muszą spełniać wymogi jakościowe dyrektywy 2013/11/UE oraz obejmować, w uzasadnionych przypadkach, systemy zwrotu kosztów i rekompensaty.
2. W razie potrzeby państwa członkowskie zapewniają współpracę podmiotów alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów, by zapewnić proste, sprawiedliwe, przejrzyste, niezależne, skuteczne i wydajne mechanizmy pozasądowego rozstrzygnięcia sporów dotyczących produktów lub usług związanych lub wiązanych z jakimikolwiek produktami lub usługami objętymi zakresem niniejszej dyrektywy.
3. Udział przedsiębiorstw energetycznych w mechanizmach pozasądowego rozstrzygnięcia sporów dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi jest obowiązkowy, chyba że dane państwo członkowskie wykaże Komisji, że inne mechanizmy są równie skuteczne.

Artykuł 27

Usługa powszechna

1. Państwa członkowskie zapewniają wszystkim odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, a także, jeżeli państwa członkowskie uznają to za stosowne, małym przedsiębiorstwom możliwość korzystania z usługi powszechnej, a mianowicie prawo do dostaw energii elektrycznej o określonej jakości, na ich terytorium, po konkurencyjnych, łatwo i jednoznacznie porównywalnych, przejrzystych i niedyskryminujących cenach. Aby zapewnić świadczenie usługi powszechnej, państwa członkowskie mogą wyznaczyć dostawcę z urzędu. Państwa członkowskie nakładają na operatorów systemów dystrybucyjnych obowiązek przyłączenia odbiorców do ich sieci na warunkach i według taryf ustalonych zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 59 ust. 7. Niniejsza dyrektywa nie uniemożliwia państwu członkowskim wzmacniania pozycji rynkowej odbiorców będących gospodarstwami domowymi oraz małych i średnich odbiorców niebędących gospodarstwami domowymi przez wspieranie możliwości dobrowolnego zrzeszania się tej kategorii odbiorców w celu wzmocnienia reprezentacji.
2. Ust. 1 wdrażany jest w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny i nie utrudnia wolnego wyboru dostawcy, przewidzianego w art. 4.

⁽²³⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich) (Dz.U. L 165 z 18.6.2013, s. 63).

*Artykuł 28***Odbiorcy wrażliwi**

1. Państwa członkowskie wprowadzają odpowiednie środki w celu ochrony odbiorców i zapewniają, w szczególności, istnienie odpowiednich zabezpieczeń chroniących odbiorców wrażliwych. W tym kontekście każde państwo członkowskie definiuje pojęcie odbiorców wrażliwych, które może się odnosić do ubóstwa energetycznego oraz, między innymi, do zakazu odłączania takim odbiorcom energii elektrycznej w sytuacjach krytycznych. Pojęcie odbiorców wrażliwych może obejmować poziom dochodu, udział wydatków na energię w dochodzie do dyspozycji, efektywność energetyczną budynków mieszkalnych, krytyczną zależność od urządzeń elektrycznych ze względu na stan zdrowia, wiek lub inne kryteria. Państwa członkowskie zapewniają stosowanie praw i obowiązków dotyczących odbiorców wrażliwych. W szczególności wprowadzają środki w celu ochrony odbiorców końcowych na obszarach oddalonych. Państwa członkowskie zapewniają wysoki poziom ochrony konsumentów, w szczególności w odniesieniu do przejrzystości ogólnych warunków umownych, informacji ogólnych i mechanizmów rozstrzygnięcia sporów.

2. Państwa członkowskie przyjmują odpowiednie środki, takie jak zasiłki z systemów zabezpieczeń społecznych mające zapewnić niezbędne dostawy dla odbiorców wrażliwych lub wsparcie służące poprawie efektywności energetycznej, aby rozwiązywać przypadki ubóstwa energetycznego stwierdzone zgodnie z art. 3 ust. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) 2018/1999, w tym w szerszym kontekście ubóstwa. Środki takie nie utrudniają skutecznego otwarcia rynku określonego w art. 4 ani funkcjonowania rynku, a w stosownych przypadkach powiadamia się o nich Komisję zgodnie z art. 9 ust. 4. Takie powiadomienia mogą również obejmować środki przyjęte w ramach ogólnego systemu zabezpieczeń społecznych.

*Artykuł 29***Ubóstwo energetyczne**

Oceniając liczbę gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym zgodnie z art. 3 ust. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) 2018/1999, państwa członkowskie ustanawiają i publikują zestaw kryteriów, które mogą obejmować niskie dochody, wysoki udział wydatków na energię w dochodzie do dyspozycji oraz niską efektywność energetyczną.

Komisja przedstawi wytyczne dotyczące definicji „znaczącej liczby gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym” w tym kontekście i w kontekście art. 5 ust. 5, wychodząc z założenia, że każdy odsetek gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym można uznać za znaczący.

ROZDZIAŁ IV

EKSPLOATACJA SYSTEMU DYSTRYBUCYJNEGO*Artykuł 30***Wyznaczanie operatorów systemów dystrybucyjnych**

Państwa członkowskie wyznaczają jednego lub większą liczbę operatorów systemów dystrybucyjnych – lub zobowiązują przedsiębiorstwa posiadające systemy dystrybucyjne lub które są odpowiedzialne za systemy dystrybucyjne do wyznaczenia jednego lub większej liczby operatorów systemów dystrybucyjnych – na okres, który określą państwa członkowskie, uwzględniając efektywność i rachunek ekonomiczny.

*Artykuł 31***Zadania operatorów systemów dystrybucyjnych**

1. Operator systemu dystrybucyjnego jest odpowiedzialny za zapewnienie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania na dystrybucję energii elektrycznej, za eksploatację, utrzymanie i rozbudowę w warunkach opłacalności ekonomicznej bezpiecznego, niezawodnego i wydajnego systemu dystrybucji energii elektrycznej na swoim obszarze z należytym poszanowaniem środowiska i efektywności energetycznej.

2. W żadnym przypadku operator systemu dystrybucyjnego nie stosuje dyskryminacji między użytkownikami systemu lub kategoriami użytkowników systemu, w szczególności na korzyść swoich przedsiębiorstw powiązanych.

3. Operator systemu dystrybucyjnego dostarcza użytkownikom systemu informacje niezbędne im do skutecznego dostępu do systemu, w tym również korzystania z niego.

4. Państwo członkowskie może wymagać od operatora systemu dystrybucyjnego, aby dysponując instalacjami wytwórczymi energii elektrycznej, przyznawał pierwszeństwo tym instalacjom wytwórczym, które wykorzystują źródła odnawialne lub wysokosprawną kogenerację, zgodnie z art. 12 rozporządzenia (UE) 2019/943.
5. Każdy operator systemu dystrybucyjnego działa jako neutralny podmiot wspomagający rynek udzielając zamówień na energię, którą zużywa na pokrycie strat w swoim systemie, zgodnie z przejrzystymi, niedyskryminacyjnymi i procedurami zgodnymi z zasadami rynkowymi, gdy pełni taką funkcję.
6. Jeżeli operator systemu dystrybucyjnego odpowiada za zamówienia produktów i usług niezbędnych do zapewnienia wydajnego, niezawodnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu dystrybucyjnego, to zasady przyjęte w tym celu przez operatora systemu dystrybucyjnego muszą być obiektywne, przejrzyste i wolne od dyskryminacji oraz opracowywane w koordynacji z operatorami systemów przesyłowych i innymi właściwymi uczestnikami rynku. Warunki dostarczania takich produktów i świadczenia takich usług na rzecz operatorów systemów dystrybucyjnych, w tym zasady i, w stosownych przypadkach, taryfy, określa się zgodnie z art. 59 ust. 7, bez dyskryminacji i w sposób odzwierciedlający koszty, oraz podaje się je do publicznej wiadomości.
7. Wykonując zadania, o których mowa w ust. 6, operator systemu dystrybucyjnego udziela zamówień na konieczne dla jego systemu usługi pomocnicze niezależne od częstotliwości zgodnie z przejrzystymi i niedyskryminacyjnymi procedurami zgodnymi z zasadami rynkowymi, chyba że organ regulacyjny ocenił, iż świadczenie usług pomocniczych niezależnych od częstotliwości na warunkach rynkowych nie jest efektywne ekonomicznie i przyznał odstępstwo. Wymóg udzielania zamówień na usługi pomocnicze niezależne od częstotliwości nie ma zastosowania do w pełni zintegrowanych elementów sieci.
8. Zamówienia na produkty i usługi, o których mowa w ust. 6, zapewniają rzeczywisty udział wszystkich kwalifikujących się uczestników rynku, w tym uczestników rynku oferujących energię ze źródeł odnawialnych, uczestników rynku zajmujących się odpowiedzią odbioru, operatorów instalacji magazynowania energii i uczestników rynku zajmujących się agregacją, w szczególności przez wprowadzenie wymogu, by organy regulacyjne i operatorzy systemów przesyłowych w ścisłej współpracy ze wszystkimi uczestnikami rynku, jak również z operatorami systemów przesyłowych, określili wymogi techniczne udziału w tych rynkach na podstawie charakterystyki technicznej tych rynków oraz zdolności wszystkich uczestników rynku.
9. Operatorzy systemów dystrybucyjnych współpracują z operatorami systemów przesyłowych w celu zapewnienia uczestnikom rynku podłączonym do ich sieci rzeczywistego udziału w rynkach detalicznych, hurtowych i bilansujących. Świadczenie usług bilansujących pochodzących z zasobów zlokalizowanych w systemie dystrybucyjnym musi być uzgodnione z odpowiednim operatorem systemu przesyłowego zgodnie z art. 57 rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 182 rozporządzenia Komisji (UE) 2017/1485 ⁽²⁴⁾.
10. Państwa członkowskie lub wyznaczone przez nie właściwe organy mogą zezwolić operatorom systemów dystrybucyjnych na wykonywanie czynności innych niż przewidziane w niniejszej dyrektywie i w rozporządzeniu (UE) 2019/943, jeżeli działania te są niezbędne, by operatorzy systemów dystrybucyjnych wypełnili obowiązki wynikające z niniejszej dyrektywy lub z rozporządzenia (UE) 2019/943, jeżeli organ regulacyjny ocenił konieczność zastosowania takiego odstępstwa. Niniejszy ustęp pozostaje bez uszczerbku dla prawa operatorów systemów dystrybucyjnych do bycia właścicielem, tworzenia lub obsługi sieci innych niż sieci elektroenergetyczne lub zarządzania nimi, pod warunkiem że państwo członkowskie lub wyznaczony właściwy organ przyznały takie prawo.

Artykuł 32

Zachęty do wykorzystywania elastyczności w systemach dystrybucyjnych

1. Państwa członkowskie zapewniają niezbędne ramy regulacyjne i zachęty umożliwiające operatorom systemów dystrybucyjnych udzielanie zamówień na usługi elastyczności, w tym zarządzania ograniczeniami przesyłowymi na ich obszarach, w celu zwiększenia wydajności w eksploatacji i rozwoju systemu dystrybucyjnego. W szczególności ramy regulacyjne muszą zapewniać, by operatorzy systemów dystrybucyjnych byli w stanie udzielać zamówień na takie usługi pochodzące od dostawców wytwarzania rozproszonego, odpowiedzi odbioru lub magazynowania energii, a także powinny promować środki poprawiające efektywność energetyczną, jeżeli takie usługi w sposób efektywny kosztowo zmniejszają potrzebę modernizacji lub wymiany zdolności w zakresie energii elektrycznej oraz wspierają efektywne i bezpieczne funkcjonowanie systemu dystrybucyjnego. Operatorzy systemów dystrybucyjnych udzielają zamówień na takie usługi z wykorzystaniem przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur zgodnych z zasadami rynkowymi, chyba że organy regulacyjne ustalą, że udzielanie zamówień na takie usługi nie jest efektywne z ekonomicznego punktu widzenia lub udzielanie takich zamówień prowadzi do poważnych zakłóceń rynku lub do większych ograniczeń przesyłowych.

⁽²⁴⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1485 z dnia 2 sierpnia 2017 r. ustanawiające wytyczne dotyczące pracy systemu przesyłowego energii elektrycznej (Dz.U. L 220 z 25.8.2017, s. 1).

2. Operatorzy systemów dystrybucyjnych, z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez organ regulacyjny, lub sam organ regulacyjny określają, w przejrzystej i partycypacyjnej procedurze z udziałem wszystkich właściwych użytkowników systemu i operatorów systemów przesyłowych, specyfikacje dotyczące zamawianych usług elastyczności oraz, w stosownych przypadkach, znormalizowanych produktów rynkowych na potrzeby takich usług przynajmniej na poziomie krajowym. Specyfikacje te zapewniają rzeczywisty i wolny od dyskryminacji udział wszystkich uczestników rynku, w tym uczestników rynku oferujących energię ze źródeł odnawialnych, uczestników rynku zajmujących się odpowiedzią odbioru, operatorów instalacji magazynowania energii i uczestników rynków energetycznych zajmujących się agregacją. Operatorzy systemów dystrybucyjnych wymieniają wszelkie niezbędne informacje i koordynują działania z operatorami systemów przesyłowych w celu zapewnienia optymalnego wykorzystania zasobów oraz bezpiecznego i wydajnego działania systemu, a także wspierania rozwoju rynku. Operatorzy systemów dystrybucyjnych otrzymują odpowiednie wynagrodzenie za udzielanie zamówień na takie usługi, umożliwiające im odzyskanie przynajmniej związanych z tym uzasadnionych kosztów, obejmujących wydatki na niezbędne technologie informacyjne i komunikacyjne oraz koszty infrastruktury.
3. Rozwój systemu dystrybucyjnego musi bazować na przejrzystym planie rozwoju sieci, publikowanym przez operatora systemu dystrybucyjnego przynajmniej co dwa lata i przedkładanym organowi regulacyjnemu. Plan rozwoju sieci zapewnia przejrzystość w odniesieniu do zapotrzebowania na usługi elastyczności w perspektywie średnio- i długoterminowej oraz określa inwestycje planowane na następne pięć do dziesięciu lat, ze szczególnym naciskiem na główną infrastrukturę dystrybucyjną niezbędną do przyłączenia nowych zdolności wytwórczych i nowych obciążeń, w tym punktów ładowania pojazdów elektrycznych. Plan rozwoju sieci obejmuje również wykorzystanie odpowiedzi odbioru, efektywności energetycznej, instalacji magazynowania energii lub innych zasobów, które operator systemu dystrybucyjnego ma wykorzystać jako rozwiązanie alternatywne dla rozbudowy systemu.
4. Operator systemu dystrybucyjnego konsultuje się ze wszystkimi odpowiednimi użytkownikami systemu i odpowiednimi operatorami systemów przesyłowych w sprawie planu rozwoju sieci. Operator systemu dystrybucyjnego publikuje wyniki procesu konsultacji wraz z planem rozwoju sieci i przedkłada wyniki procesu konsultacji i plan rozwoju sieci organowi regulacyjnemu. Organ regulacyjny może zażądać wprowadzenia zmian do tego planu.
5. Państwa członkowskie mogą zdecydować, że nie nałożą obowiązku określonego w ust. 3 na zintegrowane przedsiębiorstwa energetyczne obsługujące mniej niż 100 000 przyłączonych odbiorców lub obsługujące małe systemy wydzielone.

Artykuł 33

Integracja elektromobilności z siecią elektroenergetyczną

1. Bez uszczerbku dla dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE⁽²⁵⁾ państwa członkowskie zapewniają niezbędne ramy regulacyjne, by ułatwić przyłączanie publicznie dostępnych i prywatnych punktów ładowania do sieci dystrybucyjnych. Państwa członkowskie zapewniają, by operatorzy systemów dystrybucyjnych współpracowali na niedyskryminacyjnych warunkach z wszelkimi przedsiębiorstwami będącymi właścicielami punktów ładowania pojazdów elektrycznych, tworzącymi lub obsługującymi takie punkty, lub nimi zarządzającymi, w tym w odniesieniu do przyłączenia do sieci.
2. Operatorzy systemów dystrybucyjnych nie mogą być właścicielami, tworzyć ani obsługiwać punktów ładowania pojazdów elektrycznych, ani zarządzać takimi punktami, z wyjątkiem przypadków gdy operatorzy systemów dystrybucyjnych są właścicielami prywatnych punktów ładowania wyłącznie na własny użytek.
3. W drodze odstępstwa od ust. 2 państwa członkowskie mogą zezwolić operatorom systemów dystrybucyjnych na bycie właścicielem, tworzenie lub obsługę punktów ładowania pojazdów elektrycznych, lub zarządzanie nimi, pod warunkiem że spełnione są wszystkie następujące warunki:
  - a) inne strony, po przeprowadzeniu otwartej, przejrzystej i wolnej od dyskryminacji procedury przetargowej, która jest przedmiotem przeglądu i zgody organu regulacyjnego, nie uzyskały prawa do bycia właścicielem, tworzenia ani obsługi punktów ładowania pojazdów elektrycznych, ani zarządzania takimi punktami lub nie są w stanie świadczyć tych usług terminowo i po rozsądnych kosztach;
  - b) organ regulacyjny przeprowadził *ex-ante* przegląd warunków procedury przetargowej na podstawie lit. a) i udzielił zgody;
  - c) w obsłudze punktów ładowania operatorzy systemu dystrybucyjnego stosują zasadę dostępu stron trzecich zgodnie z art. 6 i nie stosują dyskryminacji pomiędzy użytkownikami systemu lub kategoriami użytkowników systemu, w szczególności na korzyść swoich przedsiębiorstw powiązanych.

⁽²⁵⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE z dnia 22 października 2014 r. w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych (Dz.U. L 307 z 28.10.2014, s. 1).

Organ regulacyjny może opracować wytyczne lub klauzule dotyczące udzielania zamówień w celu wsparcia operatorów systemów dystrybucyjnych w zapewnianiu uczciwej procedury przetargowej.

4. Jeżeli państwa członkowskie wdrożyły warunki określone w ust. 3, państwa członkowskie lub wyznaczone przez nie właściwe organy przeprowadzają w regularnych odstępach czasu, a przynajmniej co pięć lat konsultacje społeczne, aby na nowo ocenić potencjalne zainteresowanie innych stron byciem właścicielem, tworzeniem lub obsługą punktów ładowania pojazdów elektrycznych, lub zarządzaniem nimi. Jeżeli wyniki konsultacji społecznych wskazują, że inne strony są w stanie być właścicielem, tworzyć lub obsługiwać takie punkty, lub nimi zarządzać, państwa członkowskie zapewniają stopniowe wycofywanie się operatorów systemów dystrybucyjnych z prowadzenia działań w tym zakresie, z zastrzeżeniem pomyślnego zakończenia procedury przetargowej, o której mowa w ust. 3 lit. a). W ramach warunków tej procedury organy regulacyjne mogą zezwolić operatorom systemów dystrybucyjnych na odzyskanie wartości końcowej ich inwestycji w infrastrukturę ładowania.

Artykuł 34

Zadania operatorów systemów dystrybucyjnych dotyczące zarządzania danymi

Państwa członkowskie zapewniają wszystkim uprawnionym stronom niedyskryminacyjny dostęp do danych na jasnych i równych warunkach, zgodnie z odpowiednimi przepisami dotyczącymi ochrony danych. W państwach członkowskich, w których inteligentne systemy opomiarowania wprowadzono zgodnie z art. 19 i w których operatorzy systemów dystrybucyjnych są zaangażowani w zarządzanie danymi, programy zgodności, o których mowa w art. 35 ust. 2 lit. d) muszą zawierać konkretne działania w celu wyeliminowania dyskryminacji w dostępie do danych przez uprawnione strony, jak określono w art. 23. W przypadku gdy operatorzy systemów dystrybucyjnych nie podlegają przepisom art. 35 ust. 1, 2 lub 3, państwa członkowskie podejmują wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia, by przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo nie miały uprzywilejowanego dostępu do danych na potrzeby prowadzenia swojej działalności w zakresie dostaw.

Artykuł 35

Rozdział operatorów systemów dystrybucyjnych

1. W przypadku gdy operator systemu dystrybucyjnego jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, musi on być niezależny – przynajmniej w zakresie formy prawnej, organizacji i podejmowania decyzji – od innych działalności niezwiązanych z dystrybucją. Zasady te nie tworzą obowiązku wydzielenia własności aktywów systemu dystrybucyjnego od przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo.
2. Oprócz wymogów zawartych w ust. 1, w przypadku gdy operator systemu dystrybucyjnego stanowi część przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, musi on być niezależny w zakresie organizacji i podejmowania decyzji od innych działalności niezwiązanych z dystrybucją. Aby to osiągnąć, stosuje się następujące kryteria minimalne:
  - a) osoby odpowiedzialne za zarządzanie operatorem systemu dystrybucyjnego nie uczestniczą w strukturach zintegrowanego przedsiębiorstwa energetycznego odpowiedzialnego, bezpośrednio lub pośrednio, za bieżącą działalność w zakresie wytwarzania, przesyłu i dostaw energii elektrycznej;
  - b) zastosowane zostać muszą odpowiednie środki w celu zapewnienia, aby interesy zawodowe osób odpowiedzialnych za zarządzanie operatorem systemu dystrybucyjnego były uwzględniane w sposób pozwalający tym osobom na niezależne działanie;
  - c) operator systemu dystrybucyjnego musi mieć rzeczywiste uprawnienia do podejmowania decyzji, niezależnie od zintegrowanego przedsiębiorstwa energetycznego, w odniesieniu do aktywów niezbędnych do eksploatacji, utrzymania lub rozbudowy sieci; aby móc wykonywać te zadania, operator systemu dystrybucyjnego musi dysponować niezbędnymi zasobami, w tym zasobami kadrowymi, technicznymi, fizycznymi i finansowymi; nie stanowi to przeszkody dla istnienia odpowiednich mechanizmów koordynacyjnych służących zapewnieniu ochrony praw przedsiębiorstwa macierzystego do nadzoru gospodarczego i nad zarządzaniem w odniesieniu do zysku z aktywów w podmiocie zależnym, regulowanych pośrednio zgodnie z art. 59 ust. 7; w szczególności umożliwia to przedsiębiorstwu macierzystemu zatwierdzanie rocznego planu finansowego lub innego równoważnego instrumentu operatora systemu dystrybucyjnego oraz ustalanie łącznego pułapu zadłużenia jego podmiotu zależnego; nie pozwala to natomiast przedsiębiorstwu macierzystemu na wydawanie poleceń w odniesieniu do bieżącej działalności ani w odniesieniu do indywidualnych decyzji dotyczących budowy lub modernizacji linii dystrybucyjnych, które nie wykraczają poza założenia zatwierzonego planu finansowego lub innego równoważnego instrumentu; oraz

d) operator systemu dystrybucyjnego musi wprowadzić program zgodności określający środki stosowane w celu wyeliminowania praktyk dyskryminacyjnych, a także zapewnia odpowiednie monitorowanie jego przestrzegania; w programie zgodności określa się szczegółowe obowiązki pracowników związane z osiągnięciem tego celu; osoba lub organ odpowiedzialny za monitorowanie programu zgodności, inspektor do spraw zgodności operatora systemu dystrybucyjnego, przedkłada organowi regulacyjnemu, o którym mowa w art. 57 ust. 1, roczne sprawozdanie przedstawiające zastosowane środki, a sprawozdanie to jest publikowane; inspektor do spraw zgodności operatora systemu dystrybucyjnego musi być w pełni niezależny oraz mieć dostęp do wszystkich niezbędnych informacji operatora systemu dystrybucyjnego i wszelkich powiązanych przedsiębiorstw, by móc wypełniać swoje zadania.

3. W przypadku gdy operator systemu dystrybucyjnego jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, państwa członkowskie zapewniają monitorowanie działalności operatora systemu dystrybucyjnego przez organy regulacyjne lub inne właściwe podmioty, tak aby nie mógł on wykorzystywać swojego zintegrowania pionowego w celu zakłócania konkurencji. W szczególności pionowo zintegrowani operatorzy systemów dystrybucyjnych nie mogą – w zakresie komunikacji i marki – powodować nieporozumień w odniesieniu do odrębnej tożsamości części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zajmującej się dostawami.

4. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 1, 2 i 3 do zintegrowanych przedsiębiorstw energetycznych obsługujących mniej niż 100 000 przyłączonych odbiorców lub obsługujących małe systemy wydzielone.

Artykuł 36

Własność instalacji magazynowania energii przez operatorów systemów dystrybucyjnych

1. Operatorzy systemów dystrybucyjnych nie mogą być właścicielami, tworzyć ani obsługiwać instalacji magazynowania energii, ani nimi zarządzać.

2. W drodze odstępstwa od ust. 1 państwa członkowskie mogą zezwolić operatorom systemów dystrybucyjnych na bycie właścicielem, tworzenie lub obsługę instalacji magazynowania energii, lub na zarządzanie takimi instalacjami, pod warunkiem że są one w pełni zintegrowanymi elementami sieci, a organ regulacyjny udzielił zgody lub spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- a) inne strony, po przeprowadzeniu otwartej, przejrzystej i wolnej od dyskryminacji procedury przetargowej, która jest przedmiotem przeglądu i zgody organu regulacyjnego, nie uzyskały prawa do bycia właścicielem, tworzenia ani obsługi takich instalacji, ani zarządzania takimi instalacjami lub nie są w stanie świadczyć tych usług terminowo i po rozsądnych kosztach;
- b) takie instalacje są niezbędne dla operatorów systemów dystrybucyjnych do wywiązywania się z obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, aby zapewnić wydajne, niezawodne i bezpieczne funkcjonowanie systemu dystrybucyjnego i nie są one wykorzystywane do zakupu lub sprzedaży energii elektrycznej na rynkach energii elektrycznej; oraz
- c) organ regulacyjny ocenił konieczność takiego odstępstwa oraz przeprowadził ocenę procedury przetargowej, w tym warunków procedury przetargowej, i udzielił zgody.

Organ regulacyjny może opracować wytyczne lub klauzule dotyczące udzielania zamówień w celu wsparcia operatorów systemów dystrybucyjnych w zapewnianiu uczciwej procedury przetargowej.

3. Organy regulacyjne przeprowadzają w regularnych odstępach czasu, a przynajmniej co pięć lat, konsultacje społeczne dotyczące istniejących instalacji magazynowania energii, aby ocenić potencjalną dostępność i zainteresowanie inwestowaniem w takie instalacje. Jeżeli wyniki konsultacji społecznych, w ocenie organu regulacyjnego, wskazują, że strony trzecie są w stanie w sposób efektywny kosztowo być właścicielem, tworzyć lub obsługiwać takie instalacje, lub nimi zarządzać, organ regulacyjny zapewnia stopniowe wycofywanie się operatorów systemów dystrybucyjnych z prowadzenia działań w tym zakresie w terminie 18 miesięcy. W ramach warunków tej procedury organy regulacyjne mogą zezwolić operatorom systemów dystrybucyjnych na otrzymanie rozsądnej rekompensaty, w szczególności w celu odzyskania wartości końcowej ich inwestycji w instalacje magazynowania energii.

4. Ust. 3 nie stosuje się do w pełni zintegrowanych elementów sieci ani do zwykłego okresu amortyzacji nowych instalacji magazynowania w akumulatorach, jeżeli ostateczną decyzję inwestycyjną podjęto przed dniem 4 lipca 2019 r., pod warunkiem że takie instalacje magazynowania w akumulatorach:

- a) zostały podłączone do sieci najpóźniej po dwóch latach od tej daty;
- b) są włączone do systemu dystrybucyjnego;

- c) są wykorzystywane wyłącznie do natychmiastowego reaktywnego przywrócenia bezpieczeństwa sieci w sytuacjach awaryjnych, w przypadkach gdy takie przywracanie rozpoczyna się natychmiast i kończy się, gdy normalne redysponowanie może rozwiązać problem; oraz
- d) nie są wykorzystywane do zakupu lub sprzedaży energii elektrycznej na rynkach energii elektrycznej, włączając bilansowanie.

Artykuł 37

Zasady poufności obowiązujące operatorów systemów dystrybucyjnych

Bez uszczerbku dla art. 55 lub jakiegokolwiek innego prawnego wymogu ujawniania informacji operator systemu dystrybucyjnego zachowuje poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, które uzyskał w trakcie swojej działalności, oraz zapobiega ujawnieniu w sposób dyskryminacyjny informacji o swojej własnej działalności, które mogą być źródłem korzyści handlowych.

Artykuł 38

Zamknięte systemy dystrybucyjne

1. Państwa członkowskie mogą postanowić, że organy regulacyjne lub inne właściwe organy klasyfikują system dystrybuujący energię elektryczną na ograniczonym geograficznie obszarze zakładu przemysłowego, obiektu handlowego lub miejsca świadczenia usług wspólnych i niezaopatrujący odbiorców będących gospodarstwami domowymi, bez uszczerbku dla ust. 4, jako zamknięty system dystrybucyjny, jeżeli:

- a) ze szczególnych względów technicznych lub bezpieczeństwa procesy eksploatacji lub wytwarzania użytkowników tego systemu są zintegrowane; lub
- b) system ten dystrybuuje energię elektryczną głównie do właściciela lub operatora systemu lub do ich przedsiębiorstw powiązanych.

2. Do celów niniejszej dyrektywy zamknięte systemy dystrybucyjne uznaje się za systemy dystrybucyjne. Państwa członkowskie mogą postanowić, że organy regulacyjne zwolnią operatora zamkniętego systemu dystrybucyjnego z:

- a) zawartego w art. 31 ust. 5 i 7 wymogu zaopatrywania się w energię, którą zużywa on na pokrycie strat i na potrzeby usług pomocniczych niezależnych od częstotliwości w swoim systemie, zgodnie z przejrzystymi, niedyskryminacyjnymi i procedurami zgodnymi z zasadami rynkowymi;
- b) zawartego w art. 6 ust. 1 wymogu, zgodnie z którym taryfy lub metody stosowane do ich kalkulacji są zatwierdzane zgodnie z art. 59 ust. 1 przed ich wejściem w życie;
- c) zawartego w art. 32 ust. 1 wymogu udzielania zamówień na usługi elastyczności oraz zawartego w art. 32 ust. 3 wymogu rozwoju systemu operatora w oparciu o plany rozwoju sieci;
- d) zawartego w art. 33 ust. 2 wymogu dotyczącego niebycia właścicielem, nietworzenia, nieobsługiwania punktów ładowania pojazdów elektrycznych ani zarządzania takimi punktami; oraz
- e) zawartego w art. 36 ust. 1 wymogu dotyczącego niebycia właścicielem, nietworzenia, nieobsługiwania instalacji magazynowania energii ani niezarządzania takimi instalacjami.

3. W przypadku gdy przyznano zwolnienie zgodnie z ust. 2, mające zastosowanie taryfy lub metody stosowane do ich kalkulacji poddaje się przeglądowi i zatwierdzeniu zgodnie z art. 59 ust. 1 na wniosek użytkownika zamkniętego systemu dystrybucyjnego.

4. Użytkowanie systemu w niewielkim zakresie przez niewielką liczbę gospodarstw domowych pozostających z właścicielem systemu dystrybucyjnego w stosunku zatrudnienia lub podobnym oraz położonych na obszarze obsługiwanych przez zamknięty system dystrybucyjny nie wyklucza przyznania zwolnienia na mocy ust. 2.

Artykuł 39

Operator systemów połączonych

Art. 35 ust. 1 nie uniemożliwia funkcjonowania operatora połączonego systemu przesyłowego i operatora systemu dystrybucyjnego, pod warunkiem że operator ten spełnia wymogi określone w art. 43 ust. 1, art. 44 i 45 lub w rozdziale VI sekcja 3 lub operator ten jest objęty zakresem art. 66 ust. 3.

ROZDZIAŁ V

OGÓLNE ZASADY MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO OPERATORÓW SYSTEMÓW PRZESYŁOWYCH

Artykuł 40

Zadania operatorów systemów przesyłowych

1. Każdy operator systemu przesyłowego jest odpowiedzialny za:
  - a) zapewnianie długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania na przesył energii elektrycznej, eksploatację, utrzymywanie i rozwój – w warunkach opłacalności ekonomicznej – bezpiecznego, niezawodnego i wydajnego systemu przesyłowego z należyтым uwzględnieniem środowiska, w ścisłej współpracy z operatorami sąsiadujących systemów przesyłowych i operatorami systemów dystrybucyjnych;
  - b) zapewnianie odpowiednich środków w celu spełniania swoich obowiązków;
  - c) przyczynianie się do bezpieczeństwa dostaw przez odpowiednią zdolność przesyłową i niezawodność systemu;
  - d) zarządzanie przepływami energii elektrycznej w systemie z uwzględnieniem wymiany z innymi wzajemnie połączonymi systemami; w tym celu operator systemu przesyłowego jest odpowiedzialny za zapewnienie bezpiecznego, niezawodnego i wydajnego systemu elektroenergetycznego oraz, w tym kontekście, za zapewnienie dostępności wszelkich niezbędnych usług pomocniczych, w tym usług świadczonych w ramach odpowiedzi odbioru i instalacji magazynowania energii, w zakresie, w jakim ta dostępność jest niezależna od innych systemów przesyłowych, z którymi jego system jest wzajemnie połączony;
  - e) dostarczanie operatorowi innych systemów, z którymi jego system jest wzajemnie połączony, informacji wystarczających do zapewnienia bezpiecznego i wydajnego działania, skoordynowanego rozwoju i interoperacyjności wzajemnie połączonego systemu;
  - f) zapewnianie niedyskryminacji między użytkownikami systemu lub kategoriami użytkowników systemu, w szczególności na korzyść swoich przedsiębiorstw powiązanych;
  - g) dostarczanie użytkownikom systemu informacji niezbędnych do skutecznego dostępu do systemu;
  - h) pobieranie opłat z tytułu alokacji zdolności przesyłowych oraz opłat w ramach mechanizmu rekompensat dla operatorów działających między systemami przesyłowymi zgodnie z art. 49 rozporządzenia (UE) 2019/943, przyznawanie dostępu stronom trzecim i zarządzanie tym dostępem oraz przedstawianie uzasadnionych wyjaśnień odmowy takiego dostępu, co monitorują organy regulacyjne; wykonując zadania wynikające z niniejszego artykułu, operatorzy systemów przesyłowych przede wszystkim ułatwiają integrację rynku;
  - i) udzielanie zamówień na usługi pomocnicze w celu zapewnienia bezpieczeństwa operacyjnego;
  - j) przyjmowanie ram współpracy i koordynacji między regionalnymi centrami koordynacyjnymi;
  - k) uczestniczenie w sporządzaniu ocen wystarczalności zasobów na poziomie europejskim i krajowym zgodnie z rozdziałem IV rozporządzenia (UE) 2019/943;
  - l) cyfryzację systemów przesyłowych;
  - m) zarządzanie danymi, w tym rozwijanie systemów zarządzania danymi, cyberbezpieczeństwo i ochronę danych, z zastrzeżeniem mających zastosowanie przepisów i bez uszczerbku dla kompetencji innych organów.
2. Państwa członkowskie mogą ustanowić, że jeden lub kilka obowiązków wymienionych w ust. 1 niniejszego artykułu nakłada się na operatora systemu przesyłowego innego niż operator będący właścicielem systemu przesyłowego, na którym w przeciwnym przypadku ciążyłyby odnośne obowiązki. Operator systemu przesyłowego, któremu powierza się te zadania, musi być certyfikowany jako operator z rozdziałem własnościowym, niezależny operator systemu lub niezależny operator systemu przesyłowego i spełniać wymagania określone w art. 43, ale nie można wymagać, aby był właścicielem systemu przesyłowego, za który jest odpowiedzialny.

Operator systemu przesyłowego będący właścicielem systemu przesyłowego musi spełniać wymagania określone w rozdziale VI i być certyfikowany zgodnie z art. 43. Nie narusza to możliwości, by operatorzy systemów przesyłowych certyfikowani jako operatorzy z rozdziałem własnościowym, niezależni operatorzy systemu lub niezależni operatorzy systemu przesyłowego delegowali, z własnej inicjatywy i pod swoim nadzorem, niektóre zadania innym operatorom systemów przesyłowych certyfikowanym jako operatorzy z rozdziałem własnościowym, niezależni operatorzy systemu albo niezależni operatorzy systemu przesyłowego, jeżeli takie oddelegowanie zadań nie naraża na szwank skutecznych i niezależnych uprawnień delegującego operatora systemu przesyłowego do podejmowania decyzji.

3. Wykonując zadania, o których mowa w ust. 1, operatorzy systemów przesyłowych uwzględniają zalecenia wydane przez regionalne centra koordynacyjne.

4. Wykonując zadania, o których mowa w ust. 1 lit. i), operatorzy systemów przesyłowych zapewniają udzielanie zamówień na usługi bilansujące zgodnie z:

- a) przejrzystymi, niedyskryminacyjnymi procedurami zgodnymi z zasadami rynkowymi;
- b) zasadą udziału wszystkich zakwalifikowanych przedsiębiorstw energetycznych i uczestników rynku, w tym uczestników rynku oferujących energię ze źródeł odnawialnych, uczestników rynku zajmujących się odpowiedzialnością odbioru, operatorów instalacji magazynowania energii i uczestników rynku zajmujących się agregacją.

Na potrzeby akapitu pierwszego lit. b) organy regulacyjne i operatorzy systemów przesyłowych, w ścisłej współpracy ze wszystkimi uczestnikami rynku, określą wymogi techniczne udziału w tych rynkach, na podstawie charakterystyki technicznej tych rynków.

5. Ust. 4 stosuje się do świadczenia przez operatorów systemów przesyłowych usług pomocniczych niezależnych od częstotliwości, chyba że organ regulacyjny ocenił, iż świadczenie usług pomocniczych niezależnych od częstotliwości na warunkach rynkowych nie jest efektywne ekonomicznie, i przyznał odstępowanie. W szczególności ramy regulacyjne muszą zapewniać operatorom systemów przesyłowych możliwość udzielania zamówień na usługi pochodzące od dostawców odpowiedzi odbioru lub magazynowania energii oraz promować środki poprawiające efektywność energetyczną, jeżeli takie usługi w sposób efektywny kosztowo zmniejszają potrzebę modernizacji lub wymiany zdolności w zakresie energii elektrycznej oraz wspierają efektywne i bezpieczne funkcjonowanie systemu przesyłowego.

6. Operatorzy systemów przesyłowych, z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez organ regulacyjny, lub sam organ regulacyjny określają, w przejrzystej i partycypacyjnej procedurze z udziałem wszystkich właściwych użytkowników systemu i operatorów systemów dystrybucyjnych, specyfikacje dotyczące zamawianych usług pomocniczych niezależnych od częstotliwości oraz, w stosownych przypadkach, znormalizowanych produktów rynkowych na potrzeby takich usług przynajmniej na poziomie krajowym. Specyfikacje te zapewniają rzeczywisty i wolny od dyskryminacji udział wszystkich uczestników rynku, w tym uczestników rynku oferujących energię ze źródeł odnawialnych, uczestników rynku zajmujących się odpowiedzialnością odbioru, operatorów instalacji magazynowania energii i uczestników rynków energetycznych zajmujących się agregacją. Operatorzy systemów przesyłowych wymieniają wszelkie niezbędne informacje i koordynują działania z operatorami systemów dystrybucyjnych w celu zapewnienia optymalnego wykorzystania zasobów oraz zapewnienia bezpiecznego i wydajnego działania systemu, a także wspierania rozwoju rynku. Operatorzy systemów przesyłowych otrzymują odpowiednie wynagrodzenie za udzielanie zamówień na takie usługi, aby mogli odzyskać przynajmniej związane z tym uzasadnione koszty, w tym nakłady na niezbędne technologie informacyjne i komunikacyjne oraz koszty infrastruktury.

7. Wymóg udzielania zamówień na usługi pomocnicze niezależne od częstotliwości, o którym mowa w ust. 5, nie ma zastosowania do w pełni zintegrowanych elementów sieci.

8. Państwa członkowskie lub wyznaczone przez nie właściwe organy mogą zezwolić operatorom systemów przesyłowych na wykonywanie czynności innych niż przewidziane w niniejszej dyrektywie i w rozporządzeniu (UE) 2019/943, jeżeli działania te są niezbędne, by operatorzy systemów przesyłowych wypełnili obowiązki wynikające z niniejszej dyrektywy lub z rozporządzenia (UE) 2019/943, pod warunkiem że organ regulacyjny ocenił konieczność zastosowania takiego odstępowania. Niniejszy ustęp pozostaje bez uszczerbku dla prawa operatorów systemów przesyłowych do bycia właścicielem, tworzenia lub obsługi sieci innych niż sieci elektroenergetyczne, lub zarządzania nimi, jeżeli państwo członkowskie lub wyznaczony właściwy organ przyznały takie prawo.

Artykuł 41

Wymagania dotyczące poufności i przejrzystości obowiązujące operatorów systemów przesyłowych i właścicieli systemów przesyłowych

1. Bez uszczerbku dla art. 55 lub innego prawnego obowiązku ujawnienia informacji każdy operator systemu przesyłowego oraz każdy właściciel systemu przesyłowego zachowuje poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, które uzyskał w trakcie swojej działalności, oraz zapobiega ujawnieniu w sposób dyskryminacyjny informacji o swojej własnej działalności, które mogą być źródłem korzyści handlowych. W szczególności nie ujawnia on żadnych informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie pozostałym częściom przedsiębiorstwa, o ile takie ujawnienie nie jest niezbędne do przeprowadzenia transakcji handlowej. W celu zapewnienia pełnego poszanowania zasad rozdziału informacyjnego państwa członkowskie zapewniają, aby właściciel systemu przesyłowego oraz pozostała część przedsiębiorstwa nie korzystali ze wspólnych służb, takich jak wspólna obsługa prawna, z wyjątkiem funkcji czysto administracyjnych lub informatycznych.

2. W ramach sprzedaży lub zakupu energii elektrycznej przez przedsiębiorstwa powiązane operatorzy systemów przesyłowych nie wykorzystują w niewłaściwy sposób informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, uzyskanych od stron trzecich w ramach udostępniania lub negocjowania dostępu do systemu.
3. Informacje niezbędne do skutecznej konkurencji i skutecznego funkcjonowania rynku są podawane do publicznej wiadomości. Obowiązek ten pozostaje bez uszczerbku dla ochrony informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie.

Artykuł 42

Uprawnienia do podejmowania decyzji w odniesieniu do przyłączania nowych instalacji wytwórczych i instalacji magazynowania energii do systemu przesyłowego

1. Operator systemu przesyłowego ustanawia i publikuje przejrzyste i skuteczne procedury niedyskryminacyjnego przyłączania nowych instalacji wytwórczych i instalacji magazynowania energii do systemu przesyłowego. Procedury te podlegają zatwierdzeniu przez organy regulacyjne.
2. Operator systemu przesyłowego nie jest uprawniony do odmowy przyłączenia nowej instalacji wytwórczej lub instalacji magazynowania energii ze względu na możliwe przyszłe ograniczenia dostępnych zdolności sieci, takie jak ograniczenia przesyłowe w odległych częściach systemu przesyłowego. Operator systemu przesyłowego dostarcza niezbędnych informacji.

Akapit pierwszy pozostaje bez uszczerbku dla możliwości, by operatorzy systemów przesyłowych ograniczali gwarantowaną moc przyłączeniową lub oferowali przyłączenia z zastrzeżeniem ograniczeń eksploatacyjnych, aby zapewnić efektywność gospodarczą względem nowych instalacji wytwórczych lub instalacji magazynowania energii, pod warunkiem że takie ograniczenia zostały zatwierdzone przez organ regulacyjny. Organ regulacyjny zapewnia, by wszelkie ograniczenia gwarantowanej mocy przyłączeniowej lub ograniczenia eksploatacyjne były wprowadzane na podstawie przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur i by nie tworzyły nieuzasadnionych przeszkód utrudniających wejście na rynek. Żadne ograniczenia nie mają zastosowania, w przypadku gdy instalacja wytwórcza lub instalacja magazynowania energii ponosi koszty związane z zapewnieniem nieograniczonego przyłączenia.

3. Operator systemu przesyłowego nie jest uprawniony do odmowy przyłączenia nowego punktu na tej podstawie, że powodowałoby to dodatkowe koszty wynikające z konieczności zwiększenia zdolności elementów systemu położonych w pobliżu tego punktu przyłączeniowego.

ROZDZIAŁ VI

ROZDZIAŁ OPERATORÓW SYSTEMÓW PRZESYŁOWYCH

Sekcja 1

Rozdział własnościowy

Artykuł 43

Rozdział własnościowy systemów przesyłowych i operatorów systemów przesyłowych

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby:
  - a) każde przedsiębiorstwo będące właścicielem systemu przesyłowego działało jako operator systemu przesyłowego;
  - b) ta sama osoba lub te same osoby nie były uprawnione do:
    - (i) bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli nad przedsiębiorstwem prowadzącym jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw i do bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem operatora systemu przesyłowego lub względem systemu przesyłowego; ani
    - (ii) bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli nad operatorem systemu przesyłowego lub nad systemem przesyłowym i do bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem przedsiębiorstwa prowadzącego jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw;

c) ta sama osoba lub osoby nie były uprawnione do powoływania członków rady nadzorczej, zarządu ani organów uprawnionych do reprezentacji prawnej przedsiębiorstwa operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego i do bezpośredniego lub pośredniego sprawowania kontroli lub wykonywania jakichkolwiek praw względem przedsiębiorstwa prowadzącego jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw; oraz

d) ta sama osoba nie była uprawniona do pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, zarządu lub organów uprawnionych do reprezentacji przedsiębiorstwa zarówno przedsiębiorstwa prowadzącego jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw, jak i operatora systemu przesyłowego lub systemu przesyłowego.

2. Prawa, o których mowa w ust. 1 lit. b) i c), obejmują w szczególności:

a) prawo do wykonywania prawa głosu;

b) prawo do powoływania członków rady nadzorczej, zarządu lub organów uprawnionych do reprezentacji prawnej przedsiębiorstwa; lub

c) posiadanie pakietu większościowego.

3. Do celów ust. 1 lit. b) pojęcie „przedsiębiorstwo prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw” obejmuje „przedsiębiorstwo prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie produkcji lub dostaw” w rozumieniu dyrektywy 2009/73/WE, a pojęcia „operator systemu przesyłowego” i „system przesyłowy” obejmują „operatora systemu przesyłowego” i „system przesyłowy” w rozumieniu tej dyrektywy.

4. Obowiązek określony w ust. 1 lit. a) uważa się za spełniony w sytuacji, gdy co najmniej dwa przedsiębiorstwa będące właścicielami systemów przesyłowych utworzyły wspólne przedsięwzięcie pełniące funkcję operatora systemu przesyłowego w dwóch lub większej liczbie państwach członkowskich dla danych systemów przesyłowych. Żadne inne przedsiębiorstwo nie może być częścią tego wspólnego przedsięwzięcia, o ile nie zostało ono zatwierdzone zgodnie z art. 44 jako niezależny operator systemu lub jako niezależny operator przesyłu do celów sekcji 3.

5. Do celów wdrożenia niniejszego artykułu, jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1 lit. b), c) i d), jest państwem członkowskim lub innym podmiotem publicznym, nie uznaje się za tę samą osobę lub te same osoby dwóch oddzielnych podmiotów publicznych sprawujących kontrolę nad operatorem systemu przesyłowego lub nad systemem przesyłowym, z jednej strony, oraz nad przedsiębiorstwem prowadzącym jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw, z drugiej strony.

6. Państwa członkowskie zapewniają, aby informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie, o których mowa w art. 41, będących w posiadaniu operatora systemu przesyłowego, który był częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, ani personelu takiego operatora systemu przesyłowego nie przekazywano ani nie przenoszono do przedsiębiorstw prowadzących jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw.

7. Jeżeli w dniu 3 września 2009 r. system przesyłowy należał do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 1.

W takim przypadku państwa członkowskie, których to dotyczy:

a) wyznaczają niezależnego operatora systemu zgodnie z art. 44; lub

b) stosują się do sekcji 3.

8. Jeżeli w dniu 3 września 2009 r. system przesyłowy należał do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo oraz istniały rozwiązania gwarantujące bardziej skuteczną niezależność operatora systemu przesyłowego niż sekcja 3, państwo członkowskie może podjąć decyzję o niestosowaniu ust. 1.

9. Przed zatwierdzeniem i wyznaczeniem przedsiębiorstwa jako operatora systemu przesyłowego zgodnie z ust. 8 niniejszego artykułu musi ono uzyskać certyfikację zgodnie z procedurami określonymi w art. 52 ust. 4, 5 i 6 niniejszej dyrektywy oraz w art. 51 rozporządzenia (UE) 2019/943, zgodnie z którymi Komisja sprawdza, czy istniejące rozwiązania jednoznacznie gwarantują bardziej skuteczną niezależność operatora systemu przesyłowego niż sekcja 3 niniejszego rozdziału.

10. W żadnym wypadku przedsiębiorstwu zintegrowanemu pionowo będącemu właścicielem systemu przesyłowego nie uniemożliwia się podejmowania kroków zmierzających do zastosowania się do ust. 1.

11. Przedsiębiorstwa prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw nie mogą w żadnym wypadku sprawować bezpośrednio ani pośrednio kontroli ani wykonywać jakichkolwiek praw względem wydzielonych operatorów systemów przesyłowych w państwach członkowskich, które stosują przepisy ust. 1.

Sekcja 2

Niezależny operator systemu

Artykuł 44

Niezależny operator systemu

1. Jeżeli system przesyłowy należał do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo w dniu 3 września 2009 r., państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o niestosowaniu art. 43 ust. 1 i wyznaczyć niezależnego operatora systemu na wniosek właściciela systemu przesyłowego. Wyznaczenie to podlega zatwierdzeniu przez Komisję.
2. Państwo członkowskie może zatwierdzić i wyznaczyć niezależnego operatora systemu, pod warunkiem że:
  - a) kandydat na operatora wykazał, że spełnia wymogi wymienione w art. 43 ust. 1 lit. b), c) i d);
  - b) kandydat na operatora wykazał, że dysponuje wymaganymi zasobami finansowymi, technicznymi, fizycznymi i kadrowymi, aby wykonywać swoje zadania zgodnie z art. 40;
  - c) kandydat na operatora zobowiązał się zastosować się do dziesięcioletniego planu rozwoju sieci monitorowanego przez organ regulacyjny;
  - d) właściciel systemu przesyłowego wykazał zdolność do wykonywania swoich obowiązków zgodnie z ust. 5. W tym celu przedkłada on wszelkie projekty umów z operatorem kandydującym oraz z każdym innym właściwym podmiotem; oraz
  - e) kandydat na operatora wykazał zdolność do wykonywania swoich obowiązków zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2019/943, w tym obowiązku współpracy operatorów systemów przesyłowych na poziomie europejskim i regionalnym.
3. Przedsiębiorstwa, które uzyskały certyfikację od organu regulacyjnego jako spełniające wymogi art. 53 oraz ust. 2 niniejszego artykułu, są zatwierdzane i wyznaczane przez państwa członkowskie jako operatorzy systemów przesyłowych. Zastosowanie ma procedura certyfikacji określona w art. 52 niniejszej dyrektywy i w art. 51 rozporządzenia (UE) 2019/943 lub w art. 53 niniejszej dyrektywy.
4. Każdy niezależny operator systemu jest odpowiedzialny za przyznawanie dostępu stronom trzecim i zarządzanie takim dostępem, w tym również za pobieranie opłat za dostęp i opłat z tytułu alokacji zdolności, a także płatności w ramach mechanizmu rekompensat dla operatorów działających między systemami przesyłowymi zgodnie z art. 49 rozporządzenia (UE) 2019/943, jak również za eksploatację, utrzymywanie i rozbudowę systemu przesyłowego oraz za zapewnienie za pomocą planowania inwestycyjnego długoterminowej zdolności systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania. Podczas rozbudowy systemu przesyłowego niezależny operator systemu odpowiedzialny jest za planowanie (w tym również za procedurę udzielania zezwoleń), budowę i oddawanie do eksploatacji nowej infrastruktury. W tym celu niezależny operator systemu działa jako operator systemu przesyłowego zgodnie z niniejszą sekcją. Właściciel systemu przesyłowego nie jest odpowiedzialny za przyznawanie dostępu stronom trzecim ani za zarządzanie takim dostępem, ani za planowanie inwestycyjne.
5. W przypadku gdy wyznaczony został niezależny operator systemu, właściciel systemu przesyłowego:
  - a) zapewnia wszelką stosowną współpracę i wsparcie niezależnemu operatorowi systemu w celu wykonywania jego zadań, w tym w szczególności wszelkie stosowne informacje;
  - b) finansuje inwestycje, o których zdecydował niezależny operator systemu i które zatwierdził organ regulacyjny lub wyraża zgodę na ich finansowanie przez jakąkolwiek zainteresowaną stronę, w tym również przez niezależnego operatora systemu. Stosowne uzgodnienia dotyczące finansowania podlegają uprzedniemu zatwierdzeniu przez organ regulacyjny. Przed takim zatwierdzeniem organ regulacyjny konsultuje się z właścicielem systemu przesyłowego oraz z innymi zainteresowanymi stronami;
  - c) zapewnia pokrycie odpowiedzialności związanej z aktywami sieci, z wyłączeniem odpowiedzialności związanej z zadaniami niezależnego operatora systemu; oraz
  - d) udziela gwarancji w celu ułatwienia finansowania wszelkiej rozbudowy sieci, z wyjątkiem tych inwestycji, w których przypadku wydał zgodę z lit. b) zgodę na finansowanie przez jakąkolwiek zainteresowaną stronę, w tym również przez niezależnego operatora systemu.

6. W ścisłej współpracy z organem regulacyjnym właściwemu krajowemu organowi ochrony konkurencji przyznaje się wszelkie stosowne uprawnienia do skutecznego monitorowania wypełniania przez właściciela systemu przesyłowego jego obowiązków zgodnie z ust. 5.

Artykuł 45

Rozdział właścicieli systemów przesyłowych

1. W przypadku gdy wyznaczony został niezależny operator systemu, który jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, właściciel systemu przesyłowego musi być niezależny, przynajmniej w zakresie formy prawnej, organizacji i podejmowania decyzji, od wszelkich innych rodzajów działalności niezwiązanych z przesyłem.
2. W celu zapewnienia niezależności właściciela systemu przesyłowego, o której mowa w ust. 1, stosuje się następujące kryteria minimalne:
  - a) osoby odpowiedzialne za zarządzanie właścicielem systemu przesyłowego nie uczestniczą w strukturach zintegrowanego przedsiębiorstwa energetycznego odpowiedzialnego, bezpośrednio lub pośrednio, za bieżącą działalność w zakresie wytwarzania, dystrybucji i dostaw energii elektrycznej;
  - b) podjęte zostają odpowiednie środki celu zapewnienia, aby interesy zawodowe osób odpowiedzialnych za zarządzanie właścicielem systemu przesyłowego były uwzględniane w sposób pozwalający tym osobom na niezależne działanie; oraz
  - c) właściciel systemu przesyłowego ustanawia program zgodności, w którym określa się środki stosowane w celu wyeliminowania praktyk dyskryminacyjnych, a także zapewnia odpowiednie monitorowanie jego przestrzegania; w programie zgodności określa się szczegółowe obowiązki pracowników związane z osiągnięciem tych celów; osoba lub organ odpowiedzialny za monitorowanie programu zgodności przedkłada organowi regulacyjnemu roczne sprawozdanie przedstawiające zastosowane środki, a sprawozdanie to jest publikowane.

Sekcja 3

Niezależni operatorzy systemów przesyłowych

Artykuł 46

Aktywa, urzędnicy, pracownicy i tożsamość

1. Operatorzy systemów przesyłowych mają do dyspozycji wszelkie zasoby ludzkie, techniczne, fizyczne i finansowe niezbędne do wypełniania ich obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy i do prowadzenia działalności w zakresie przesyłania energii elektrycznej, w szczególności:
  - a) aktywa, które są niezbędne do prowadzenia działalności w zakresie przesyłania energii elektrycznej, w tym również system przesyłowy, są własnością operatora systemu przesyłowego;
  - b) pracownicy niezbędni do prowadzenia działalności w zakresie przesyłania energii elektrycznej, w tym do wykonywania wszelkich zadań związanych z zarządzaniem przedsiębiorstwem, są zatrudnieni przez operatora systemu przesyłowego;
  - c) wynajęcie pracowników od innych części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo oraz wynajęcie pracowników na rzecz tych części, a także świadczenie usług na rzecz tych części i korzystanie z ich usług jest zabronione; operator systemu przesyłowego może jednak świadczyć usługi na rzecz przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, pod warunkiem że:
    - (i) świadczenie tych usług nie wprowadza dyskryminacji między użytkownikami systemu, jest dostępne dla wszystkich użytkowników systemu na tych samych warunkach i nie ogranicza, nie zakłóca ani nie zapobiega konkurencji w zakresie wytwarzania lub dostaw; oraz
    - (ii) warunki świadczenia tych usług zostały zatwierdzone przez organ regulacyjny;
  - d) bez uszczerbku dla decyzji organu nadzorującego na mocy art. 49 odpowiednie zasoby finansowe na przyszłe inwestycje lub zastąpienie istniejących aktywów udostępniane są operatorowi systemu przesyłowego we właściwym czasie przez przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo, po przedłożeniu stosownego wniosku przez operatora systemu przesyłowego.

2. Oprócz zadań wymienionych w art. 40 działalność w zakresie przesyłania energii elektrycznej obejmuje przynajmniej następujące zadania:
- reprezentowanie operatora systemu przesyłowego i utrzymywanie kontaktów ze stronami trzecimi i z organami regulacyjnymi;
  - reprezentowanie operatora systemu przesyłowego w ENTSO energii elektrycznej;
  - przyznawanie dostępu stronom trzecim bez dyskryminacji poszczególnych użytkowników systemu lub kategorii użytkowników systemu oraz zarządzanie tym dostępem;
  - pobieranie wszystkich opłat związanych z systemem przesyłowym, w tym także opłat za dostęp, straty energii oraz usługi pomocnicze;
  - eksploatację, utrzymywanie i rozwój bezpiecznego, sprawnego i opłacalnego systemu przesyłowego;
  - planowanie inwestycyjne zapewniające długoterminową zdolność systemu do zaspokajania uzasadnionego zapotrzebowania i gwarantujące bezpieczeństwo dostaw;
  - tworzenie wspólnych przedsięwzięć, w tym również z jednym lub większą liczbą operatorów systemów przesyłowych, giełdami energii elektrycznej i innymi właściwymi podmiotami, w celu tworzenia rynków regionalnych lub ułatwiania procesu liberalizacji; oraz
  - wszelką obsługę administracyjno-zarządczą, w tym obsługę prawną, rachunkowość i usługi informatyczne.
3. Operatorzy systemów przesyłowych działają w formie prawnej, o której mowa w załączniku I do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 ⁽²⁶⁾.
4. Operator systemu przesyłowego nie może – w zakresie tożsamości korporacyjnej, komunikacji, marki i obiektów – powodować nieporozumień w odniesieniu do odrębnej tożsamości części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub jakiegokolwiek części.
5. Operator systemu przesyłowego nie może dzielić systemów ani urządzeń informatycznych, obiektów fizycznych i zabezpieczonych systemów dostępu z żadną częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo ani nie korzysta z usług tych samych konsultantów ani wykonawców zewnętrznych w zakresie systemów i urządzeń informatycznych oraz systemów zabezpieczenia dostępu.
6. Rachunkowość operatorów systemów przesyłowych kontrolowana jest przez biegłego rewidenta innego niż biegły rewident kontrolujący rachunkowość przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub jakiegokolwiek jego części.

Artykuł 47

Niezależność operatora systemu przesyłowego

- Bez uszczerbku dla decyzji organu nadzorującego na mocy art. 49 operator systemu przesyłowego posiada:
  - skuteczne uprawnienia do podejmowania decyzji, niezależne od przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, w odniesieniu do aktywów niezbędnych do eksploatacji, utrzymywania i rozbudowy systemu przesyłowego; oraz
  - uprawnienia do pozyskiwania środków pieniężnych na rynku kapitałowym, w szczególności przez zaciąganie pożyczek i podwyższanie kapitału.
- Operator systemu przesyłowego w każdym przypadku działa tak, aby zapewnić sobie posiadanie zasobów niezbędnych do właściwego i skutecznego prowadzenia działalności przesyłowej oraz rozbudowy i utrzymywania sprawnego, bezpiecznego i opłacalnego systemu przesyłowego.
- Podmioty zależne przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo prowadzące działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw nie mogą mieć bezpośrednio ani pośrednio jakichkolwiek udziałów lub akcji operatora systemu przesyłowego. Operator systemu przesyłowego nie może mieć bezpośrednio ani pośrednio jakichkolwiek udziałów lub akcji jakiegokolwiek podmiotu zależnego przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo prowadzącego działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw ani nie może otrzymywać dywidend lub innych korzyści finansowych od tego podmiotu zależnego.
- Ogólna struktura zarządcza i statut operatora systemu przesyłowego muszą zapewniać skuteczną niezależność operatora systemu przesyłowego zgodnie z niniejszą sekcją. Przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo nie może określać, bezpośrednio ani pośrednio, zachowań konkurencyjnych operatora systemu przesyłowego w zakresie jego bieżącej działalności oraz zarządzania siecią ani w zakresie działań niezbędnych do przygotowania dziesięcioletniego planu rozwoju zgodnie z art. 51.

⁽²⁶⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.U. L 169 z 30.6.2017, s. 46).

5. Wykonując swoje zadania zgodnie z art. 40 i z art. 46 ust. 2 niniejszej dyrektywy oraz wykonując obowiązki określone w art. 16, 18, 19 i 50 rozporządzenia (UE) 2019/943, operatorzy systemów przesyłowych nie dyskryminują poszczególnych osób lub podmiotów ani nie ograniczają i nie zakłócają konkurencji w zakresie wytwarzania lub dostaw ani nie zapobiegają jej.
6. Wszelkie powiązania handlowe i finansowe między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego, w tym również pożyczki udzielane przez operatora systemu przesyłowego przedsiębiorstwu zintegrowanemu pionowo, muszą być zgodne z warunkami rynkowymi. Operator systemu przesyłowego prowadzi szczegółową dokumentację tych powiązań handlowych i finansowych i udostępnia ją na wniosek organowi regulacyjnemu.
7. Operator systemu przesyłowego przedstawia do zatwierdzenia organowi regulacyjnemu wszelkie umowy handlowe i finansowe z przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo.
8. Operator systemu przesyłowego informuje organ regulacyjny o zasobach finansowych, o których mowa w art. 46 ust. 1 lit. d), dostępnych na cel przyszłych inwestycji lub odtworzenia istniejących aktywów.
9. Przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo powstrzymuje się od wszelkich działań utrudniających operatorowi systemu przesyłowego wykonywanie jego obowiązków przewidzianych w niniejszym rozdziale oraz nie wymaga od operatora systemu przesyłowego uzyskania zgody przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo w wypełnianiu tych obowiązków.
10. Przedsiębiorstwo, które uzyskało od organu regulacyjnego certyfikat zgodności z wymogami niniejszego rozdziału, jest zatwierdzone i wyznaczone przez dane państwo członkowskie jako operator systemu przesyłowego. Zastosowanie ma procedura certyfikacji określona w art. 52 niniejszej dyrektywy i w art. 51 rozporządzenia (UE) 2019/943 lub w art. 53 niniejszej dyrektywy.

Artykuł 48

Niezależność pracowników i kierownictwa operatora systemu przesyłowego

1. Decyzje dotyczące powoływania i przedłużania okresu urzędowania, warunków zatrudnienia – w tym również wynagrodzenia i rozwiązania stosunku pracy – osób odpowiedzialnych za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego podejmowane są przez organ nadzorujący operatora systemu przesyłowego powoływany zgodnie z art. 49.
2. Organowi regulacyjnemu zgłasza się dane osobowe oraz warunki regulujące kadencję, czas trwania i zakończenie okresu urzędowania osób wyznaczonych przez organ nadzorujący z myślą o powołaniu tych osób lub przedłużeniu ich okresu urzędowania jako osób odpowiedzialnych za zarządzanie wykonawcze lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego oraz uzasadnienie jakiegokolwiek proponowanej decyzji zakończenia okresu urzędowania tych osób. Warunki te oraz decyzje, o których mowa w ust. 1, stają się wiążące jedynie w przypadku, gdy organ regulacyjny nie zgłosi żadnych zastrzeżeń w terminie trzech tygodni od powiadomienia.

Organ regulacyjny może zgłosić sprzeciw wobec decyzji, o których mowa w ust. 1, w przypadku gdy:

- a) powstają wątpliwości co do niezależności zawodowej powołanej osoby odpowiedzialnej za zarządzanie lub członka organów administracyjnych; lub
- b) w przypadku przedterminowego zakończenia okresu urzędowania – jeżeli istnieją wątpliwości co do uzasadnienia takiego przedterminowego zakończenia.

3. Nie jest dozwolone zajmowanie jakiegokolwiek stanowiska ani wykonywanie jakichkolwiek obowiązków zawodowych, posiadanie jakichkolwiek interesów lub powiązań gospodarczych, bezpośrednio lub pośrednio, w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo lub jakiegokolwiek jego części lub z kontrolującymi go wspólnikami lub akcjonariuszami innymi niż operator systemu przesyłowego przez okres trzech lat przed powołaniem osób odpowiedzialnych za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego podlegających przepisom niniejszego ustępu.

4. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członkowie organów administracyjnych oraz pracownicy operatora systemu przesyłowego nie mogą zajmować jakiegokolwiek innego stanowiska ani wykonywać jakichkolwiek innych obowiązków zawodowych, posiadać jakichkolwiek innych interesów lub powiązań gospodarczych, bezpośrednio lub pośrednio, w innej części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub z kontrolującymi go wspólnikami lub akcjonariuszami.

5. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członkowie organów administracyjnych oraz pracownicy operatora systemu przesyłowego nie mogą, bezpośrednio ani pośrednio, posiadać żadnych interesów w jakiegokolwiek części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo innej niż operator systemu przesyłowego ani otrzymywać od niej żadnych korzyści finansowych. Ich wynagrodzenie nie zależy od działalności ani wyników przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo innych niż działalność lub wyniki operatora systemu przesyłowego.

6. Gwarantuje się skuteczne prawo odwołania do organu regulacyjnego w przypadku jakichkolwiek skarg wnoszonych przez osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego w związku z przedterminowym zakończeniem okresu urzędowania.

7. Po zakończeniu okresu urzędowania w strukturach operatora systemu przesyłowego osoby odpowiedzialne za zarządzanie nim lub członkowie jego organów administracyjnych nie mogą zajmować żadnego stanowiska ani wykonywać jakichkolwiek obowiązków zawodowych, mieć interesów lub powiązań gospodarczych w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo lub w jakiegokolwiek jego części innej niż operator systemu przesyłowego lub z kontrolującymi go wspólnikami lub akcjonariuszami przez okres nie mniej niż czterech lat.

8. Ust. 3 stosuje się do większości osób odpowiedzialnych za zarządzanie lub członków organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie lub członkowie organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego, którzy nie podlegają przepisom ust. 3, nie mogą wykonywać jakiegokolwiek działalności zarządczej ani innej odnośnej działalności w przedsiębiorstwie zintegrowanym pionowo przez okres co najmniej sześciu miesięcy przed ich powołaniem.

Akapit pierwszy niniejszego ustępu oraz ust. 4–7 stosuje się do osób należących do kierownictwa wykonawczego i do osób bezpośrednio im podległych w sprawach związanych z eksploatacją, utrzymywaniem lub rozbudową sieci.

Artykuł 49

Organ nadzorujący

1. Operator systemu przesyłowego posiada organ nadzorujący, odpowiedzialny za podejmowanie decyzji, które mogą mieć znaczący wpływ na wartość aktywów wspólników lub akcjonariuszy operatora systemu przesyłowego, w szczególności za decyzje dotyczące zatwierdzenia rocznych i wieloletnich planów finansowych, poziomu zadłużenia operatora systemu przesyłowego i wielkości dywidendy wypłacanej wspólnikom lub akcjonariuszom. Decyzje należące do kompetencji organu nadzorującego nie obejmują decyzji związanych z bieżącą działalnością operatora systemu przesyłowego i zarządzaniem siecią oraz działań niezbędnych do przygotowania dziesięcioletniego planu rozwoju sieci zgodnie z art. 51.

2. Organ nadzorujący składa się z członków reprezentujących przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo, członków reprezentujących wspólników lub akcjonariuszy będących stronami trzecimi oraz – w przypadku gdy jest to przewidziane w odpowiednim prawie krajowym – członków reprezentujących inne zainteresowane strony, takich jak pracownicy operatora systemu przesyłowego.

3. Art. 48 ust. 2 akapit pierwszy oraz art. 48 ust. 3–7 stosuje się do co najmniej połowy członków organu nadzorującego minus jedna osoba.

Art. 48 ust. 2 akapit drugi lit. b) stosuje się do wszystkich członków organu nadzorującego.

Artykuł 50

Program zgodności i inspektor do spraw zgodności

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby operatorzy systemów przesyłowych ustanowili i wdrażali program zgodności, w którym określa się środki wprowadzane w celu zapewnienia wyeliminowania działań dyskryminacyjnych oraz zapewnienia odpowiedniego monitorowania zgodności z tym programem. W programie zgodności określa się szczegółowe obowiązki pracowników związane z osiągnięciem tych celów. Program ten podlega zatwierdzeniu przez organ regulacyjny. Bez uszczerbku dla uprawnień organu regulacyjnego zgodność z programem jest niezależnie monitorowana przez inspektora do spraw zgodności.

2. Inspektor do spraw zgodności powoływany jest przez organ nadzorujący, z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez organ regulacyjny. Organ regulacyjny może odmówić zatwierdzenia inspektora do spraw zgodności wyłącznie z przyczyn braku niezależności lub kompetencji zawodowych. Inspektorem do spraw zgodności może być osoba fizyczna lub prawna. Art. 48 ust. 2–8 stosuje się do inspektora do spraw zgodności.
3. Inspektor do spraw zgodności odpowiada za:
  - a) monitorowanie wdrażania programu zgodności;
  - b) opracowywanie i przedłożenie organowi regulacyjnemu sprawozdania rocznego określającego środki wprowadzone w celu wdrożenia programu zgodności;
  - c) składanie sprawozdań organowi nadzorującemu i wydawanie zaleceń dotyczących programu zgodności i jego wdrażania;
  - d) powiadamianie organu regulacyjnego o wszelkich istotnych naruszeniach w zakresie wdrażania programu zgodności; oraz
  - e) składanie organowi regulacyjnemu sprawozdań dotyczących wszelkich powiązań handlowych i finansowych między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego.
4. Inspektor do spraw zgodności przedkłada organowi regulacyjnemu propozycje decyzji w sprawie planu inwestycyjnego lub w sprawie poszczególnych inwestycji w sieć. Ma to miejsce najpóźniej w chwili przedstawienia tych propozycji organowi nadzorującemu przez kierownictwo lub właściwy organ administracyjny operatora systemu przesyłowego.
5. W przypadku gdy przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo, podczas walnego zgromadzenia lub w drodze głosowania członków powołanego przez siebie organu nadzorującego, sprzeciwi się przyjęciu decyzji, czego skutkiem będzie niemożność przeprowadzenia lub opóźnienie inwestycji, które zgodnie z dziesięcioletnim planem rozwoju miały być zrealizowane w ciągu trzech kolejnych lat, inspektor do spraw zgodności powiadamia o tym organ regulacyjny, który działa w takim przypadku zgodnie z art. 51.
6. Warunki regulujące mandat lub warunki zatrudnienia inspektora do spraw zgodności, w tym czas trwania jego mandatu, podlegają zatwierdzeniu przez organ regulacyjny. Warunki te zapewniają niezależność inspektora do spraw zgodności, w tym przez zapewnienie wszystkich zasobów niezbędnych do wykonywania zadań inspektora do spraw zgodności. Przez czas trwania swojego mandatu inspektor do spraw zgodności nie może zajmować, pośrednio ani bezpośrednio, żadnego innego stanowiska, pełnić jakichkolwiek innych zadań ani mieć jakichkolwiek innych interesów w jakiegokolwiek części przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo lub z taką jego częścią lub z jej współnikami lub akcjonariuszami posiadającymi pakiet kontrolny.
7. Inspektor do spraw zgodności składa organowi regulacyjnemu regularne sprawozdania ustne lub pisemne i jest uprawniony do składania regularnego sprawozdania ustnego lub pisemnego organowi nadzorującemu operatora systemu przesyłowego.
8. Inspektor do spraw zgodności może brać udział we wszelkich posiedzeniach kierownictwa lub organów administracyjnych operatora systemu przesyłowego oraz w posiedzeniach organu nadzorującego i w walnych zgromadzeniach. Inspektor do spraw zgodności bierze udział we wszystkich posiedzeniach, na których omawiane są następujące kwestie:
  - a) warunki dostępu do sieci określone w rozporządzeniu (UE) 2019/943, w szczególności dotyczące taryf, usług związanych z dostępem stron trzecich, alokacji zdolności i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi, przejrzystości, usług pomocniczych i rynków wtórnych;
  - b) przedsięwzięcia podjęte w celu eksploatacji, utrzymywania i rozbudowy systemu przesyłowego, w tym również inwestycje w połączenia wzajemne i przyłączenia;
  - c) zakup lub sprzedaż energii niezbędnej do eksploatacji systemu przesyłowego.
9. Inspektor do spraw zgodności monitoruje przestrzeganie art. 41 przez operatora systemu przesyłowego.
10. Inspektor do spraw zgodności ma dostęp do wszystkich stosownych danych i do biur operatora systemu przesyłowego, a także do wszystkich informacji niezbędnych do wykonywania swojego zadania.
11. Inspektor do spraw zgodności ma dostęp do biur operatora systemu przesyłowego, bez uprzedniego zawiadomienia.
12. Po uprzednim zatwierdzeniu przez organ regulacyjny organ nadzorujący może odwołać inspektora do spraw zgodności. Odwołuje on inspektora do spraw zgodności z przyczyn braku niezależności lub kompetencji zawodowych na wniosek organu regulacyjnego.

Artykuł 51

Rozbudowa sieci i uprawnienia do podejmowania decyzji inwestycyjnych

1. Przynajmniej co dwa lata operatorzy systemów przesyłowych przedstawiają organowi regulacyjnemu dziesięcioletni plan rozwoju sieci oparty na istniejących i prognozowanych dostawach i zapotrzebowaniu, po konsultacji ze wszystkimi właściwymi zainteresowanymi stronami. Ten plan rozwoju sieci zawiera skuteczne środki w celu zagwarantowania wystarczalności systemu i bezpieczeństwa dostaw. Operator systemu przesyłowego publikuje dziesięcioletni plan rozwoju sieci na swojej stronie internetowej.

2. W szczególności dziesięcioletni plan rozwoju sieci:

- a) wskazuje uczestnikom rynku najważniejszą infrastrukturę przesyłową, którą należy zbudować lub zmodernizować w ciągu następnych dziesięciu lat;
- b) zawiera wszelkie inwestycje, o których już zadecydowano, i określa nowe inwestycje, które muszą być zrealizowane w ciągu najbliższych trzech lat; oraz
- c) określa ramy czasowe dla wszystkich projektów inwestycji.

3. Przy opracowywaniu dziesięcioletniego planu rozwoju sieci operator systemu przesyłowego w pełni uwzględnia potencjał wykorzystania odpowiedzi odbioru, instalacji magazynowania energii lub innych zasobów jako rozwiązania alternatywnego dla rozbudowy systemu, jak również przewidywane zużycie i handel z innymi krajami oraz plany inwestycyjne dotyczące sieci ogólnounijnych i regionalnych.

4. Organ regulacyjny konsultuje się w sprawie dziesięcioletniego planu rozwoju sieci ze wszystkimi obecnymi lub potencjalnymi użytkownikami systemu w sposób otwarty i przejrzysty. Od osób lub przedsiębiorstw, które twierdzą, że są potencjalnymi użytkownikami systemu, można wymagać uzasadnienia tych twierdzeń. Organ regulacyjny podaje do publicznej wiadomości wyniki procesu konsultacji, w szczególności możliwe potrzeby inwestycyjne.

5. Organ regulacyjny bada, czy dziesięcioletni plan rozwoju sieci obejmuje wszystkie potrzeby inwestycyjne określone w procesie konsultacji i czy jest spójny z niewiążącym dziesięcioletnim planem rozwoju sieci o zasięgu unijnym („plan rozwoju sieci o zasięgu unijnym”), o którym mowa w art. 30 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (UE) 2019/943. Jeżeli pojawią się jakiegokolwiek wątpliwości co do spójności z planem rozwoju sieci o zasięgu unijnym, organ regulacyjny konsultuje się z ACER. Organ regulacyjny może zwrócić się do operatora systemu przesyłowego, aby zmienił swój dziesięcioletni plan rozwoju sieci.

Właściwe organy krajowe oceniają, czy dziesięcioletni plan rozwoju sieci jest spójny z krajowym planem w dziedzinie energii i klimatu przedłożonym zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1999.

6. Organ regulacyjny monitoruje i ocenia wdrażanie dziesięcioletniego planu rozwoju sieci.

7. W przypadku gdy operator systemu przesyłowego – z przyczyn innych niż nadrzędne przyczyny niezależne od niego – nie zrealizuje inwestycji, która zgodnie z dziesięcioletnim planem rozwoju sieci miała być zrealizowana w ciągu najbliższych trzech lat, państwa członkowskie zapewniają, aby organ regulacyjny został zobowiązany do zastosowania co najmniej jednego z następujących środków w celu zapewnienia realizacji danej inwestycji, jeżeli inwestycja ta jest w dalszym ciągu istotna w oparciu o najnowszy dziesięcioletni plan rozwoju sieci:

- a) zobowiązanie operatora systemu przesyłowego do zrealizowania danej inwestycji;
- b) zorganizowanie otwartej dla wszystkich inwestorów procedury przetargowej na daną inwestycję; lub
- c) zobowiązanie operatora systemu przesyłowego do zaakceptowania podwyższenia kapitału, aby sfinansować niezbędne inwestycje i umożliwić niezależnym inwestorom udział w kapitale.

8. W przypadku gdy organ regulacyjny wykonuje swoje uprawnienia zgodnie z ust. 7 lit. b), może on zobowiązać operatora systemu przesyłowego do zaakceptowania jednego lub większej liczby poniższych warunków:

- a) finansowania przez jakąkolwiek stronę trzecią;
- b) budowy przez jakąkolwiek stronę trzecią;

- c) samodzielnej budowy odpowiedniego aktywu;
- d) samodzielnej eksploatacji odpowiedniego aktywu.

Operator systemu przesyłowego udziela inwestorom wszystkich informacji niezbędnych do realizacji inwestycji, przyłącza nowe aktywa do sieci przesyłowej oraz dokłada wszelkich starań, aby ułatwić realizację projektu tej inwestycji.

Stosowne uzgodnienia dotyczące finansowania podlegają zatwierdzeniu przez organ regulacyjny.

9. Jeżeli organ regulacyjny skorzystał z uprawnień zgodnie z ust. 7, odpowiednie uregulowania taryfowe uwzględniają koszty danych inwestycji.

Sekcja 4

Wyznaczenie i certyfikacja operatorów systemów przesyłowych

Artykuł 52

Wyznaczenie i certyfikacja operatorów systemów przesyłowych

1. Przed zatwierdzeniem i wyznaczeniem przedsiębiorstwa jako operatora systemu przesyłowego musi ono uzyskać certyfikację zgodnie z procedurami określonymi w ust. 4, 5 i 6 niniejszego artykułu oraz w art. 51 rozporządzenia (UE) 2019/943.
2. Przedsiębiorstwa, które uzyskały certyfikację od organu regulacyjnego jako spełniające wymogi art. 43, zgodnie z przedstawioną poniżej procedurą certyfikacji, są zatwierdzane i wyznaczane przez państwa członkowskie jako operatorzy systemów przesyłowych. Informacja o wyznaczeniu operatorów systemów przesyłowych zgłaszana jest Komisji oraz publikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.
3. Operatorzy systemów przesyłowych powiadamiają organ regulacyjny o wszelkich planowanych transakcjach, które mogą wymagać powtórnej oceny ich zgodności z wymogami art. 43.
4. Organy regulacyjne monitorują stałe przestrzeganie przez operatorów systemów przesyłowych wymogów art. 43. Wszczynają one procedurę certyfikacji w celu zapewnienia takiej zgodności:
  - a) po złożeniu przez operatora systemu przesyłowego powiadomienia zgodnie z ust. 3;
  - b) z własnej inicjatywy, jeżeli dowiedziały się, że planowana zmiana w zakresie praw lub wpływu wobec właścicieli systemów przesyłowych lub operatorów systemów przesyłowych może doprowadzić do naruszenia art. 43, lub w przypadku gdy mają podstawy, aby sądzić, że takie naruszenie mogło mieć miejsce; lub
  - c) na podstawie uzasadnionego wniosku Komisji.
5. Organy regulacyjne przyjmują decyzję w sprawie certyfikacji operatora systemu przesyłowego w terminie czterech miesięcy od daty powiadomienia przez operatora systemu przesyłowego lub od daty wniosku Komisji. Po upływie tego terminu certyfikację uznaje się za przyznaną. Wyrażna lub dorozumiana decyzja organu regulacyjnego staje się skuteczna dopiero po zakończeniu procedury określonej w ust. 6.
6. Organ regulacyjny niezwłocznie powiadamia Komisję o wyrażnej lub dorozumianej decyzji w sprawie certyfikacji operatora systemu przesyłowego, przekazując jednocześnie wszystkie stosowne informacje dotyczące tej decyzji. Komisja stanowi zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 51 rozporządzenia (UE) 2019/943.
7. Organy regulacyjne oraz Komisja mogą się zwrócić do operatorów systemów przesyłowych i do przedsiębiorstw prowadzących jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw o dostarczenie wszelkich informacji istotnych z punktu widzenia wypełniania ich zadań zgodnie z niniejszym artykułem.
8. Organy regulacyjne oraz Komisja zachowują poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie.

Artykuł 53

Certyfikacja w odniesieniu do państw trzecich

1. W przypadku gdy o certyfikację zwraca się właściciel systemu przesyłowego lub operator systemu przesyłowego, który jest kontrolowany przez osobę lub osoby z państwa trzeciego lub z państw trzecich, organ regulacyjny powiadamia o tym Komisję.

Organ regulacyjny powiadamia również niezwłocznie Komisję o wszelkich okolicznościach, które mogłyby prowadzić do uzyskania kontroli nad systemem przesyłowym lub nad operatorem systemu przesyłowego przez osobę lub osoby z państwa trzeciego lub z państw trzecich.

2. Operator systemu przesyłowego powiadamia organ regulacyjny o wszelkich okolicznościach, które mogłyby prowadzić do uzyskania kontroli nad systemem przesyłowym lub nad operatorem systemu przesyłowego przez osobę lub osoby z państwa trzeciego lub z państw trzecich.

3. Organ regulacyjny przyjmuje projekt decyzji w sprawie certyfikacji operatora systemu przesyłowego w terminie czterech miesięcy od daty powiadomienia przez operatora systemu przesyłowego. Organ regulacyjny odmawia certyfikacji, jeżeli:

- a) nie wykazano, że dany podmiot spełnia wymogi art. 43; oraz
- b) organowi regulacyjnemu lub innemu właściwemu krajowemu organowi wyznaczonemu przez państwo członkowskie nie wykazano, że udzielenie certyfikacji nie stworzy zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw energii w danym państwie członkowskim i w Unii; mając na uwadze tę kwestię, organ regulacyjny lub inny właściwy krajowy organ uwzględnia:
  - (i) prawa i zobowiązania Unii względem tego państwa trzeciego, wynikające z prawa międzynarodowego, w tym również z jakiegokolwiek umowy zawartej z jednym lub większą liczbą państw trzecich, której stroną jest Unia i która dotyczy kwestii bezpieczeństwa dostaw energii;
  - (ii) prawa i zobowiązania danego państwa członkowskiego względem tego państwa trzeciego, wynikające z umów zawartych z tym państwem trzecim, w zakresie, w jakim są one zgodne z prawem Unii; oraz
  - (iii) inne szczególne fakty i okoliczności dotyczące danego przypadku i danego państwa trzeciego.

4. Organ regulacyjny niezwłocznie powiadamia Komisję o decyzji, przekazując jednocześnie wszystkie stosowne informacje dotyczące tej decyzji.

5. Państwa członkowskie zapewniają, aby organ regulacyjny lub wyznaczony właściwy organ, o którym mowa w ust. 3 lit. b) – przed przyjęciem decyzji w sprawie certyfikacji przez organ regulacyjny – wystąpił z wnioskiem do Komisji o opinię:

- a) czy dany podmiot spełnia wymogi art. 43; oraz
- b) czy przyznanie certyfikacji nie będzie stanowiło zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw energii do Unii.

6. Komisja bada wnioski, o których mowa w ust. 5, niezwłocznie po jego otrzymaniu. W terminie dwóch miesięcy od otrzymania wniosku Komisja wydaje opinię dla organu regulacyjnego lub, jeżeli z wnioskiem wystąpił wyznaczony właściwy organ, dla tego organu.

Przygotowując opinię, Komisja może zwrócić się o przedstawienie uwag do ACER, danego państwa członkowskiego i zainteresowanych stron. W przypadku gdy Komisja występuje z takim wnioskiem, okres dwumiesięczny przedłuża się o dwa miesiące.

W przypadku gdy Komisja nie wyda opinii w terminie, o którym mowa w akapicie pierwszym i drugim, uznaje się, że Komisja nie zgłasza żadnych zastrzeżeń wobec decyzji organu regulacyjnego.

7. Oceniając, czy kontrola sprawowana przez osobę lub osoby z państwa trzeciego lub z państw trzecich będzie stanowiła zagrożenie dla bezpieczeństwa dostaw energii do Unii, Komisja uwzględnia:

- a) szczególne okoliczności danego przypadku i danego państwa trzeciego lub państw trzecich; oraz
- b) prawa i zobowiązania Unii wobec tego państwa trzeciego lub państw trzecich, wynikające z prawa międzynarodowego, w tym również z umowy zawartej z jednym lub większą liczbą państw trzecich, której stroną jest Unia i która dotyczy kwestii bezpieczeństwa dostaw energii.

8. Organ regulacyjny przyjmuje ostateczną decyzję w sprawie certyfikacji w terminie dwóch miesięcy od upływu terminu, o którym mowa w ust. 6. Przyjmując ostateczną decyzję, organ regulacyjny w najwyższym stopniu uwzględnia opinię Komisji. W każdym przypadku państwa członkowskie mają prawo odmowy certyfikacji w przypadku gdy wydanie certyfikacji stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa dostaw energii tego państwa członkowskiego lub dla bezpieczeństwa dostaw energii innego państwa członkowskiego. W przypadku gdy państwo członkowskie wyznaczyło inny właściwy organ krajowy do dokonania oceny, o której mowa w ust. 3 lit. b), może ono wymagać od organu regulacyjnego przyjęcia ostatecznej decyzji zgodnie z oceną dokonaną przez ten właściwy organ krajowy. Ostateczna decyzja organu regulacyjnego publikowana jest wraz z opinią Komisji. W przypadku gdy ostateczna decyzja odbiega od opinii Komisji, dane państwo członkowskie przedstawia i publikuje wraz z decyzją ostateczną jej uzasadnienie.

9. Niniejszy artykuł w żaden sposób nie narusza prawa państw członkowskich do wykonywania, zgodnie z prawem Unii, krajowej kontroli sądowej w celu ochrony prawnie uzasadnionych interesów bezpieczeństwa publicznego.

10. Niniejszy artykuł, z wyjątkiem ust. 3 lit. a), stosuje się również do państw członkowskich, które podlegają odstępstwu na mocy art. 66.

Artykuł 54

Własność instalacji magazynowania energii przez operatorów systemów przesyłowych

1. Operatorzy systemów przesyłowych nie mogą być właścicielami, tworzyć ani obsługiwać instalacji magazynowania energii, ani nimi zarządzać.

2. W drodze odstępstwa od ust. 1 państwa członkowskie mogą zezwolić operatorom systemów przesyłowych na bycie właścicielem, tworzenie lub obsługę instalacji magazynowania energii, lub na zarządzanie takimi instalacjami, pod warunkiem że są one w pełni zintegrowanymi elementami sieci, a organ regulacyjny udzielił zgody lub spełnione są wszystkie następujące warunki:

- a) inne strony, po przeprowadzeniu otwartej, przejrzystej i wolnej od dyskryminacji procedury przetargowej, która jest przedmiotem przeglądu i zgody organu regulacyjnego, nie uzyskały prawa do bycia właścicielem, tworzenia ani obsługi takich instalacji, ani zarządzania takimi instalacjami lub nie są w stanie świadczyć tych usług terminowo i po rozsądnych kosztach;
- b) takie instalacje lub usługi pomocnicze niezależne od częstotliwości są niezbędne dla operatorów systemów przesyłowych do wywiązywania się z obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, aby zapewnić wydajne, niezawodne i bezpieczne funkcjonowanie systemu przesyłowego i nie są one wykorzystywane do zakupu lub sprzedaży energii elektrycznej na rynkach energii elektrycznej; oraz
- c) organ regulacyjny ocenił konieczność takiego odstępstwa oraz przeprowadził *ex-ante* przegląd możliwości stosowania procedury przetargowej, w tym warunków procedury przetargowej, i udzielił zgody.

Organ regulacyjny może opracować wytyczne lub klauzule dotyczące udzielania zamówień w celu wsparcia operatorów systemów przesyłowych w zapewnianiu uczciwej procedury przetargowej.

3. Decyzję o przyznaniu odstępstwa zgłasza się Komisji i ACER wraz z odpowiednimi informacjami na temat wniosku i z uzasadnieniem przyznania odstępstwa.

4. Organy regulacyjne przeprowadzają w regularnych odstępach czasu, a przynajmniej co pięć lat, konsultacje społeczne dotyczące istniejących instalacji magazynowania energii, aby ocenić potencjalną dostępność i zainteresowanie innych stron inwestowaniem w takie instalacje. Jeżeli wyniki konsultacji społecznych, w ocenie organu regulacyjnego, wskazują, że inne strony są w stanie w sposób efektywny kosztowo być właścicielem, tworzyć lub obsługiwać takich instalacji, lub nimi zarządzać, organ regulacyjny zapewnia stopniowe wycofywanie się operatorów systemów przesyłowych z prowadzenia działań w tym zakresie w terminie 18 miesięcy. W ramach warunków tej procedury organy regulacyjne mogą zezwolić operatorom systemów przesyłowych na otrzymanie rozsądnej rekompensaty, w szczególności w celu odzyskania wartości końcowej ich inwestycji w instalacje magazynowania energii.

5. Ust. 4 nie stosuje się do w pełni zintegrowanych elementów sieci ani do zwykłego okresu amortyzacji nowych instalacji magazynowania w akumulatorach, jeżeli ostateczną decyzję inwestycyjną podjęto do 2024 r., pod warunkiem że takie instalacje magazynowania w akumulatorach:

- a) zostały podłączone do sieci najpóźniej po dwóch latach od tej daty;
- b) są włączone do systemu przesyłowego;

- c) są wykorzystywane wyłącznie do natychmiastowego reaktywnego przywrócenia bezpieczeństwa sieci w sytuacjach awaryjnych, w przypadkach gdy takie przywrócenie rozpoczyna się natychmiast i kończy się, gdy normalne redysponowanie może rozwiązać problem; oraz
- d) nie są wykorzystywane do zakupu lub sprzedaży energii elektrycznej na rynkach energii elektrycznej, włączając bilansowanie.

Sekcja 5

Rozdział i przejrzystość rachunkowości

Artykuł 55

Prawo wglądu do rachunkowości

1. Państwa członkowskie lub wyznaczone przez nie właściwe organy, w tym organy regulacyjne, o których mowa w art. 57, w zakresie, w jakim jest to niezbędne do wykonywania ich zadań, uprawnione są do wglądu do rachunkowości przedsiębiorstw energetycznych zgodnie z art. 56.
2. Państwa członkowskie i każdy wyznaczony przez nie właściwy organ, w tym również organy regulacyjne, zachowują poufność informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie. Państwa członkowskie mogą przewidzieć ujawnienie takich informacji, jeżeli takie ujawnienie jest niezbędne do wykonywania przez właściwe organy ich funkcji.

Artykuł 56

Rozdział rachunkowości

1. Państwa członkowskie podejmują niezbędne kroki w celu zapewnienia, aby rachunkowość przedsiębiorstw energetycznych prowadzona była zgodnie z ust. 2 i 3.
2. Przedsiębiorstwa energetyczne, niezależnie od ich struktury własności lub formy prawnej, sporządzają, poddają kontroli i publikują swoje roczne sprawozdania finansowe zgodnie z przepisami prawa krajowego dotyczącymi rocznych sprawozdań finansowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek komandytowo-akcyjnych lub spółek akcyjnych, przyjętymi zgodnie z dyrektywą 2013/34/UE.

Przedsiębiorstwa, które nie mają obowiązku prawnego publikacji rocznych sprawozdań finansowych, przechowują w swojej siedzibie głównej po jednym ich egzemplarzu do wglądu publicznego.

3. Przedsiębiorstwa energetyczne prowadzą w swojej wewnętrznej rachunkowości odrębne księgi rachunkowe dla każdego rodzaju swojej działalności w zakresie przesyłu i dystrybucji, tak jak byłyby do tego zobowiązane, gdyby odnośne rodzaje działalności były prowadzone przez odrębne przedsiębiorstwa, w celu uniknięcia dyskryminacji, subsydiowania skrośnego i zakłócenia konkurencji. Prowadzą one również rachunkowość, która może być skonsolidowana, dla innych rodzajów działalności dotyczącej energii elektrycznej niezwiązanych z przesyłem ani dystrybucją. W rachunkowości wykazuje się dochód wynikający z własności systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego. W stosownych przypadkach przedsiębiorstwa prowadzą skonsolidowaną rachunkowość dla innych rodzajów działalności niezwiązanej z energią elektryczną. Wewnętrzna rachunkowość obejmuje bilans oraz rachunek zysków i strat dla każdego rodzaju działalności.
4. Kontrola, o której mowa w ust. 2, weryfikuje w szczególności przestrzeganie obowiązku unikania dyskryminacji i subsydiowania skrośnego, o którym mowa w ust. 3.

ROZDZIAŁ VII

ORGANY REGULACYJNE

Artykuł 57

Wyznaczanie i niezależność organów regulacyjnych

1. Każde państwo członkowskie wyznacza jeden organ regulacyjny na poziomie krajowym.
2. Ust. 1 pozostaje bez uszczerbku dla możliwości wyznaczenia innych organów regulacyjnych na poziomie regionalnym w państwach członkowskich, pod warunkiem że istnieje jeden wyższej rangi przedstawiciel pełniący funkcje przedstawicielskie i kontaktowe na poziomie Unii w Radzie Organów Regulacyjnych ACER zgodnie z art. 21 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/942.

3. W drodze odstępstwa od ust. 1 państwo członkowskie może wyznaczyć organy regulacyjne dla małych systemów w odrębnym geograficznie regionie, w którym zużycie w roku 2008 wyniosło mniej niż 3 % całości zużycia państwa członkowskiego, do którego należy ten region. Odstępstwo to pozostaje bez uszczerbku dla obowiązku wyznaczenia jednego wyższej rangi przedstawiciela pełniącego funkcje przedstawicielskie i kontaktowe na poziomie Unii w Radzie Organów Regulacyjnych ACER zgodnie z art. 21 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/942.

4. Państwa członkowskie gwarantują niezależność organu regulacyjnego i zapewniają, aby wykonywał on swoje uprawnienia w sposób bezstronny i przejrzysty. W tym celu państwa członkowskie zapewniają, aby przy wykonywaniu zadań regulacyjnych powierzonych mu na mocy niniejszej dyrektywy i powiązanego ustawodawstwa organ regulacyjny:

- a) był prawnie odrębny i funkcjonalnie niezależny od innych podmiotów publicznych lub prywatnych;
- b) zapewniał, aby jego pracownicy oraz osoby odpowiedzialne za zarządzanie nim:
  - (i) działali niezależnie od wszelkich interesów rynkowych; oraz
  - (ii) przy wykonywaniu swoich zadań regulacyjnych nie zwracali się o bezpośrednie polecenia ani nie wykonywali bezpośrednich poleceń któregośkolwiek rządu lub innego podmiotu publicznego lub prywatnego; niniejszy wymóg pozostaje bez uszczerbku dla ścisłej współpracy, w stosownych przypadkach, z innymi właściwymi organami krajowymi oraz dla ogólnych wytycznych polityki opracowanych przez rząd niezwiązanych z uprawnieniami i obowiązkami regulacyjnymi na podstawie art. 59.

5. W celu ochrony niezależności organu regulacyjnego państwa członkowskie zapewniają w szczególności, aby:

- a) organ regulacyjny mógł podejmować samodzielne decyzje, niezależnie od jakichkolwiek podmiotów politycznych;
- b) organ regulacyjny miał wszystkie zasoby kadrowe i finansowe, jakich potrzebuje, aby móc skutecznie i wydajnie spełniać swoje obowiązki i wykonywać swoje uprawnienia;
- c) organ regulacyjny miał odrębne środki w budżecie rocznym i niezależność w wykonywaniu przyznanego budżetu;
- d) członkowie zarządu organu regulacyjnego lub, w przypadku braku zarządu, ścisłego kierownictwa organu regulacyjnego byli powoływani na ustaloną kadencję od pięciu do siedmiu lat, z możliwością jednokrotnego odnowienia;
- e) członkowie zarządu organu regulacyjnego lub, w przypadku braku zarządu, ścisłego kierownictwa organu regulacyjnego byli powoływani w oparciu o obiektywne, przejrzyste i opublikowane kryteria, w wyniku niezależnej i bezstronnej procedury zapewniającej, by kandydaci posiadali umiejętności i doświadczenie niezbędne do zajmowania odpowiednich stanowisk w organie regulacyjnym;
- f) obowiązywały przepisy dotyczące konfliktu interesów, a obowiązek zachowania poufności obejmował również okres po zakończeniu mandatu członków zarządu organu regulacyjnego lub, w przypadku braku zarządu, okres po zakończeniu mandatu ścisłego kierownictwa organu regulacyjnego;
- g) członkowie zarządu organu regulacyjnego lub, w przypadku braku zarządu, ścisłego kierownictwa organu regulacyjnego mogli zostać odwołani wyłącznie na podstawie ustanowionych przejrzystych kryteriów.

W odniesieniu do akapitu pierwszego lit. d) państwa członkowskie zapewniają odpowiedni system rotacji w zarządzie lub ścisłym kierownictwie. Członkowie zarządu lub, w przypadku braku zarządu, ścisłego kierownictwa mogą zostać zwolnieni z pełnienia funkcji w trakcie swojej kadencji jedynie w przypadku, gdy nie spełniają już warunków określonych w niniejszym artykule lub dopuścili się uchybienia w rozumieniu prawa krajowego.

6. Państwa członkowskie mogą ustanowić kontrole *ex post* rocznych sprawozdań finansowych organów regulacyjnych przez niezależnego rewidenta.

7. Do dnia 5 lipca 2022 r., a następnie co cztery lata Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie dotyczące przestrzegania przez organy krajowe zasady niezależności ustanowionej w niniejszym artykule.

Artykuł 58

Ogólne cele organu regulacyjnego

Wykonując zadania regulacyjne określone w niniejszej dyrektywie, organ regulacyjny podejmuje wszelkie rozsądne środki służące realizacji następujących celów w ramach swoich obowiązków i uprawnień określonych w art. 59, w ścisłym porozumieniu z innymi właściwymi organami krajowymi, w tym z organami ochrony konkurencji, jak również organami, w tym organami regulacyjnymi, z sąsiadującymi państwami członkowskimi i sąsiadującymi państwami trzecimi, w odpowiednich przypadkach, i bez uszczerbku dla ich kompetencji:

- a) promowanie, w ścisłej współpracy z organami regulacyjnymi innych państw członkowskich, Komisją oraz ACER, konkurencyjnego, elastycznego, bezpiecznego i zrównoważonego pod względem środowiskowym rynku wewnętrznego energii elektrycznej w Unii, jak również skutecznego otwarcia rynku dla wszystkich odbiorców i dostawców w Unii oraz zapewnienie właściwych warunków wydajnej i niezawodnej eksploatacji sieci energii elektrycznej, przy uwzględnieniu celów długoterminowych;
- b) rozwój konkurencyjnych i właściwie funkcjonujących transgranicznych rynków regionalnych w Unii z myślą o osiągnięciu celów, o których mowa w lit. a);
- c) zniesienie ograniczeń w handlu energią elektryczną między państwami członkowskimi, w tym również rozwój odpowiednich transgranicznych zdolności przesyłowych w celu zaspokojenia zapotrzebowania i wzmocnienia integracji rynków krajowych, co może ułatwić swobodny przepływ energii elektrycznej w Unii;
- d) pomoc w najbardziej efektywnym kosztowo rozwoju bezpiecznych, niezawodnych i skutecznych niedyskryminacyjnych systemów zorientowanych na konsumenta, wspieranie wystarczalności systemu oraz, zgodnie z ogólnymi celami polityki energetycznej, efektywności energetycznej, a także integracji produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na dużą i małą skalę oraz wytwarzania rozproszonego zarówno w sieciach przesyłowych, jak i dystrybucyjnych, a ponadto ułatwianie ich działania w odniesieniu do innych sieci energetycznych gazu lub energii cieplnej;
- e) ułatwianie dostępu do sieci dla nowych zdolności wytwórczych i instalacji magazynowania energii, w szczególności usuwanie barier, które mogłyby uniemożliwić dostęp nowych podmiotów wchodzących na rynek oraz energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych;
- f) zapewnianie, aby operatorzy systemów i użytkownicy systemu otrzymywali stosowne zachęty, zarówno krótko-, jak i długoterminowe, w celu zwiększenia wydajności, a zwłaszcza efektywności energetycznej, w zakresie działania sieci oraz rozwijania integracji rynkowej;
- g) zapewnianie odbiorcom korzyści przez skuteczne funkcjonowanie rynku krajowego, wspieranie skutecznej konkurencji oraz pomoc w zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów w ścisłej współpracy z właściwymi organami ochrony konsumentów;
- h) pomoc w osiągnięciu wysokich standardów usługi powszechnej i usługi publicznej w odniesieniu do dostaw energii elektrycznej, przyczynianie się do ochrony odbiorców wrażliwych oraz do zgodności procesów wymiany niezbędnych danych w przypadku zmiany dostawcy przez odbiorcę.

Artykuł 59

Obowiązki i uprawnienia organu regulacyjnego

1. Do obowiązków organu regulacyjnego należą:
  - a) ustalanie lub zatwierdzanie, na podstawie przejrzystych kryteriów, taryf przesyłowych lub dystrybucyjnych lub metod ich ustalania lub zarówno taryf, jak i metod;
  - b) zapewnienie wykonywania przez operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych oraz, w stosownych przypadkach, właścicieli systemu, jak również wykonywania przez wszelkie przedsiębiorstwa energetyczne i innych uczestników rynku ich obowiązków określonych w niniejszej dyrektywie, rozporządzeniu (UE) 2019/943, kodeksach sieci i wytycznych przyjętych na podstawie art. 59, 60 i 61 rozporządzenia (UE) 2019/943 oraz w innych właściwych przepisach prawa Unii, w tym w odniesieniu do kwestii transgranicznych, a także wykonywania decyzji ACER;

- c) w ścisłej współpracy z pozostałymi organami regulacyjnymi, zapewnienie wykonywania przez ENTSO energii elektrycznej i organizację OSD UE ich obowiązków określonych w niniejszej dyrektywie, rozporządzeniu (UE) 2019/943, kodeksach sieci i wytycznych przyjętych na podstawie art. 59, 60 i 61 rozporządzenia (UE) 2019/943 oraz w innych właściwych przepisach prawa Unii, w tym w odniesieniu do kwestii transgranicznych, a także wykonywania decyzji ACER oraz wspólne wskazywanie przypadków niewykonywania przez ENTSO energii elektrycznej i organizację OSD UE ich odpowiednich obowiązków; jeżeli organy regulacyjne nie osiągną porozumienia w terminie czterech miesięcy od rozpoczęcia konsultacji w celu wspólnego wskazania przypadków niewykonywania, sprawę przekazuje się do decyzji ACER zgodnie z art. 6 ust. 10 rozporządzenia (UE) 2019/942;
- d) zatwierdzanie produktów i procedury udzielania zamówień w odniesieniu do usług pomocniczych niezależnych od częstotliwości;
- e) wdrażanie kodeksów sieci i wytycznych przyjętych na podstawie art. 59, 60 i 61 rozporządzenia (UE) 2019/943 za pomocą środków krajowych lub, jeżeli jest to wymagane, skoordynowanych środków regionalnych lub ogólnounijnych;
- f) współpraca w kwestiach transgranicznych z organem lub organami regulacyjnymi odnośnych państw członkowskich oraz z ACER, w szczególności przez udział w pracach Rady Organów Regulacyjnych ACER zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE) 2019/942;
- g) wykonywanie i wdrażanie wszelkich stosownych prawnie wiążących decyzji Komisji i ACER;
- h) zapewnienie, by operatorzy systemów przesyłowych udostępniali w jak największym stopniu zdolności w zakresie połączeń wzajemnych zgodnie z art. 16 rozporządzenia (UE) 2019/943;
- i) przedkładanie właściwym organom państw członkowskich, Komisji i ACER corocznego sprawozdania z działalności i z wypełniania obowiązków organu regulacyjnego, w tym z zastosowanych środków oraz uzyskanych wyników w zakresie każdego z zadań wymienionych w niniejszym artykule;
- j) zapewnianie, aby nie występowało subsydiowanie skrośne między działalnością w zakresie przesyłu, dystrybucji i dostaw lub innymi rodzajami działalności dotyczącej lub nie dotyczącej energii elektrycznej;
- k) monitorowanie planów inwestycyjnych operatorów systemów przesyłowych, a także zamieszczanie w sprawozdaniu rocznym oceny planów inwestycyjnych operatorów systemów przesyłowych pod względem zgodności z planem rozwoju sieci o zasięgu unijnym; ocena taka może zawierać zalecenia wprowadzenia zmian w planach inwestycyjnych;
- l) monitorowanie i ocena wyników działalności operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych w zakresie rozwoju inteligentnej sieci, która sprzyja efektywności energetycznej i integracji energii ze źródeł odnawialnych, prowadzone w oparciu o ograniczony zestaw wskaźników, oraz publikowanie co dwa lata sprawozdania krajowego, łącznie z zaleceniami;
- m) ustalanie i zatwierdzanie standardów i wymogów jakości usług i jakości dostaw lub przyczynianie się do tego wraz z innymi właściwymi organami oraz monitorowanie zgodności i dokonywanie przeglądu dotychczasowego funkcjonowania zasad dotyczących bezpieczeństwa i niezawodności sieci;
- n) monitorowanie poziomu przejrzystości, w tym cen hurtowych, oraz zapewnianie przestrzegania przez przedsiębiorstwa energii elektrycznej wymogów w zakresie przejrzystości;
- o) monitorowanie poziomu i skuteczności otwarcia rynku i konkurencji na poziomie hurtowym i detalicznym, w tym na giełdach energii elektrycznej, a także cen dla odbiorców będących gospodarstwami domowymi, w tym systemów przedpłat, wpływu umów z cenami dynamicznymi energii elektrycznej i używania inteligentnych systemów opomiarowania, częstotliwości zmian dostawców, częstotliwości odłączenia od sieci, opłat za usługi w zakresie utrzymania, wykonania usług w zakresie utrzymania, stosunku cen dla gospodarstw domowych do cen hurtowych, kształtowania się taryf i opłat sieciowych oraz skarg zgłaszanych przez odbiorców będących gospodarstwami domowymi, jak również wszelkich zakłóceń lub ograniczeń konkurencji, w tym poprzez dostarczanie wszelkich stosownych informacji oraz przekazywaniem właściwym krajowym organom ochrony konkurencji wszelkich istotnych przypadków;
- p) monitorowanie występowania restrykcyjnych praktyk umownych, w tym klauzul wyłączności, które mogą uniemożliwiać odbiorcom jednoczesne zawieranie umów z więcej niż jednym dostawcą lub ograniczać ich wybór w tym zakresie, a w stosownych przypadkach powiadamianie o takich praktykach krajowych organów ochrony konkurencji;
- q) monitorowanie czasu potrzebnego operatorom systemów przesyłowych i operatorom systemów dystrybucyjnych do wykonania przyłączeń i napraw;
- r) pomoc w zapewnieniu, przy udziale innych właściwych organów, aby środki ochrony konsumentów były skuteczne i egzekwowane;

- s) publikowanie co najmniej raz w roku zaleceń dotyczących zapewnienia zgodności cen dostaw z art. 5 oraz w stosownych przypadkach przekazywanie tych zaleceń organom ochrony konkurencji;
- t) zapewnianie bez dyskryminacji dostępu do danych dotyczących zużycia energii przez odbiorców, opracowania do fakultatywnego wykorzystania łatwego do zrozumienia, ujednoliconego na poziomie krajowym formatu danych dotyczących zużycia oraz zapewnianie wszystkim odbiorcom szybkiego dostępu do tego rodzaju danych zgodnie z art. 23 i 24;
- u) monitorowanie wdrażania zasad dotyczących funkcji i zakresu odpowiedzialności operatorów systemów przesyłowych, operatorów systemów dystrybucyjnych, dostawców i odbiorców oraz innych uczestników rynku zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2019/943;
- v) monitorowanie inwestycji w zdolności wytwórcze i zdolności w zakresie magazynowania w odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw;
- w) monitorowanie współpracy technicznej między operatorami systemów przesyłowych z Unii i z krajów trzecich;
- x) przyczynianie się do zgodności procesów wymiany danych dla najważniejszych procesów rynkowych na poziomie regionalnym;
- y) monitorowanie dostępności narzędzi porównywania ofert spełniających wymogi określone w art. 14;
- z) monitorowanie usuwania nieuzasadnionych przeszkód i ograniczeń w rozwijaniu zużycia wytworzonej we własnym zakresie energii elektrycznej i obywatelskich społeczności energetycznych.

2. W przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło, obowiązki monitorowania określone w ust. 1 mogą być wykonywane przez organy inne niż organ regulacyjny. W takim przypadku informacje będące wynikiem tego monitorowania są jak najszybciej udostępniane organowi regulacyjnemu.

Bez uszczerbku dla swoich szczególnych kompetencji oraz zgodnie z zasadami lepszego stanowienia prawa organy regulacyjne – zachowując jednocześnie swoją niezależność – konsultują się, w stosownych przypadkach, z operatorami systemów przesyłowych oraz, w stosownych przypadkach, ściśle współpracują z innymi właściwymi organami krajowymi podczas wykonywania obowiązków określonych w ust. 1.

Wszelkie zatwierdzenia wydawane przez organ regulacyjny lub ACER na mocy niniejszej dyrektywy pozostają bez uszczerbku dla jakiegokolwiek należycie uzasadnionego przyszłego użycia uprawnień przez organ regulacyjny zgodnie z niniejszym artykułem oraz dla jakichkolwiek sankcji nałożonych przez inne właściwe organy lub przez Komisję.

3. Państwa członkowskie zapewniają, aby organy regulacyjne otrzymały uprawnienia umożliwiające im skuteczne i szybkie wykonywanie obowiązków, o których mowa w niniejszym artykule. W tym celu organ regulacyjny ma przynajmniej następujące uprawnienia:

- a) do wydawania wiążących decyzji w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych;
- b) do prowadzenia postępowań wyjaśniających w sprawie funkcjonowania rynków energii elektrycznej oraz do podejmowania decyzji i nakładania wszelkich niezbędnych i proporcjonalnych środków na rzecz wspierania skutecznej konkurencji oraz zapewniania właściwego funkcjonowania rynku; w stosownych przypadkach organ regulacyjny jest również uprawniony do współpracy z krajowym organem ochrony konkurencji oraz z organami regulacyjnymi rynków finansowych lub z Komisją przy prowadzeniu postępowań wyjaśniających w zakresie prawa konkurencji;
- c) do wymagania od przedsiębiorstw energetycznych wszelkich informacji istotnych dla wykonania jego zadań, w tym uzasadnienia każdej odmowy udzielenia dostępu stronom trzecim oraz wszelkich informacji dotyczących środków niezbędnych do wzmocnienia sieci;
- d) do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających sankcji na przedsiębiorstwa energetyczne, które nie wykonują swoich obowiązków zgodnie z niniejszą dyrektywą, rozporządzeniem (UE) 2019/943 lub ze wszelkimi właściwymi prawnie wiążącymi decyzjami organów regulacyjnych lub ACER, lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia takich sankcji, w tym uprawnienie do nakładania lub do zaproponowania nałożenia na operatora systemu przesyłowego grzywny w wysokości do 10 % rocznych obrotów operatora systemu przesyłowego lub, w stosownych przypadkach, na przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo w wysokości do 10 % rocznych obrotów przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, za niewykonywanie obowiązków nałożonych odpowiednio zgodnie z niniejszą dyrektywą; oraz
- e) stosowne prawa do prowadzenia postępowań wyjaśniających oraz odpowiednie uprawnienia do wydawania instrukcji w zakresie rozstrzygania sporów zgodnie z art. 60 ust. 2 i 3.

4. Organ regulacyjny w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę ENTSO energii elektrycznej lub organizacja OSD UE, jest uprawniony do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstrasających sankcji na te podmioty, jeżeli nie wykonują one obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, rozporządzenia (UE) 2019/943 lub wszelkich właściwych prawnie wiążących decyzji organów regulacyjnych lub ACER, lub do zaproponowania właściwemu sądowi nałożenia takich sankcji.
5. Oprócz obowiązków powierzonych mu na mocy ust. 1 i 3 niniejszego artykułu, w przypadku gdy zgodnie z art. 44 wyznaczony został niezależny operator systemu, organ regulacyjny:
- a) monitoruje wykonywanie przez właściciela systemu przesyłowego i niezależnego operatora systemu ich obowiązków na mocy niniejszego artykułu oraz nakłada sankcje za ich niewykonywanie zgodnie z ust. 3 lit. d);
  - b) monitoruje powiązania i przepływ informacji między niezależnym operatorem systemu a właścicielem systemu przesyłowego, aby zapewnić wykonywanie przez niezależnego operatora systemu jego obowiązków, a w szczególności zatwierdza umowy oraz pełni funkcję organu rozstrzygającego spory między niezależnym operatorem systemu a właścicielem systemu przesyłowego w przypadku jakiegokolwiek skargi złożonej przez którąkolwiek ze stron zgodnie z art. 60 ust. 2;
  - c) bez uszczerbku dla procedury przewidzianej w art. 44 ust. 2 lit. c) zatwierdza, dla pierwszego dziesięcioletniego planu rozwoju sieci, plany inwestycyjne oraz wieloletni plan rozbudowy sieci, przedkładane przynajmniej co dwa lata przez niezależnego operatora systemu;
  - d) zapewnia, aby taryfy za dostęp do sieci pobierane przez niezależnych operatorów systemów obejmowały wynagrodzenie dla właściciela sieci lub właścicieli sieci, zapewniające odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z aktywów sieci oraz wszelkich nowych inwestycji w sieci, pod warunkiem że są one prowadzone w warunkach opłacalności ekonomicznej i wydajnie;
  - e) jest uprawniony do prowadzenia inspekcji, w tym niezapowiedzianych, w obiektach właściciela systemu przesyłowego i niezależnego operatora systemu; oraz
  - f) monitoruje stosowanie opłat z tytułu alokacji zdolności, pobieranych przez niezależnego operatora systemu zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2019/943.
6. Oprócz obowiązków i uprawnień przyznanych zgodnie z ust. 1 i 3 niniejszego artykułu, w przypadku gdy operator systemu przesyłowego został wyznaczony zgodnie z rozdziałem VI sekcja 3, organowi regulacyjnemu zostają przyznane przynajmniej następujące obowiązki i uprawnienia:
- a) do nakładania sankcji zgodnie z ust. 3 lit. d) za praktyki dyskryminacyjne na korzyść przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo;
  - b) do monitorowania przepływu informacji między operatorem systemu przesyłowego a przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo, w celu zapewnienia wykonywania obowiązków przez operatora systemu przesyłowego;
  - c) do występowania jako organ rozstrzygający spory między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego w przypadku jakiegokolwiek skargi wniesionej zgodnie z art. 60 ust. 2;
  - d) do monitorowania powiązań handlowych i finansowych, w tym również pożyczek, między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego;
  - e) do zatwierdzania wszelkich umów handlowych i finansowych między przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo a operatorem systemu przesyłowego, pod warunkiem że są one zgodne z warunkami rynkowymi;
  - f) do żądania od przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo uzasadnienia w przypadku powiadomienia przez inspektora do spraw zgodności zgodnie z art. 50 ust. 4, przy czym uzasadnienie takie zawiera w szczególności dowody wykazujące, że nie miało miejsca żadne zachowanie dyskryminacyjne na korzyść przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo;
  - g) do przeprowadzania inspekcji, w tym niezapowiedzianych, w obiektach przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo i operatora systemu przesyłowego; oraz
  - h) do przekazywania wszystkich lub poszczególnych zadań operatora systemu przesyłowego niezależnemu operatorowi systemu przesyłowego wyznaczonemu zgodnie z art. 44 w przypadku ciągłego naruszania przez operatora systemu przesyłowego obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy, w szczególności w przypadku powtarzającego się zachowania dyskryminacyjnego na korzyść przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo.

7. Z wyjątkiem przypadków, w których ACER odpowiada za ustalanie i zatwierdzanie warunków lub metod wdrażania kodeksów sieci i wytycznych określonych w rozdziale VII rozporządzenia (UE) 2019/943 zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2019/942 w związku z potrzebą koordynacji ze względu na ich charakter, organy regulacyjne są odpowiedzialne za ustalanie lub zatwierdzanie, z odpowiednim wyprzedzeniem przed ich wejściem w życie, przynajmniej krajowych metod stosowanych do kalkulacji lub ustanawiania warunków:

- a) przyłączania i dostępu do sieci krajowych, w tym również taryf przesyłowych i dystrybucyjnych lub metod ich ustalania, przy czym te taryfy lub metody umożliwiają realizację niezbędnych inwestycji w sieci w sposób umożliwiający zapewnienie dzięki tym inwestycjom rentowności sieci;
- b) zapewniania usług pomocniczych, które świadczone są w sposób jak najbardziej opłacalny i tworzą odpowiednie zachęty dla użytkowników sieci do bilansowania ich wkładu i poborów, przy czym takie usługi pomocnicze świadczone są w sposób sprawiedliwy i niedyskryminacyjny oraz w oparciu o obiektywne kryteria; oraz
- c) dostępu do infrastruktury transgranicznej, łącznie z procedurami alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi.

8. Metody lub warunki, o których mowa w ust. 7, są publikowane.

9. W celu zwiększenia przejrzystości na rynku i dostarczenia wszystkim zainteresowanym stronom wszelkich niezbędnych informacji i decyzji lub propozycji decyzji dotyczących taryf przesyłowych i dystrybucyjnych, o których mowa w art. 60 ust. 3, organy regulacyjne upubliczniają szczegółowy opis metod i powiązanych kosztów, zastosowanych do obliczenia odpowiednich taryf sieciowych, przy jednoczesnym zachowaniu poufności informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie.

10. Organ regulacyjny monitorują zarządzanie ograniczeniami przesyłowymi krajowych sieci elektroenergetycznych, w tym połączeń wzajemnych, oraz wdrażanie zasad zarządzania ograniczeniami przesyłowymi. W tym celu operatorzy systemów przesyłowych lub operatorzy rynku przedstawiają organom regulacyjnym swoje zasady zarządzania ograniczeniami przesyłowymi, w tym mechanizmy alokacji zdolności. Organ regulacyjny mogą zwrócić się o zmianę tych zasad.

Artykuł 60

Decyzje i skargi

1. Organ regulacyjny są upoważnione do zobowiązania operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych, w razie konieczności, do zmiany warunków, w tym również taryf lub metod, o których mowa w art. 59 niniejszej dyrektywy, w celu zapewnienia, aby były one proporcjonalne i stosowane w sposób niedyskryminacyjny, zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2019/943. W przypadku opóźnienia w ustaleniu taryf przesyłowych i dystrybucyjnych organy regulacyjne są uprawnione do ustalenia lub zatwierdzenia tymczasowych taryf przesyłowych i dystrybucyjnych lub metod tymczasowych oraz do podjęcia decyzji w sprawie odpowiednich środków wyrównawczych, jeżeli ostateczne taryfy lub metody odbiegają od tych taryf lub metod tymczasowych.

2. Każda ze stron zgłaszająca skargę na operatora systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego, odnoszącą się do obowiązków tego operatora określonych na mocy niniejszej dyrektywy, może przekazać tę skargę do organu regulacyjnego, który, działając jako organ rozstrzygający spory, wydaje decyzję w terminie dwóch miesięcy od otrzymania skargi. Termin ten może zostać przedłużony o dwa miesiące, jeżeli organy regulacyjne zwracają się o przekazanie dodatkowych informacji. Ten przedłużony termin może zostać ponownie przedłużony za zgodą wnoszącego skargę. Decyzja organu regulacyjnego jest wiążąca, jeżeli nie zostanie unieważniona w wyniku odwołania.

3. Każda ze stron, której to dotyczy i która ma prawo do składania skargi dotyczącej decyzji w sprawie metod przyjętych zgodnie z art. 59 lub – w przypadku gdy organ regulacyjny ma obowiązek konsultować się – dotyczącej proponowanych taryf lub metod, może, w terminie dwóch miesięcy od opublikowania decyzji lub propozycji decyzji lub w krótszym terminie określonym przez państwa członkowskie, złożyć skargę do rozpatrzenia. Taka skarga nie ma skutku zawieszającego.

4. Państwa członkowskie tworzą odpowiednie i skuteczne mechanizmy regulowania, kontroli i przejrzystości, aby nie dopuścić do nadużywania pozycji dominującej, w szczególności na szkodę konsumentów, oraz wszelkich wrogich zachowań. Mechanizmy te uwzględniają postanowienia TFUE, w szczególności jego art. 102.

5. Państwa członkowskie zapewniają stosowanie odpowiednich środków, w tym również wszczęcie postępowania administracyjnego lub karnego zgodnie z ich prawem krajowym, przeciwko osobom fizycznym lub prawnym odpowiedzialnym za nieprzestrzeganie zasad dotyczących poufności nałożonych niniejszą dyrektywą.

6. Skargi, o których mowa w ust. 2 i 3, pozostają bez uszczerbku dla możliwości wykonywania praw do odwołania zgodnie z prawem Unii lub z prawem krajowym.
7. Decyzje podjęte przez organy regulacyjne są w pełni umotywowane i uzasadnione, tak aby możliwa była kontrola sądowa. Decyzje są publicznie dostępne przy jednoczesnym zachowaniu poufności informacji handlowych podlegających szczególnej ochronie.
8. Państwa członkowskie zapewniają ustanowienie na poziomie krajowym odpowiednich mechanizmów przewidujących, że strona, której dotyczy decyzja krajowego organu regulacyjnego, ma prawo do odwołania się do organu niezależnego od zaangażowanych stron oraz od jakiegokolwiek rządu.

Artykuł 61

Współpraca regionalna między organami regulacyjnymi w kwestiach transgranicznych

1. Organy regulacyjne ściśle ze sobą współpracują i wzajemnie się konsultują, w szczególności w ramach ACER, oraz dostarczają sobie nawzajem i ACER wszelkich informacji niezbędnych do wykonywania ich zadań zgodnie z niniejszą dyrektywą. W odniesieniu do wymienianych informacji organ otrzymujący zapewnia taki sam stopień poufności, jaki jest wymagany od organu udostępniającego informacje.
2. Organy regulacyjne współpracują przynajmniej na poziomie regionalnym, aby:
  - a) wspierać tworzenie ustaleń operacyjnych w celu umożliwienia optymalnego zarządzania siecią, promowania wspólnych giełd energii elektrycznej oraz alokacji zdolności transgranicznych, jak również umożliwienia właściwego poziomu zdolności połączeń wzajemnych – w tym również nowych połączeń wzajemnych – w obrębie regionu i między regionami, tak aby umożliwić rozwój skutecznej konkurencji i poprawę bezpieczeństwa dostaw, bez dyskryminacji między dostawcami w różnych państwach członkowskich;
  - b) koordynować wspólny nadzór nad podmiotami pełniącymi funkcje na poziomie regionalnym;
  - c) koordynować, we współpracy z innymi zaangażowanymi organami, wspólny nadzór nad przeprowadzaniem ocen wystarczalności zasobów na poziomie krajowym, regionalnym i europejskim;
  - d) koordynować rozwój wszystkich kodeksów sieci i wytycznych dla właściwych operatorów systemów przesyłowych i innych podmiotów rynkowych; oraz
  - e) koordynować opracowywanie zasad regulujących zarządzanie ograniczeniami przesyłowymi.
3. Organy regulacyjne mają prawo do zawierania między sobą umów o współpracy w celu zacieśniania współpracy w zakresie regulacji.
4. Działania, o których mowa w ust. 2, wykonywane są, w stosownych przypadkach, w ścisłym porozumieniu z innymi właściwymi organami krajowymi i bez uszczerbku dla ich kompetencji szczególnych.
5. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 67 w celu uzupełnienia niniejszej dyrektywy poprzez określenie wytycznych dotyczących zakresu obowiązków organów regulacyjnych w ramach współpracy wzajemnej oraz współpracy z ACER.

Artykuł 62

Obowiązki i uprawnienia organów regulacyjnych w odniesieniu do regionalnych centrów koordynacyjnych

1. Regionalne organy regulacyjne regionu pracy systemu, gdzie siedzibę mają regionalne centra koordynacyjne, w ścisłej koordynacji ze sobą:
  - a) zatwierdzają wniosek o utworzenie regionalnych centrów koordynacyjnych zgodnie z art. 35 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/943;
  - b) zatwierdzają koszty związane z działalnością regionalnych centrów koordynacyjnych, które mają ponosić operatorzy systemów przesyłowych i które mają być uwzględniane w obliczaniu taryf tylko wtedy, pod warunkiem że są one uzasadnione i odpowiednie;

- c) zatwierdzają wspólny proces decyzyjny;
- d) zapewniają regionalnym centrom koordynacyjnym wszelkie zasoby ludzkie, techniczne, fizyczne i finansowe niezbędne do wypełniania obowiązków wynikających z niniejszej dyrektywy oraz do niezależnego i bezstronnego wykonywania powierzonych im zadań;
- e) wspólnie z innymi organami regulacyjnymi z danego regionu pracy systemu przedstawiają wnioski dotyczące przydzielenia regionalnym centrom koordynacyjnym ewentualnych dodatkowych zadań i uprawnień przez państwa członkowskie tego regionu pracy systemu;
- f) zapewniają wykonywanie obowiązków określonych w niniejszej dyrektywie i innych właściwych przepisach prawa Unii, w szczególności w odniesieniu do kwestii transgranicznych, oraz wspólnie wskazują przypadki niewykonywania przez regionalne centra koordynacyjne ich obowiązków; jeżeli organy regulacyjne nie osiągną porozumienia w terminie czterech miesięcy od rozpoczęcia konsultacji w celu wspólnego wskazania przypadków niewykonywania, sprawę przekazuje się do decyzji ACER zgodnie z art. 6 ust. 10 rozporządzenia (UE) 2019/942;
- g) monitorują działanie koordynacji systemu i corocznie przedkładają ACER sprawozdanie w tym zakresie zgodnie z art. 46 rozporządzenia (UE) 2019/943.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby organy regulacyjne otrzymały uprawnienia umożliwiające im skuteczne i szybkie wykonywanie obowiązków, o których mowa w ust. 1. W tym celu organy regulacyjne muszą być uprawnione przynajmniej do:

- a) żądania informacji od regionalnych centrów koordynacyjnych;
- b) prowadzenia inspekcji, w tym niezapowiedzianych, w obiektach regionalnych centrów koordynacyjnych;
- c) wydawania wiążących wspólnych decyzji w sprawie regionalnych centrów koordynacyjnych.

3. Organ regulacyjny w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę regionalne centrum koordynacyjne, jest uprawniony do nakładania skutecznych, proporcjonalnych i odstraszcających sankcji na regionalne centrum koordynacyjne, jeżeli nie wykonuje ono swoich obowiązków zgodnie z niniejszą dyrektywą, rozporządzeniem (UE) 2019/943 lub ze wszelkimi właściwymi prawnie wiążącymi decyzjami organów regulacyjnych lub ACER, lub jest uprawniony do zaproponowania, aby właściwy sąd nałożył takie sankcje.

Artykuł 63

Zgodność z kodeksami sieci i wytycznymi

1. Każdy organ regulacyjny oraz Komisja mogą zwrócić się do ACER o opinię w sprawie zgodności decyzji podjętej przez organ regulacyjny z kodeksami sieci i wytycznymi, o których mowa w niniejszej dyrektywie lub w rozdziale VII rozporządzenia (UE) 2019/943.
2. ACER przekazuje swoją opinię, odpowiednio, organowi regulacyjnemu, który się o nią zwrócił, lub Komisji, a także organowi regulacyjnemu, który podjął daną decyzję, w terminie trzech miesięcy od daty otrzymania wniosku.
3. W przypadku gdy organ regulacyjny, który podjął decyzję, nie zastosuje się do opinii ACER w terminie czterech miesięcy od daty otrzymania tej opinii, ACER informuje odpowiednio Komisję.
4. Każdy z organów regulacyjnych może poinformować Komisję, jeżeli uważa, że decyzja dotycząca handlu transgranicznego podjęta przez inny organ regulacyjny nie jest zgodna z kodeksami sieci i wytycznymi, o których mowa w niniejszej dyrektywie lub w rozdziale VII rozporządzenia (UE) 2019/943, w terminie dwóch miesięcy od daty tej decyzji.
5. Jeżeli Komisja, w terminie dwóch miesięcy od poinformowania jej przez ACER zgodnie z ust. 3 lub przez organ regulacyjny zgodnie z ust. 4, lub z własnej inicjatywy w terminie trzech miesięcy od daty decyzji stwierdzi poważne wątpliwości co do zgodności decyzji organu regulacyjnego z kodeksami sieci i wytycznymi, o których mowa w niniejszej dyrektywie lub w rozdziale VII rozporządzenia (UE) 2019/943, Komisja może podjąć decyzję o dalszym badaniu tej sprawy. W takim przypadku Komisja wzywa organ regulacyjny oraz strony postępowania przed organem regulacyjnym do przedłożenia uwag.

6. W przypadku podjęcia przez Komisję decyzji o dalszym badaniu tej sprawy wydaje ona w terminie czterech miesięcy od daty takiej decyzji ostateczną decyzję:
  - a) o niezgłaszaniu zastrzeżeń wobec decyzji organu regulacyjnego; lub
  - b) o zażądaniu od właściwego organu regulacyjnego cofnięcia jego decyzji z uwagi na to, że nie zachowano zgodności z kodeksami sieci i wytycznymi.
7. W przypadku gdy Komisja nie podejmie decyzji o dalszym badaniu sprawy ani ostatecznej decyzji w terminie określonym odpowiednio w ust. 5 i 6, uważa się, że Komisja nie zgłosiła zastrzeżeń wobec decyzji organu regulacyjnego.
8. Organ regulacyjny wykonuje decyzję Komisji żądającą cofnięcia jego decyzji w terminie dwóch miesięcy i informuje o tym Komisję.
9. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 67 w celu uzupełnienia niniejszej dyrektywy przez określenie wytycznych ustalających szczegółowe zasady procedury, która ma być stosowana do celów stosowania niniejszego artykułu.

Artykuł 64

Prowadzenie dokumentacji

1. Państwa członkowskie wymagają, aby dostawcy przechowywali przez okres co najmniej pięciu lat, do dyspozycji organów krajowych, w tym również organu regulacyjnego, krajowych organów ochrony konkurencji oraz Komisji, na potrzeby wykonywania ich zadań, stosowne dane dotyczące wszelkich transakcji w ramach umów na dostawy energii elektrycznej i derywatów elektroenergetycznych z odbiorcami hurtowymi i operatorami systemów przesyłowych.
2. Dane te obejmują szczegółowe informacje dotyczące charakterystyki odpowiednich transakcji, takie jak czas trwania, zasady dostarczania i rozliczania, ilości, terminy i czas realizacji, a także ceny transakcji oraz środki identyfikacji danego odbiorcy hurtowego, jak również określone informacje dotyczące wszystkich nierozliczonych umów na dostawy energii elektrycznej i derywatów elektroenergetycznych.
3. Organ regulacyjny może podejmować decyzje o udostępnieniu uczestnikom rynku niektórych elementów tych informacji, pod warunkiem że nie zostaną ujawnione informacje handlowe podlegające szczególnej ochronie dotyczące poszczególnych uczestników rynku lub poszczególnych transakcji. Niniejszy ustęp nie ma zastosowania do informacji o instrumentach finansowych, które wchodzą w zakres dyrektywy 2014/65/UE.
4. Niniejszy artykuł nie nakładają na podmioty objęte zakresem dyrektywy 2014/65/UE dodatkowych obowiązków względem organów, o których mowa w ust. 1.
5. W przypadku gdy organy, o których mowa w ust. 1, potrzebują dostępu do danych przechowywanych przez podmioty objęte zakresem dyrektywy 2014/65/UE, organy odpowiedzialne zgodnie z tą dyrektywą przekazują im wymagane dane.

ROZDZIAŁ VIII

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 65

Równe warunki działania

1. Środki, które państwa członkowskie mogą stosować zgodnie z niniejszą dyrektywą w celu zapewnienia równych warunków działania, muszą być zgodne z TFUE, w szczególności z jego art. 36, i z prawem Unii.
2. Środki, o których mowa w ust. 1, muszą być proporcjonalne, niedyskryminacyjne i przejrzyste. Środki te mogą być wprowadzane w życie dopiero po powiadomieniu Komisji i uzyskaniu jej zgody.
3. Komisja podejmuje działania w odniesieniu do powiadomienia, o którym mowa w ust. 2, w terminie dwóch miesięcy od jego otrzymania. Termin ten rozpoczyna bieg w dniu następującym po otrzymaniu pełnych informacji. W przypadku gdy Komisja nie podejmie działań w tym dwumiesięcznym terminie, uważa się, że nie zgłasza ona zastrzeżeń do zgłoszonych środków.

*Artykuł 66***Odstępstwa**

1. Państwa członkowskie, które są w stanie wykazać, że istnieją istotne problemy w działaniu ich małych systemów połączonych i małych systemów wydzielonych, mogą zwrócić się do Komisji o przyznanie odstępstwa od stosownych przepisów art. 7 i 8 oraz rozdziałów IV, V i VI.

O przyznanie odstępstwa od art. 4, 5 i 6 mogą się także zwrócić małe systemy wydzielone i Francja w stosunku do Korsyki.

Komisja informuje państwa członkowskie o takich wnioskach przed podjęciem takich decyzji, z uwzględnieniem zachowania poufności.

2. Przyznane przez Komisję odstępstwa, o których mowa w ust. 1, są ograniczone w czasie i objęte warunkami mającymi na celu zwiększenie konkurencji i integracji na rynku wewnętrznym oraz zapewnienie, aby odstępstwo nie utrudniało przechodzenia na energię odnawialną, większej elastyczności, magazynowania energii, elektromobilności i odpowiedzi odbioru.

W przypadku regionów najbardziej oddalonych w rozumieniu art. 349 TFUE, które nie mogą mieć połączeń wzajemnych z unijnymi rynkami energii elektrycznej, odstępstwo nie jest ograniczone w czasie i jest objęte warunkami mającymi zapewnić, aby odstępstwo nie utrudniało przechodzenia na energię odnawialną.

Decyzja o przyznaniu odstępstwa zostaje opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

3. Art. 43 nie ma zastosowania do Cypru, Luksemburga i Malty. Ponadto art. 6 i 35 nie mają zastosowania do Malty, a art. 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 i 52 nie mają zastosowania do Cypru.

Do celów art. 43 ust. 1 lit. b) „przedsiębiorstwo prowadzące jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw” nie obejmuje odbiorców końcowych prowadzących jakąkolwiek działalność w zakresie wytwarzania lub dostaw energii elektrycznej, bezpośrednio lub za pośrednictwem kontrolowanych przez siebie przedsiębiorstw, samodzielnie lub wspólnie, pod warunkiem że odbiorcy końcowi, wraz z ich udziałem w energii elektrycznej produkowanej przez kontrolowane przedsiębiorstwa, są średniorocznie konsumentami netto energii elektrycznej, i pod warunkiem że wartość ekonomiczna energii elektrycznej sprzedawanej przez nich stronom trzecim jest nieznacząca w stosunku do ich innej działalności gospodarczej.

4. Do dnia 1 stycznia 2025 r. lub do późniejszej daty określonej w decyzji zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu art. 5 nie ma zastosowania do Cypru i Korsyki.

5. Art. 4 nie ma zastosowania do Malty do dnia 5 lipca 2027 r. Okres ten może zostać przedłużony o kolejny dodatkowy okres nieprzekraczający ośmiu lat. Przedłużenie o kolejny dodatkowy okres następuje w drodze decyzji zgodnie z ust. 1.

*Artykuł 67***Wykonywanie przekazanych uprawnień**

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjmowania aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.

2. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 61 ust. 5 i 63 ust. 9, powierza się Komisji na czas nieokreślony od dnia 4 lipca 2019 r.

3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 61 ust. 5 i 63 ust. 9, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub przez Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w późniejszym terminie określonym w tej decyzji. Nie wpływa ona na ważność już obowiązujących aktów delegowanych.

4. Przed przyjęciem aktu delegowanego Komisja konsultuje się z ekspertami wyznaczonymi przez każde państwo członkowskie zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa.

5. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

6. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 61 ust. 5 i 63 ust. 9 wchodzi w życie tylko wówczas, gdy ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, lub gdy, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 68

Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 4 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

Artykuł 69

Monitorowanie, przegląd i sprawozdania Komisji

1. Komisja monitoruje i dokonuje przeglądu wykonania niniejszej dyrektywy oraz przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie z postępów jako załącznik do sprawozdania na temat stanu unii energetycznej, o którym mowa w art. 35 rozporządzenia (UE) 2018/1999.
2. Do dnia 31 grudnia 2025 r. Komisja przeprowadzi przegląd wykonania niniejszej dyrektywy i przedłoży sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. W stosownych przypadkach Komisja przedstawi wniosek ustawodawczy wraz z tym sprawozdaniem lub po jego przedłożeniu.

Komisja oceni w szczególności, czy odbiorcy, w szczególności odbiorcy wrażliwi lub dotknięci ubóstwem energetycznym, są odpowiednio chronieni zgodnie z niniejszą dyrektywą.

Artykuł 70

Zmiany w dyrektywie 2012/27/UE

W dyrektywie 2012/27/UE wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 9 wprowadza się następujące zmiany:

a) tytuł otrzymuje brzmienie:

„Pomiary zużycia gazu ziemnego”;

b) ust. 1 akapit pierwszy otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby na tyle, na ile jest to technicznie wykonalne, uzasadnione finansowo i proporcjonalne do potencjalnych oszczędności energii, odbiorcy końcowi gazu ziemnego mieli możliwość nabycia po konkurencyjnych cenach indywidualnych liczników, które dokładnie oddają rzeczywiste zużycie energii przez odbiorcę końcowego i podają informacje o rzeczywistym czasie korzystania z energii.”;

c) w ust. 2 wprowadza się następujące zmiany:

(i) wprowadzenie otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli państwa członkowskie wdrażają inteligentne systemy pomiarowe i rozpowszechniają inteligentne liczniki gazu ziemnego zgodnie z dyrektywą 2009/73/WE, w zakresie, w jakim prowadzą one te działania:”;

(ii) uchyla się lit. c) i d)”;;

2) w art. 10 wprowadza się następujące zmiany:

a) tytuł otrzymuje brzmienie:

„Informacje o rozliczeniach zużycia gazu ziemnego”;

b) ust. 1 akapit pierwszy otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli odbiorcy końcowi nie mają inteligentnych liczników, o których mowa w dyrektywie 2009/73/WE, państwa członkowskie zapewniają do 31 grudnia 2014 r., by informacje o rozliczeniach dotyczące gazu ziemnego były wiarygodne, dokładne oraz oparte na rzeczywistym zużyciu, zgodnie z załącznikiem VII pkt 1.1, jeżeli jest to technicznie możliwe i ekonomicznie uzasadnione.”;

c) ust. 2 akapit pierwszy otrzymuje brzmienie:

„2. Liczniki zamontowane zgodnie z dyrektywą 2009/73/WE umożliwiają dostarczanie dokładnych informacji o rozliczeniach na podstawie rzeczywistego zużycia. Państwa członkowskie zapewniają odbiorcom końcowym możliwość łatwego dostępu do informacji uzupełniających dotyczących zużycia w przeszłości, pozwalających na szczegółową samokontrolę.”;

3) w art. 11 tytuł otrzymuje brzmienie:

„Koszt dostępu do informacji o pomiarach i rozliczeniach zużycia gazu ziemnego”;

4) w art. 13 wyrazy „art. 7–11” zastępuje się wyrazami „art. 7–11a”;

5) w art. 15 wprowadza się następujące zmiany:

a) w ust. 5 wprowadza się następujące zmiany:

(i) uchyla się akapit pierwszy i drugi;

(ii) akapit trzeci otrzymuje brzmienie:

„Operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych muszą spełniać wymogi określone w załączniku XII.”;

b) uchyla się ust. 8;

6) w załączniku VII tytuł otrzymuje brzmienie:

„Minimalne wymogi dotyczące rozliczeń i informacji o rozliczeniach na podstawie rzeczywistego zużycia gazu ziemnego”.

Artykuł 71

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania art. 2–5, art. 6 ust. 2 i 3, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 2 lit. j) oraz l), art. 9 ust. 2, art. 10 ust. 2–12, art. 11–24, art. 26, 28 i 29, art. 31–34 i 36, art. 38 ust. 2, art. 40 i 42, art. 46 ust. 2 lit. d), art. 51 i 54, art. 57–59, art. 61–63, art. 70 pkt 1–3, pkt 5 lit. b) i pkt 6 oraz załączników I i II do dnia 31 grudnia 2020 r. Niezwłocznie przekazują one tekst tych przepisów Komisji.

Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania:

a) art. 70 pkt 5 lit. a) – do dnia 31 grudnia 2019 r.;

b) art. 70 pkt 4 – do dnia 25 października 2020 r.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Przepisy te zawierają także wskazanie, że w istniejących przepisach ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odniesienia do dyrektywy uchylonej niniejszą dyrektywą odczytuje się jako odniesienia do niniejszej dyrektywy. Sposób dokonywania takiego odniesienia i formułowania takiego wskazania określany jest przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty najważniejszych przepisów prawa krajowego w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 72

Uchylenie

Dyrektywa 2009/72/WE traci moc ze skutkiem od 1 stycznia 2021 r., bez uszczerbku dla zobowiązań państw członkowskich dotyczących terminów transpozycji do prawa krajowego i rozpoczęcia stosowania dyrektywy, określonych w załączniku III.

Odesłania do uchylonej dyrektywy odczytuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy zgodnie z tabelą korelacji zawartą w załączniku IV.

Artykuł 73

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Art. 6 ust. 1, art. 7 ust. 2–5, art. 8 ust. 1, ust. 2 lit. a) – i) oraz k), ust. 3 i 4, art. 9 ust. 1, 3, 4 i 5, art. 10 ust. 2–10, art. 25, 27, 30, 35, 37, art. 38 ust. 1, 3 i 4, art. 39, 41, 43, 44 i 45, art. 46 ust. 1, art. 46 ust. 2 lit. a), b) i c) oraz lit. e)–h), art. 46 ust. 3–6, art. 47–50, art. 52, 53, 55, 56, 60, 64 i 65 stosuje się od dnia 1 stycznia 2021 r.

Art. 70 pkt 1–3, pkt 5 lit. b) oraz pkt 6 stosuje się od dnia 1 stycznia 2021 r.

Art. 70 pkt 5 lit. a) stosuje się od dnia 1 stycznia 2020 r.

Art. 70 pkt 4 stosuje się od dnia 26 października 2020 r.

Artykuł 74

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia 5 czerwca 2019 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

A. TAJANI

Przewodniczący

W imieniu Rady

G. CIAMBA

Przewodniczący

_____

ZAŁĄCZNIK I

MINIMALNE WYMAGANIA DOTYCZĄCE ROZLICZEŃ ORAZ INFORMACJI O ROZLICZENIACH

1. Minimum informacji, jakie należy zawrzeć w rachunku i w informacjach o rozliczeniach
  - 1.1. Na rachunkach przekazywanych odbiorcom końcowym zamieszcza się w dobrze widocznym miejscu następujące kluczowe informacje, wyraźnie wyodrębnione od innych części rachunku:
    - a) cenę do zapłaty oraz – w miarę możliwości – elementy składowe ceny oraz wyraźne zaznaczenie, że wszystkie źródła energii mogą również korzystać z zachęt, które nie zostały sfinansowane z opłat wskazanych w elementach składowych ceny;
    - b) termin płatności.
  - 1.2. Na rachunkach i w informacjach o rozliczeniach przekazywanych odbiorcom końcowym zamieszcza się w dobrze widocznym miejscu następujące kluczowe informacje, wyraźnie wyodrębnione od innych części rachunku i informacji o rozliczeniach:
    - a) zużycie energii elektrycznej w danym okresie rozliczeniowym;
    - b) nazwę i dane kontaktowe dostawcy, w tym numer telefonu, pod którym konsumenci mogą uzyskać wsparcie i adres e-mail;
    - c) nazwę taryfy;
    - d) w stosownych przypadkach – termin wygaśnięcia umowy;
    - e) informacje na temat dostępności i korzyści płynących ze zmiany dostawcy;
    - f) kod do celów zmiany dostawcy przez odbiorcę końcowego lub niepowtarzalny kod identyfikacyjny punktu dostawy energii do danego odbiorcy końcowego;
    - g) informacje na temat praw odbiorców końcowych w odniesieniu do pozasądowego rozstrzygnięcia sporów, w tym dane kontaktowe podmiotu odpowiedzialnego zgodnie z art. 26;
    - h) kompleksowy punkt kontaktowy, o którym mowa w art. 25;
    - i) link lub odniesienie informujące, gdzie można znaleźć narzędzia porównywania ofert zgodnie z art. 14.
  - 1.3. Jeżeli rachunki oparte są na rzeczywistym zużyciu lub zdalnym odczycie przez operatora, na rachunkach i w rozliczeniach okresowych odbiorców końcowych należy udostępnić lub dostarczyć wraz z takimi rachunkami i rozliczeniami następujące informacje, lub zamieścić w tych rachunkach i rozliczeniach informację, gdzie można takie informacje znaleźć:
    - a) porównania bieżącego zużycia energii elektrycznej przez odbiorcę końcowego ze zużyciem w takim samym okresie w roku poprzednim, przedstawione w formie graficznej;
    - b) informacje kontaktowe organizacji konsumenckich, agencji ds. energii lub podobnych podmiotów, w tym adresy stron internetowych, na których można uzyskać informacje o dostępnych środkach poprawy efektywności energetycznej urzędzeń pobierających energię;
    - c) porównanie z przeciętnym znormalizowanym lub referencyjnym odbiorcą końcowym z tej samej kategorii użytkowników.
2. Częstotliwość rozliczeń i dostarczanie informacji o rozliczeniach:
  - a) rozliczenia na podstawie rzeczywistego zużycia dokonuje się co najmniej raz w roku;
  - b) w przypadku gdy odbiorca końcowy nie posiada licznika umożliwiającego zdalny odczyt przez operatora lub gdy odbiorca końcowy aktywnie postanowił wyłączyć zdalny odczyt zgodnie z prawem krajowym, dokładne informacje o rozliczeniach oparte na rzeczywistym zużyciu są udostępniane odbiorcy końcowemu co najmniej co sześć miesięcy lub co trzy miesiące, na żądanie lub gdy odbiorca końcowy wybrał opcję otrzymywania elektronicznych rozliczeń;

- c) w przypadku gdy odbiorca końcowy nie posiada licznika umożliwiającego zdalny odczyt przez operatora lub gdy odbiorca końcowy aktywnie postanowił wyłączyć zdalny odczyt zgodnie z prawem krajowym, wymogi lit. a) i b) mogą zostać spełnione za pomocą systemu wykonywania odczytów przez samych odbiorców końcowych, w przypadku którego odbiorca końcowy przekazuje odczyty licznika operatorowi; rachunki lub informacje o rozliczeniach mogą być oparte na zużyciu szacunkowym lub na stawce ryczałtowej jedynie w przypadku gdy odbiorca końcowy nie przekaze odczytu licznika za dany okres rozliczeniowy;
- d) jeżeli odbiorca końcowy posiada licznik umożliwiający zdalny odczyt przez operatora, dokładne informacje o rozliczeniach oparte na rzeczywistym zużyciu podaje się co najmniej raz w miesiącu; informacje te mogą być również udostępniane w internecie i są aktualizowane tak często, jak na to pozwalają stosowane urządzenia i systemy.

3. Cena dla odbiorcy końcowego w podziale na składniki

Cena dla odbiorcy końcowego jest sumą trzech głównych składników: składnika „energia i dostawa”, składnika „sieć” (przesył i dystrybucja) oraz składnika obejmującego podatki, opłaty, obciążenia i należności.

Jeżeli na rachunkach przedstawia się cenę dla odbiorcy końcowego w podziale na składniki, należy stosować w całej Unii wspólne definicje tych trzech składników, zapisane w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1952 ⁽¹⁾.

4. Dostęp do informacji uzupełniających dotyczących zużycia w przeszłości

Państwa członkowskie wprowadzają wymóg, aby w zakresie, w jakim dodatkowe informacje o zużyciu w przeszłości są dostępne, informacje te były na żądanie odbiorcy końcowego udostępniane dostawcy energii elektrycznej lub dostawcy usług elektroenergetycznych wskazanemu przez odbiorcę końcowego.

Jeżeli odbiorca końcowy posiada zainstalowany licznik umożliwiający zdalny odczyt przez operatora, odbiorcy temu zapewnia się łatwy dostęp do informacji uzupełniających dotyczących zużycia w przeszłości, umożliwiających szczegółową samokontrolę.

Informacje uzupełniające dotyczące zużycia w przeszłości obejmują:

- a) dane zbiorcze za co najmniej trzy poprzedzające lata lub za okres od rozpoczęcia umowy na dostawy energii elektrycznej, jeżeli okres ten jest krótszy. Dane te muszą odpowiadać okresom, za które podawano informacje o rozliczeniach; oraz
- b) szczegółowe dane według czasu użytkowania dla dowolnego dnia, tygodnia, miesiąca i roku, które udostępnia się odbiorcy końcowemu niezwłocznie przez internet lub interfejs licznika przynajmniej za okres poprzedzających 24 miesięcy lub za okres od rozpoczęcia obowiązywania umowy na dostawy energii elektrycznej, jeżeli okres ten jest krótszy.

5. Podawanie informacji o źródłach energii

Dostawcy podają na rachunkach informacje o udziale każdego źródła energii w energii elektrycznej zakupionej przez odbiorcę końcowego na podstawie umowy o dostawy energii elektrycznej (podawanie informacji na poziomie produktu).

Na rachunkach i w rozliczeniach okresowych udostępnia się odbiorcy końcowemu następujące informacje lub w tych rachunkach i rozliczeniach okresowych wskazuje się, gdzie można znaleźć te informacje:

- a) informacje o udziale każdego źródła energii w ogólnym koszyku energetycznym dostawcy (na poziomie krajowym, to znaczy w państwie członkowskim, w którym została zawarta umowa na dostawy energii elektrycznej, jak również na poziomie dostawcy, jeśli dostawca prowadzi działalność w kilku państwach członkowskich) w poprzednim roku, przedstawione w sposób zrozumiały i umożliwiający łatwe porównanie;
- b) informacje dotyczące oddziaływania na środowisko, co najmniej pod względem emisji CO₂ i odpadów promieniotwórczych powstałych przy produkcji energii elektrycznej z ogólnego koszyka energetycznym wykorzystanych przez dostawcę w poprzednim roku.

W odniesieniu do akapitu drugiego lit. a) w przypadku energii elektrycznej otrzymanej za pośrednictwem giełdy energii elektrycznej lub importowanej z przedsiębiorstwa znajdującego się poza Unią można wykorzystywać zbiorcze dane za poprzedni rok dostarczone przez giełdę energii elektrycznej lub przez dane przedsiębiorstwo.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1952 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie europejskiej statystyki dotyczącej cen gazu ziemnego i energii elektrycznej oraz uchylające dyrektywę 2008/92/WE (Dz.U. L 311 z 17.11.2016, s. 1).

Do celów podawania informacji o energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji można wykorzystywać gwarancje pochodzenia wydane zgodnie z art. 14 ust. 10 dyrektywy 2012/27/UE. Podawanie informacji o energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych odbywa się z wykorzystaniem gwarancji pochodzenia, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 19 ust. 8 lit. a) i b) dyrektywy (UE) 2018/2001.

Organ regulacyjny lub inny właściwy organ krajowy podejmują niezbędne działania w celu zapewnienia, aby informacje dostarczane odbiorcom końcowym przez dostawców zgodnie z niniejszym punktem były rzetelne i przedstawiane, na poziomie krajowym, w sposób umożliwiający łatwe porównanie.

ZAŁĄCZNIK II

INTELIGENTNE SYSTEMY OPOMIAROWANIA

1. Państwa członkowskie zapewniają wprowadzenie na swoim terytorium inteligentnych systemów opomiarowania, które mogą być uzależnione od ekonomicznej oceny wszystkich długoterminowych kosztów i korzyści dla rynku oraz indywidualnego konsumenta lub od oceny, która forma inteligentnego opomiarowania jest uzasadniona z ekonomicznego punktu widzenia i efektywna kosztowo oraz w jakim czasie ich dystrybucja jest wykonalna.
2. W ocenie takiej uwzględnia się metody analizy kosztów i korzyści oraz minimalny zestaw funkcjonalności inteligentnych systemów opomiarowania, przewidziany w zaleceniu Komisji 2012/148/UE ⁽¹⁾, jak również najlepsze dostępne techniki służące zapewnieniu najwyższego poziomu cyberbezpieczeństwa i ochrony danych.
3. Z zastrzeżeniem takiej oceny państwa członkowskie lub – w przypadku gdy państwo członkowskie tak postanowiło – wyznaczony właściwy organ przygotowują harmonogram wprowadzania inteligentnych systemów opomiarowania, wyznaczając termin docelowy wynoszący do dziesięciu lat. W przypadku gdy wprowadzanie inteligentnych systemów opomiarowania zostanie ocenione pozytywnie, w ciągu 7 lat od daty uzyskania takiej pozytywnej oceny lub do 2024 r. w przypadku tych państw członkowskich, które rozpoczęły systematyczne wprowadzanie inteligentnych systemów opomiarowania przed dniem 4 lipca 2019 r., przynajmniej 80 % odbiorców końcowych wyposaża się w inteligentne liczniki.

⁽¹⁾ Zalecenie Komisji z dnia 9 marca 2012 r. w sprawie przygotowań do rozpowszechnienia inteligentnych systemów pomiarowych (2012/148/UE) (Dz.U. L 73 z dnia 13.3.2012, s. 9).

ZAŁĄCZNIK III

TERMIN TRANSPOZYCJI DO PRAWA KRAJOWEGO I DATA ROZPOCZĘCIA STOSOWANIA
(O KTÓRYCH MOWA W ART. 72)

Dyrektywa	Termin transpozycji	Data rozpoczęcia stosowania
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE (Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 55)	3 marca 2011 r.	3 września 2009 r.

ZAŁĄCZNIK IV

TABELA KORELACJI

Dyrektywa 2009/72/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 1	art. 1
art. 2	art. 2
—	art. 3
art. 33 i art. 41	art. 4
—	art. 5
art. 32	art. 6
art. 34	art. 7
art. 7	art. 8
art. 8	—
art. 3 ust. 1	art. 9 ust. 1
art. 3 ust. 2	art. 9 ust. 2
art. 3 ust. 6	art. 9 ust. 3
art. 3 ust. 15	art. 9 ust. 4
art. 3 ust. 14	art. 9 ust. 5
art. 3 ust. 16	—
art. 3 ust. 4	art. 10 ust. 1
załącznik I pkt 1 lit. a)	art. 10 ust. 2 i 3
załącznik I pkt 1 lit. b)	art. 10 ust. 4
załącznik I pkt 1 lit. c)	art. 10 ust. 5
załącznik I pkt 1 lit. d)	art. 10 ust. 6 i 8
—	art. 10 ust. 7
załącznik I pkt 1 lit. f)	art. 10 ust. 9
załącznik I pkt 1 lit. g)	art. 10 ust. 10
art. 3 ust. 7	art. 10 ust. 11
załącznik I pkt 1 lit. j)	art. 10 ust. 12
art. 3 ust. 10	—
art. 4	—
art. 5	—
art. 6	—
—	art. 11
art. 3 ust. 5 lit. a) i załącznik I pkt 1 lit. e)	art. 12
—	art. 13
—	art. 14
—	art. 15
—	art. 16
—	art. 17
—	art. 18
art. 3 ust. 11	art. 19 ust. 1
—	art. 19 ust. 2–6

Dyrektywa 2009/72/WE	Niniejsza dyrektywa
—	art. 20
—	art. 21
—	art. 22
—	art. 23
—	art. 24
art. 3 ust. 12	art. 25
art. 3 ust. 13	art. 26
art. 3 ust. 3	art. 27
art. 3 ust. 7	art. 28 ust. 1
art. 3 ust. 8	art. 28 ust. 2
—	art. 29
art. 24	art. 30
art. 25	art. 31
—	art. 32
—	art. 33
—	art. 34
art. 26	art. 35
—	art. 36
art. 27	art. 37
art. 28	art. 38
art. 29	art. 39
art. 12	art. 40 ust. 1
—	art. 40 ust. 2–8
art. 16	art. 41
art. 23	art. 42
art. 9	art. 43
art. 13	art. 44
art. 14	art. 45
art. 17	art. 46
art. 18	art. 47
art. 19	art. 48
art. 20	art. 49
art. 21	art. 50
art. 22	art. 51
art. 10	art. 52
art. 11	art. 53
—	art. 54
art. 30	art. 55
art. 31	art. 56
art. 35	art. 57
art. 36	art. 58

Dyrektywa 2009/72/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 37 ust. 1	art. 59 ust. 1
art. 37 ust. 2	art. 59 ust. 2
art. 37 ust. 4	art. 59 ust. 3
—	art. 59 ust. 4
art. 37 ust. 3	art. 59 ust. 5
art. 37 ust. 5	art. 59 ust. 6
art. 37 ust. 6	art. 59 ust. 7
art. 37 ust. 8	—
art. 37 ust. 7	art. 59 ust. 8
—	art. 59 ust. 9
art. 37 ust. 9	art. 59 ust.10
art. 37 ust. 10	art. 60 ust. 1
art. 37 ust. 11	art. 60 ust. 2
art. 37 ust. 12	art. 60 ust. 3
art. 37 ust. 13	art. 60 ust. 4
art. 37 ust. 14	art. 60 ust. 5
art. 37 ust. 15	art. 60 ust. 6
art. 37 ust. 16	art. 60 ust. 7
art. 37 ust. 17	art. 60 ust. 8
art. 38	art. 61
—	art. 62
art. 39	art. 63
art. 40	art. 64
art. 42	—
art. 43	art. 65
art. 44	art. 66
art. 45	—
—	art. 67
art. 46	art. 68
art. 47	art. 69
—	art. 70
art. 49	art. 71
art. 48	art. 72
art. 50	art. 73
art. 51	art. 74
—	załącznik I pkt 1–4
art. 3 ust. 9	załącznik I pkt 5
załącznik I pkt 2	załącznik II
—	załącznik III
—	załącznik IV